

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YOKSULLUKLA MÜCADELEDE YEREL
YÖNETİMLERİN ROLÜ (SAKARYA ve ESKİŞEHİR
BÜYÜKŞEHİR BEDİYESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sertaç KİRAZALDI

**Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cihangir AKIN

EYLÜL - 2011

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YOKSULLUKLA MÜCADELEDE YEREL
YÖNETİMLERİN ROLÜ (SAKARYA ve ESKİŞEHİR
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sertaç KİRAZALDI

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset

Bu tez 07/09/2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oy birliği/Oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Cihangir AKIN

Prof. Dr. Ali SEYYAR

Yrd. Doç. Dr. Yusuf GENÇ

Jüri Başkanı

Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

- Kabul
 Red
 Düzeltme

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sertaç KİRAZALDI

07.09.2011

ÖNSÖZ

“Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü” başlıklı bu çalışma ile ilk olarak yoksulluk kavramı ve Türkiye’deki yoksulluğun boyut ve profilinin incelenerek, Türkiye’deki yerel yönetim kuruluşlarının yoksullukla mücadelede sosyal hizmet ve yardım uygulamalarına yönelik yükümlülüklerini ortaya koymayı ve bu doğrultuda Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri’nin sosyal hizmet ve yardım uygulamalarının incelenerek elde edilen bulgular ışığında eksikliklerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışmam süresince bana yardımcı olan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Cihangir AKIN’a, bilgileri ve manevi desteğiyle yanımda olan değerli hocam, Prof. Dr. Ali SEYYAR’a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Ve son olarak, hayatım boyunca aldığım kararlara saygı duyan ,sabırlarını ve sevgilerini asla esirgemeyen, çalışmam süresince bana maddi ve manevi destek sağlayan Anne ve Babama, çalışmamın Eskişehir ayağını yürütebilmem için bana evini açan arkadaşım İsmail Hakkı SONALCAN’a teşekkür ederim.

Sertaç KİRAZALDI

07.09.2011

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
SUMMARY	ix

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1: YOKSULLUK KAVRAMI VE TÜRKİYE’DE YOKSULLUĞUN GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1. Yoksulluk Kavramı	5
1.2. Yoksulluğun Çeşitleri	6
1.2.1. Mutlak Yoksulluk	7
1.2.2. Görelî Yoksulluk.....	7
1.2.3. Öznel Yoksulluk	8
1.2.4. Tüketim Harcamasına Göre Yoksulluk	8
1.2.5. Kırsal-Kentsel Yoksulluk.....	9
1.2.6. İnsani Yoksulluk	9
1.2.7. Gelir Yoksulluğu.....	10
1.3. Yoksulluğun Nedenleri	10
1.3.1. Adaletsiz Gelir Dağılımı	10
1.3.2. İşsizlik ve İstihdam	10
1.3.3. Ekonomik Kriz.....	11
1.3.4. Eğitim Düzeyi	12
1.3.5. Nüfus	12
1.3.6. Kır- Kent Arası Göç.....	13
1.3.7. Diğer.....	13
1.4. Türkiye’de Yoksulluğun Değerlendirilmesi	13
1.4.1. Türkiye’de Yoksulluğun Boyutu	14
1.4.2. Türkiye’de Yoksulluğun Profili	16
1.4.2.1. Kırsal ve Kentsel Yoksulluk.....	16
1.4.2.2. Hane halkı Büyüklüğü ve Türüne Göre Yoksulluk.....	17

1.4.2.3. Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Yoksulluk	19
1.4.2.4. Gelir Dağılımındaki Adaletsizliğe Göre Yoksulluk	22
1.4.2.5. İşteki Durum – İktisadi Faaliyete Göre Yoksulluk	23
1.5. Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma	25

BÖLÜM 2: YEREL YÖNETİM KAVRAMI VE TÜRKİYE’DE YEREL

YÖNETİM KURULUŞLARI	28
2.1. Yerel Yönetim Kavramı	28
2.2. Yerel Yönetimlerin Amacı ve Varoluş Nedenleri	29
2.3. Yerel Yönetim Türleri	31
2.3.1. Siyasal Yerinden Yönetim	31
2.3.2. İdari Yerinden Yönetim	31
2.3.2.1. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim	31
2.3.2.2. Yer Yönünden Yerinden Yönetim	32
2.4. Yerel Yönetimin Özellikleri	32
2.5. Yerel Yönetimin Faydalı Yönleri	33
2.6. Yerel Yönetimin Sakıncalı Yönleri	34
2.7. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi	34
2.8. Türkiye’de Yerel Yönetim Kuruluşları	37
2.8.1. İl Özel İdareleri	37
2.8.2. Belediyeler	40
2.8.3. Büyükşehir Belediyeleri	42
2.8.4. Köyler	46
2.9. Yerel Yönetimlerin Sosyal Hizmet ve Yardımlara İlişkin Sorumlulukları	47
2.9.1. İl Özel İdareleri	47
2.9.2. Belediyeler	48
2.9.3. Büyükşehir Belediyeleri	50
2.9.4. Köyler	52

BÖLÜM 3: YOKSULLUKLA MÜCADELEDE YEREL SOSYAL POLİTİKALARIN ÖNEMİ, SAKARYA-ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ.....	54
3.1. Yoksulluk Sorunuyla Mücadelede Yerel Sosyal Politikanın Önemi ve Yerel Siyasetin Temel Sosyal Politika Görevleri	54
3.2. Bir Yerel Yönetim Kuruluşu Olarak Belediyelerin Yoksullukla Mücadelede Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Faaliyetleri	59
3.3. Sakarya Büyükşehir Belediyesinin Faaliyetleri	63
3.3.1. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı	65
3.3.1.1. Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü	65
3.3.1.2. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü	68
3.3.1.3. Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü.....	80
3.4. Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin Faaliyetleri	84
3.4.1. Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı	86
3.4.1.1. Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü	87
3.4.1.2. Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezleri Şube Müdürlüğü	97
3.4.1.3. Engelliler Özel Hizmet Şube Müdürlüğü	100
3.4.1.4. Sağlıklı Yaşam Merkezleri Şube Müdürlüğü	100
3.5. Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Yardımlarının Mukayeseli Değerlendirilmesi	101
3.6. Yerel Sosyal Politikaların Etkinliğine Dair Öneriler	107
SONUÇ.....	110
KAYNAKÇA	116
EKLER.....	123
ÖZGEÇMİŞ.....	140

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
AKM	: Adapazarı Kùltür Merkezi
AMATEM	: Ankara Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi
DDK	: Devlet Denetleme Kurulu
GEM	: Gender Empowerment Measure and Its Components
HDR	: Human Development Report
SAMEK	: Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
STK	: Sivil Toplum Kuruluğu
İŞKUR	: İŞ ve İŐŐi Bulma Kurumu
TUİK	: Tùrkiye İstatistik Kurumu
UNDP	: United Nations Development Programme

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Yoksulluk sınırı yöntemlerine göre fert yoksulluk oranları, Türkiye.....	17
Tablo 2: Hanehalkı büyüklüğüne göre yoksulluk oranları, Türkiye	18
Tablo 3: Hanehalkı türüne göre yoksulluk oranları, Türkiye	19
Tablo 4: Hanehalkı fertlerinin cinsiyet ve eğitim durumuna göre yoksulluk oranları Türkiye	21
Tablo 5: Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlere göre sıralı %20'lik gruplar	22
Tablo 6: Hanehalkı fertlerinin işteki durumuna ve çalıştığı sektöre göre yoksulluk oranları, Türkiye	23
Tablo 7: Hanehalkı fertlerinin ekonomik faaliyet durumuna göre yoksulluk oranları, Türkiye.....	24
Tablo 8: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi harcama miktarları .	63
Tablo 9: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan transfer giderleri.....	64
Tablo 10: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi poliklinik hizmetinden yararlanan kişi sayıları	66
Tablo 11 : 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan sağlık amaçlı transferler	68
Tablo 12: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi gıda ve sıcak aş yardımlarından yararlanan aile Sayıları.....	71
Tablo 13: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi eğitim seti yardımlarından yararlanan kişi sayıları	72
Tablo 14: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi yakacak yardımlarından yararlanan aile sayıları	73
Tablo 15: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi giysi yardımlarından Yararlanan kişi sayıları.....	75
Tablo 16: 2010 yılı SAMEK branşlar ve açılan kurslar.....	79
Tablo 17: 2008-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi engelli veri tabanı. 80	
Tablo 18: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi harcama miktarları	85

Tablo 19: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan transfer giderleri	86
Tablo 20: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi gıda yardımından yararlanan aile sayıları.....	88
Tablo 21: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi kömür yardımından yararlanan aile sayıları.....	90
Tablo 22: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Giysi Destek Mağazasından yararlanan kişi sayıları.....	91
Tablo 23: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi kırtasiye yardımından yararlanan öğrenci sayıları	91
Tablo 24: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi aşevinden yararlanan aile sayıları.....	94
Tablo 25: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi poliklinik hizmetinden yararlanan kişi sayıları	95
Tablo 26: 2007-2010 yılları arası Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri toplam harcama tutarları	101
Tablo 27: 2007-2010 yılları arası Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri hanehalkına yapılan transfer tutarları	102
Tablo 28: 2007-2010 yılları arası Sakarya Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri sosyal yardımlar.....	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri gıda yardımı.....	104
Şekil 2: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri sıcak aş yardımı.....	105
Şekil 3: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri kırtasiye yardımı.....	106
Şekil 4: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri giysi yardımı.....	106
Şekil 5: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri kömür yardımı	107

Tezin Başlığı: “Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü (Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Örneği)	
Tezin Yazarı: Sertaç KİRAZALDI	Danışman: Prof. Dr. Cihangir AKIN
Kabul Tarihi: 07/09/2011	Sayfa Sayısı: ix(ön kısım) + 123 (tez)+17(ekler)
Anabilimdalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	Bilimdalı: Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset
<p>“Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü” (Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Örneği) başlıklı bu çalışma, Türkiye’de örnek iller olarak Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin yoksullukla mücadelede uyguladığı sosyal yardım ve hizmet programlarının mahiyeti ve etkinliği irdelenmeye çalışılmıştır. Öncelikle yoksulluk kavramı üzerinde durulmuş daha sonra yoksulluğun nedenleri ve çeşitleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle Türkiye’deki yoksulluğun boyutu ve profili ortaya konmuştur. Türkiye’ de yerel yönetim birimlerinin sosyal hizmet ve yardımlara ilişkin sorumlulukları değerlendirilmiş, edinilen bilgiler doğrultusunda Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin 2007-2010 yılları arasında yoksullukla mücadelede uyguladığı programların çeşitliliği ve bu programların uygulanmasında yaşanan sorunlar ve sosyal hizmet-yardım sunumunda etkinliğin-verimliliğin sağlanabilmesi için yapılması gerekenler tespit edilmeye çalışılmıştır.</p> <p>Bu çalışmanın araştırma problemi, Türkiye’de bir yerel yönetim kuruluşu olan Büyükşehir Belediyelerinin yoksullukla mücadelede uyguladığı sosyal yardım ve hizmet programlarının daha etkin ve verimli hale getirilebilmesi için yapılması gerekenleri belirlemek olarak ifade edilebilir.</p> <p>Tez çalışmamızı oluşturan konularla ilgili verilere, belediye yetkilileriyle yapılan yüz yüze görüşmelerle ve kaynak tarama yöntemiyle yapılan araştırmalarla ulaşılmıştır.</p> <p>Yapılan çalışma neticesinde Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin yoksulluk sorunuyla mücadelede uyguladıkları net bir yoksulluk stratejilerinin olmadığı tespit edilmiş ve belediye yöneticilerinin hem kendi aralarında hem de farklı belediyelerle aralarında bir yoksul tanımının oluşturulmadığı, yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal hizmet ve yardım programlarının iyi planlanmış ve istikrarlı olmaktan çok, gelişigüzel ve kısa süreli olarak oluşturulduğu kanaatine varılmıştır.</p>	
Anahtar kelimeler: Yoksulluk, Sosyal Politika, Sosyal Hizmet, Sosyal Yardım, Yerel Yönetimler	

Title of the Thesis: “The Role of Local Governments in Struggle against Poverty” (The Sample of Sakarya and Eskişehir Metropolitan Municipality)	
Author: Sertaç KİRAZALDI	Supervisor: Prof. Dr.Cihangir AKIN
Date: 07/09/2011	Nu.of page: ix(pretext)+123(mainbody)+17(app.)
Department: Labor Economics and Industrial Relations	Subfield: Labor Economics and Social Politics
<p>In this study titled as, The Role of Local Governments in Struggle against Poverty, it was tried to examine the entity and effectiveness of social welfare and service programs that are operated by the model countries of Turkey, Sakarya and Eskişehir metropolitan municipalities, to struggle against the poverty. First of all, the concept , reasons and varieties of the poverty were tried to be determined and then the size and profile of the poverty in Turkey were examined.. The obligations of local government units in Turkey on social service and welfare were evaluated , with the help of acquired information, the variety of programs that were applied by the Sakarya-Eskişehir metropolitan municipalities between the 2007 and 2010 to struggle against poverty, the problems that were faced during the applications of these programs and the works which were needed to be done to provide effectiveness and efficiency on social service-welfare were all determined in content of this study.</p> <p>The exploring problem of this study can be stated as to determine the works which are needed to be done to make the social welfare and service programs, applied by metropolitan municipalities, which are a unit of local government establishment in Turkey, more effective and efficient.</p> <p>Data acquiring about the subjects that take place is implemented thanks to face to face negotiations with corporation and the method of source scan.</p> <p>In this sense, as a result of the study it was observed that though Sakarya-Eskişehir metropolitan municipalities haven't a certain poverty strategy to apply for struggling against the problem of poverty , also the municipalists can not form a definition of poverty not only among themselves but also among other municipalities, and it was also observed that the social service and welfare programs which are applied to struggle against poverty are organized temporarily and for a short time rather than being well-planned and self-consistent.</p>	
Keywords: Poverty, Social Policy, Social Service, Social Welfare, Local Government	

GİRİŞ

Literatürde birçok farklı tanımı olan yoksulluk genel manada “fertlerin hayatlarını sürdürebilmeleri için ihtiyaç duydukları hayat standardının devamlılığını sağlayabileceği gelirden yoksun olma durumu” şeklinde tanımlanabilmektedir.

Yoksulluk geçmişten günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve baş gösterdiği her toplumda çeşitli sıkıntılara neden olmuş toplumsal bir sorundur. Yoksulluğun mücadele edilmesi gereken toplumsal bir sorun olarak kabul edilmediği dönemlerde yoksulluk, kişilerin kendi hatalarından kaynaklanan, kişinin sadece kendisinin sorumlu olduğu bir durum olarak kabul edilmekteydi. Bu dönemlerde yardımlar, vicdani ve kişilerin inisiyatifine kalmış gönüllük esasına dayanarak yürütülmekteydi. Yoksulluğun kişisel olmaktan çok toplumsal bir sorun olduğunun fark edilmesiyle gönüllülük esasına dayalı dernek, vakıf gibi kişi ve grupların yanında devletin de konuya dâhil olmasının gerekliliği anlaşılmıştır. Bu değişimle beraber sosyal devlet anlayışı oluşmaya başlamıştır.

Sosyal devlet, çeşitli sosyal görev ve sorumlulukları üstlenen, vatandaşına, insan haysiyetine ve şerefine yaraşır yaşam standartları veren; maddi, manevi, kültürel ihtiyaçları içeren asgari refah şartlarını sağlamayı amaçlayan sosyal güvenlik kurumlarını kuran, devlet olarak tanımlanabilmektedir.

Sosyal güvenlik, çeşitli sosyal riskler sebebiyle ekonomik durumlarında olumsuz değişimler olan kişilerin, toplumu oluşturan diğer fertlerin yardımına ihtiyaç duymaksızın yaşamlarını sürdürebilmelerini sağlayan sistemler bütünüdür. Sosyal güvenlik sisteminde muhtaç vatandaşlara sağlanan yardımlardan, ayni ve nakdi şekilde gerçekleştirilene sosyal yardım; hizmet sunumu şeklinde gerçekleştirilene ise sosyal hizmet adı verilmektedir.

Sosyal politika, toplumda meydana gelen çeşitli sosyal sorunlara çözüm üreterek, sosyal refah ve korumayı sağlamayı hedef edinen uygulamaların tümü olarak görülmektedir. Sosyal politika genel olarak sağlık, eğitim, istihdam, sosyal hizmet, sosyal yardım alanındaki kamu hizmetlerini ve engelli, kadın, çocuk, genç ve diğer dezavantajlı kesimin haklarının korunması ve desteklenmesi konularıyla ilgilidir.

Siyasi bir örgütlenme biçimi olan devletin yönetim sistemi toplumun siyasal, sosyal ve kültürel yapılarına bağlı olarak değişime uğramıştır. Günümüzde devlet kamusal fayda düşüncesiyle çalışmaktadır. Bu düşünceden yola çıkılarak tüm kamusal hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için merkezi ve yerinden yönetim biçimleri oluşturulmuştur.

Sanayileşmeyle birlikte üretim merkezi haline gelen kentlerin kırdan göç almaya başlamasıyla nüfusları artmış ve bu artışa bağlı olarak kentlerin yönetiminin önemi de daha iyi anlaşılmıştır. Artan nüfusa bağlı olarak kentlerde işsizlik, yoksulluk, altyapı yerleşim gibi sorunlar da oluşmuştur. Yerel yönetimler gittikçe önem kazanan bu gibi sosyal, kültürel ve ekonomik sorunların yerinde çözülebilmesi açısından önemli bir sosyal politika aracı olarak görülmektedir.

Türkiye’de sosyal politika uygulamalarının hayata geçirilmesinde genel yetkinin merkezi idarede olmasına rağmen; kentlerde yaşayan halka yönelik sosyal politikaların geliştirilmesinde yerel yönetimler, özellikle de belediyeler önemli roller üstlenmektedir. Belediyelere sosyal politika alanında önemli görevler düşmesinin kaynağı olarak kentleşmedeki hızla beraber kentlerin önem kazanan yerleşim yerleri olmasını gösterebiliriz.

Çalışmamızda, belediyelerin ihtiyaç sahibi fertlere sunmakta olduğu sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinin Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri karşılaştırılarak iki belediyenin konuyla ilgili benzer ve farklı tutumlarının ortaya konması amaçlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde; yoksulluk kavramını oluşturan nedenlerin yanında yoksulluğun bir sonucu olarak gösterebileceğimiz sosyal dışlanma kavramı incelenip, yoksulluk kavramı hakkında genel bilgiler verilerek, yoksulluğun Türkiye’deki boyutu ve profili incelenmeye çalışılacaktır.

İkinci bölümde ise yerel yönetim kavramı, yerel yönetimlerin varoluş nedenleri, türleri, faydalı ve sakıncalı yönleri ortaya konulmaya çalışılarak Türkiye’deki yerel yönetim kuruluşlarının oluşumları, sosyal hizmet ve sosyal yardımlara ilişkin yasal yükümlülükleri incelenecektir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise yoksullukla mücadelede sosyal politikanın önemi açıklanarak çalışmamızda örnek alınan Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin yoksullukla mücadelede uyguladığı sosyal hizmet ve yardım programlarının içeriği, belediye yetkilileriyle yapılan görüşmelerden edindiğimiz bilgiler aktarılacaktır.

Tezin araştırılma ve yazılmasında karşılaşılan en büyük sorun belediyelerin yaptığı sosyal hizmet ve yardım uygulamalarına ilişkin yazılı belgelere ulaşamaması ve konuyla ilgili kaynak ve veri yetersizliği olmuştur.

Çalışmanın Amacı

Çalışmamızla, yoksulluk sorununun nedenlerini ve Türkiye'deki yoksulluğun boyut ve profilinin belirlenerek yerel yönetim kuruluşlarının sosyal hizmet ve yardım alanında yasal yükümlülüklerini ortaya koymayı ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile görevli sayılan Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri'nin sosyal hizmet ve sosyal yardım politikaları ve uygulamaları incelenerek elde edilen bulgular ışığında sistemin eksikliklerini belirtmeyi, sosyal hizmet ve yardımlarda etkinlik ve verimliliğin sağlanabilmesi için yapılması gerekenleri tespit etmeyi amaçlamaktayız.

Çalışmanın Önemi

Yapılan çalışma, Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin sosyal hizmet ve yardım programlarındaki çeşitlilikleri ve etkinliklerinin bir arada değerlendirildiği ilk çalışmalardandır. Ayrıca, küreselleşme süreciyle birlikte önem kazanmaya başlayan küresel kentlerin yönetim birimi olan belediyelerin yoksullukla mücadelede uyguladığı sosyal hizmet ve yardım programlarının nitelik ve nicelik yönünden incelenerek, daha etkin ve verimli hale getirilebilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmeye çalışılması sebebiyle çalışmamızın önemli olduğu kanaatindeyiz.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma hazırlanırken, yoksulluk, yerel yönetimler, sosyal politika, sosyal dışlanma, sosyal hizmet ve sosyal yardım ile ilgili kitap, makale, tez, süreli yayınlar, internet kaynaklı makaleler, taranarak giriş bölümüyle ilgili literatür taraması yapılmış olup üçüncü bölümde yerel yönetimlerin yoksullukla mücadelede uyguladığı sosyal hizmet

ve yardım programlarının içeriği Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi yetkilileriyle görüşmeler yapılarak, elde edilen dokümanlar taranarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın, Türkiye'de yoksulluğun profili ve boyutunu tespit etmeye çalıştığımız birinci bölümünde TK tarafından yapılan 2004-2009 dönemlerine ait yoksulluk çalışmaları temel alınarak 2002-2009 yılları arasında incelenmiş olup, Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin yoksullukla mücadelede uyguladığı sosyal hizmet ve yardım programları, 2007 yılından önceki verilere ulaşmamamız nedeniyle 2007-2010 yılları arasında incelenmiştir.

BÖLÜM 1: YOKSULLUK KAVRAMI VE TÜRKİYE’DE YOKSULLUĞUN GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1. Yoksulluk Kavramı

Yoksulluk tarihin her döneminde görülen en az dünyanın yaradılışı kadar eski bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe sözlükte yoksulluk karşılığı olarak “yoksul, yoksul olma durumu, sefillik, sefalet, fakirlik verimsizlik veya yetersizlik” ifadeleri kullanılmaktadır (TDK, 1988:1637).

Yoksulluk, sosyo-ekonomik başta olmak üzere sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik birçok unsuru etkileyen bir kavramdır. Yoksulluk her ne kadar, çok farklı parametrelerle tanımlansa da yoksulluğun nedenleri ve yarattığı olumsuz etkileri düşünüldüğünde yoksullukla ilgili yapılan çalışmalar insan merkezli olmalıdır; çünkü yaşanan yoksulluk, ülke ekonomisine diğer bir deyişle doğrudan, toplum hayatına yansımaktadır. Bu yansıma sosyal yapıya verdiği zararlar doğru orantılı olarak yoksul kişinin yaşam tarzından insanlar arası ilişkilerine kadar zarar vermektedir. Asıl ve yıkıcı etkisini ise yine yoksul kişinin kendisinde, yani psikolojisinde, hayata bakışında, duygu dünyasında göstermektedir. Ekonomik olarak yetersiz olan birey kendisinin ve ailesinin temel ihtiyaçlarını karşılayamamakta, ruhsal ve sosyal açlığını giderememektedir. Bunun sonucu olarak da kendisini toplumdan, ailesinden hatta kendisinden soyutlamaktadır.

Yoksulluk toplumlar arası farklılıklar gösterdiğinden her toplumda başka şekillerde algılanabilmektedir. Bu nedenle yoksulluğun tanımı algılanma şekillerine göre çeşitlilik göstermektedir (Abay, 2004:7).

TÜİK’ e göre yoksulluk, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumudur. Dar ve geniş anlamda olmak üzere iki türlü tanımlanmıştır. Dar anlamda yoksulluk, açlıktan ölme ve barınacak yeri olmama durumunu ifade ederken geniş anlamda yoksulluk, gıda, giyim ve barınma gibi olanakları yaşamlarını devam ettirmeye yettiği halde kişilerin toplumun genel refah düzeyinin gerisinde kalmasıdır (http://www.tuik.gov.tr/MetaVeri.do?tb_id=23&ust_id=7) (10.07.2010).

Sosyal siyaset açısından yoksulluk, “insan haysiyetine ve şahsiyetine yaraşır bir hayat düzeyinin altında, maddi yönden tam anlamıyla veya nispi olarak yetersiz olma

durumudur. Bir başka değimle, toplum, ahlak, aile ve ilim hayatını tehdit eden bir felaket, umumi bir sosyal risktir’’ (Seyyar, 2008:135).

BM yoksulluğu ‘‘yeterli bir yaşam standardına ulaşma ve diğer sivil, kültürel, ekonomik, siyasal ve sosyal haklardan yararlanma açısından gerekli kaynaklardan, yapabilirliklerden, seçeneklerden, güvenlikten ve gten sürekli ya da kronik olarak yoksun oluşla belirlenen bir insanlık durumu’’ olarak tanımlamıştır. Bu tanıma temel mal ve hizmetlerden yoksun olma durumuna ek olarak dinlenme ve eğlenme, şiddet ve çatışmalardan korunma gibi haklar yani insan haklarının diğer yaşamsal oğeleri de dahil edilmiştir(http://www.acpp.org/RBAVer1_0/archives/CESCR%20Statement%20on%20Poverty.htm) (10.07.2010).

Yapılan tanımlardan hareketle genel bir yoksulluk tanımı yapılmak istenirse ‘‘yoksulluk insanların hayatlarını sürdürebilmeleri için gereksinim duyulan hayat seviyesini sürdürebilecek gelire ve sosyal imknlara sahip olamama halidir’’ denilebilir.

1.2. Yoksulluğun eşitleri

Literatürde yoksulluğun olmesiyle ilgili genel olarak, mutlak yoksulluk ve göreli yoksulluk olmak üzere iki yaklaşım vardır. Mutlak yoksulluk yaklaşımında, tüketim ve gelire ilgili bir takım değerler konulmakta ve bu değerlerin altında kalan bireyler ve hanehalkı yoksul olarak adlandırılmaktadır. Bu yaklaşımda temel ihtiyaçların dahi karşılanamaması durumu söz konusudur. Greli yoksullukta ise bireyler ve hanehalkı yaşadıkları toplumun tüketim veya gelirlerine göre sıralanır ve belirli bir sınırın altında kalan hanehalkı yoksul olarak tanımlanır. Son zamanlarda yoksulluk literatürüne öznel yoksulluk yaklaşımı da eklenmiştir. Buradaki kriter, bireylere ihtiyaçlarını hangi gelir seviyesinde karşılayabileceklerini gösteren anketler aracılığıyla oluşturulmaktadır. Bu yoksulluk çeşitlerine, tüketim harcamasına göre yoksulluk, kırsal-kentsel yoksulluk, insani yoksulluk, gelir yoksulluğu başlıkları eklenerek bu sınıflandırmayı detaylandırmak mümkündür.

1.2.1. Mutlak Yoksulluk

Mutlak yoksulluğu ‘‘hanehalkı veya ferdin hayatı sürdürebilecek asgari refah seviyesine erişememiş olması yani temel ve zorunlu ihtiyaçlarının giderilememesi hali’’ şeklinde

tanımlamamız mümkündür (Seyyar, 2008:135). Mutlak yoksulluk oranı ise, söz konusu asgari refah düzeyini yakalayabilenlerin sayısının toplam nüfusa oranıdır.

Dünya Bankası, günlük gelirinin en az 2.400 kalori besin almaya yeterli olmayan insanları mutlak yoksul olarak tanımlamaktadır. Mutlak yoksulluk sınırı az gelişmiş ülkeler için kişi başı günlük 1 Dolar, Türkiye'nin de dahil edildiği Doğu Avrupa ülkeleri içinse 4 Dolar olarak belirlenmiştir (Seyyar, 2003:41).

Mutlak yoksulluğu yoksulluk oranını belirlemede kullanmanın yetersizliği, bu oranın yalnızca gıdayı baz almasından kaynaklanmaktadır. Şöyle ki bazı insanlar günlük 2.400 kalori besin almaya yeterli gelir sahibi olsalar da barınma, ısınma, sağlık gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılayamadıkları için yine yoksul tanımı içinde yer almaktadırlar. Bu sebeple yoksul tanımını yaparken sadece mutlak yoksulluk yaklaşımdan hareket etmek sağlıklı olmayacaktır. Buna ek olarak kişinin, çalışma imkânının, fiziksel özelliklerinin, çevresel faktörlerin objektif olarak belirlenememesi ve asgari düzeyde beslenmeyi sağlayacak besinlerin hangi gıda maddelerinden oluştuğu ve bu besinlerin parasal değerinin ne olduğunun tespitindeki güçlükler nedeniyle açlık sınırının parasal boyutunu belirlemek zorlaşmaktadır (Seyyar, 2003:42).

1.2.2. Görelî Yoksulluk

Görelî yoksulluk yaklaşımında ise, bir kişinin ya da hanehalkının, içinde bulunduğu sosyal grubun veya yaşadığı çevredeki fertlere göre yoksulluğu incelenmekte ve bu sosyal grup veya yaşadığı çevre diğer grup ve birimlerle karşılaştırılarak tespitlerde bulunmaktadır (Ünal, 2004:14). Görelî yoksulluk kavramı; farklı grupların sahip olduğu mutlak gelir düzeyinden çok, gelir ve refahın dağılımındaki farklılıklara odaklanır. Başka bir deyişle, görelî yoksulluk, yoksul hanehalkı veya birey ile o toplumda yaşayan ve mevcut koşullarda ortalama gelire sahip olan diğer hanehalkı veya birey arasındaki gelir kaynaklarına sahip olma konusundaki kabiliyet farkını ifade eder (Aktan, 2002:43).

Yani görelî yoksulluk için, “bir kimsenin, diğer bir kimseye göre daha az gelir elde etmesi; toplumun ortalama refah düzeyinin belirli bir oranın altında olma durumu” diyebiliriz (Seyyar, 2008:135).

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkılarak görelî yoksullar için sürekli olarak bir gelire sahip olmaları ve açlık sınırını aşmalarına rağmen bu kesimin gelir seviyesinin, genellikle ortalama refah seviyesinin altında bulunduğu söylenebilir (Seyyar, 2003:42).

Yoksulluk tanımında sadece görelî yoksulluğun kullanılmasının eksikliği ise salt kişi başına ortalama geliri ele alması nedeniyle kişilerin yaşam standardı hakkında yeterli bilgi vermemesinden kaynaklanmaktadır.

1.2.3. Öznel Yoksulluk

Öznel yoksulluğun hesaplanmasında izlenen metot büyük ölçekli anketlerle toplumun konu hakkındaki görüşünü araştırmaktır (Bağdadioğlu, 2003:112). Bu yaklaşımda yoksulluk, toplumun kabul edebileceği minimum yaşam standardı düzeyi ile ilgilidir.

Kişilerin yapılan anketlerde ortaya koydukları tercihler, değerlendirme açısından önemlidir; çünkü yoksulluk sınırı, kişilerin kendi değerlendirmelerine göre ölçülmektedir. Kişilerin veya hanehalkının temel ihtiyaçlarını karşılayan asgari gelirin hesaplanmasında sorulan sorulara verdikleri cevaplar, yoksulluk sınırını belirlemektedir (Seyyar, 2008:135).

Sadece öznel yoksulluk yaklaşımından hareket etmek ise toplanılan verilerle bir genelleme yapılmasını zorlaştırmaktadır; çünkü toplumsal değerlerin farklılığı gibi nedenlerle aynı gelire sahip kişilerin bile aynı sorulara değişik cevap verebilmeleri mümkündür, bu da tutarlı bir neticeye ulaşmayı engellemektedir.

1.2.4. Tüketim Harcamasına Göre Yoksulluk

Tüketim harcamasına göre belirlenecek yoksulluk sınırında kişinin bütün tüketim unsurlarına yaptığı harcamalar göz önüne alınmaktadır. Mutlak yoksulluk kavramında sadece gıda unsuru, görelî yoksulluk kavramında ise kişi başına ortalama gelir dikkate alınmaktadır. Tüketim harcamasına göre yoksulluk kavramını mutlak yoksulluk ve görelî yoksulluk kavramlarından ayıran özellik, kişinin bütün giderlerinin değerlendirilmesidir.

Mutlak yoksulluk oranının kullanılmasının toplumdaki gıda harcamasına göre en düşük yaşam standardının ortaya çıkmasında sağladığı yarar göz ardı edilemeyeceği gibi bu oranın sadece gıdayı dikkate almasının bir eksiklik yarattığı da inkâr edilemez. Aynı

şekilde görelî yoksulluk oranının kullanımının gelir dağılımı eşitsizliğini en açık şekilde göstermesi avantajı yanında, bu oranın salt kişi başına ortalama geliri esas alması nedeniyle kişilerin yaşam standardı hakkında yeterli bilgiyi verememesi de yine bir eksiklik yaratmaktadır. Tüm tüketim kalıbı hesaba alınarak yapılan, tüketim harcamasına göre belirlenen yoksulluk oranında ise, toplumun ortalama tüketim seviyesinin altında kalan bireylerinin, toplumun en dezavantajlı kesimi olması nedeniyle, hem mutlak hem de görelî yoksulluğun boyutları belirlenebilmektedir.

1.2.5. Kırsal-Kentsel Yoksulluk

Kırsal ve kentsel alanlar, nüfus büyüklüğü, tarım dışı işlerle uğraşanların nüfus içindeki payı, konut türü, v.b çeşitli kriterlere göre belirlenmektedir. Kırsal ve kentsel alanlardaki yoksul kişiler, tüketim düzeyi, gelir düzeyi ve diğer sosyal göstergelerin dikkate alındığı ekonomik yaklaşımlarla ve bunların yanında maddi olmayan sosyal farklılıklarla değerlendirilen yaklaşımlara göre belirlenmektedir.

Kırsal yoksulluk daha çok, bağımsızlık, güvenlik, öz-saygı, sosyal kimlik, sosyal ilişkilerdeki samimiyet ve devamlılık, karar alma özgürlüğü, hukuki ve siyasal haklar gibi yoksulluğun daha çok niteliksel boyutuna odaklanırken kentsel yoksulluk, gelir ve tüketim düzeyindeki yetersizlikler gibi niceliksel beklentiler ve yoksunluklar konusuna eğilmektedir.

1.2.6. İnsani Yoksulluk

1997 yılında yayınlanan “İnsani Gelişme Raporu”nda geliştirilen insani yoksulluk kavramı bir kısım bireylerin insanca yaşam imkânlarına sahip olmamaları anlamına gelmektedir. UNPD, insani yoksulluk oranını, yaşam süresi (40 yaş baz alınarak), eğitim (yetişkinler arası okuma-yazma bilmeme oranı), ekonomik ve sosyal imkânlar (sağlıklı içme suyu, temel sağlık imkânları, 5 yaş altı yeterli beslenemeyen nüfus yüzdesi) olmak üzere üç kriterle göre hesaplamaktadır (Sağır ve Yüksel, 2002).

1.2.7. Gelir Yoksulluğu

Gelir yoksulluğuna yaşamı sürdürmek ya da asgari yaşam düzeyini karşılamak için birey veya hanehalkının ihtiyaç duyduğu temel gereksinimlerin giderilebilmesi için yeterli miktarda gelirin elde edilememesi durumu diyebiliriz.

Gelir yoksulluğunun hesaplanmasında genellikle asgari yaşam standardını sağlamak için gerekli gelir, yoksulluk sınırı olarak tanımlanmakta ve bu sınırın altında bir gelir/tüketim seviyesine sahip olan hanehalkı ya da fert yoksul olarak adlandırılmaktadır (Aktan ve Vural, 2002:6).

1.3. Yoksulluğun Nedenleri

Yoksulluğun birçok nedeni olmakla birlikte, belli başlı nedenleri aşağıda adaletsiz gelir dağılımı, işsizlik ve istihdam, ekonomik kriz, eğitim düzeyi, nüfus, kırsal-kent arası göç ve diğer nedenler maddelerinde değerlendirilecektir.

1.3.1. Adaletsiz Gelir Dağılımı

Gelir dağılımındaki eşitsizlikten doğan maddi yetersizlik, toplumdaki bireyler arası büyük gelir farklılıklarına yol açmakta ve bu da yoksulluğun başlıca nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (İkizoğlu, 2000:72).

Gelir dağılımının adil olmadığı yerlerde yoksulluk seviyesi yüksek boyutlara ulaşmaktadır. Bu adaletsizliğe maruz kalan toplumlarda ortaya çıkan sağlıksız ekonomik yapı nedeniyle toplumun bir kısmında kötü beslenme, yetersiz eğitim seviyesi, sağlıksız yaşam şartlarına bağlı olarak geçim sıkıntısı ve mutsuzluk görülmektedir.

Gelir dağılımındaki adaletsizlikle beraber ülke gelirinin belli bir kesimin elinde bulunması, üreticileri de etkilemektedir. Üreticiler ürettikleri ürün çeşitliliğini daha çok gelirin büyük bir kısmını elinde tutan kesime yönelik pahalı mallar olarak piyasaya sunarlar. Bunun sonucu olarak toplumun diğer kesiminin alım gücü zayıflar ve bu zayıflama toplum huzurunun bozulmasına yol açar (Karluk, 2002:65).

1.3.2. İşsizlik ve İstihdam

Yoksulluk denildiğinde akla gelen ilk kavramlardan birisi işsizliktir. Yoksul kişilerin genellikle işsiz olduğu ve yoksulluğun üretim-tüketim dengesini bozarak, yatırımların azalmasına ve nihayetinde işsizliğe neden olduğu bilinmektedir. Yoksulluk, kişilerin istihdam edilebilme ihtimallerini arttıran eğitimden mahrum kalmalarına neden olmaktadır (Gündoğan, 2003:161-162). Buna ek olarak yoksulluk işsiz kesim için olduğu kadar, istihdam edilenler açısından da var olan bir sorundur (Altan, 2004:121).

Çalışan yoksullar şeklinde ifade edilen grup, devamlılığı olan bir işe sahip olmalarına rağmen, gelirleri yoksulluk sınırının altında kalan, temel gereksinimlerini karşılamakta zorlanan kişilerden oluşmaktadır (Temiz, 2004:123).

Gelişen teknolojiyle birlikte emeğin yerine teknolojinin ikame edilmesi ve performansa dayalı istihdam ve ücret politikalarının yürütülmesi gibi uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Emeğin yerine teknolojinin ikame edilmesi istihdamı azaltan bir etki yaratmaktadır. İstihdamın azalması ise yoksullaşmayı da beraberinde getirmektedir. Bunun sonucu olarak hem işsiz kalanlar yoksullaşmakta hem de yedek iş gücündeki artış nedeniyle çalışanların ücretlerinde kayıplar meydana gelebilmektedir (Müftüoğlu, 2007).

1.3.3. Ekonomik Kriz

Ekonomik kriz, istenmediği halde meydana gelen sosyal ve ekonomik hayatımızı birçok anlamda felç eden ekonomik gelişme karşısında beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan ciddi bir iktisadi sorundur (Seyyar, 2008:272-273).

Fiyatlar genel seviyesinde ani düşme, işsizlik oranlarındaki ani artışlar, borsada çöküş, iflas, üretimde hızlı bir daralma gibi ekonomik nedenler bu krizlerin nedenleri olarak gösterilebilir. Tüm bunlara ek olarak ekonomik krizlerin nedenleri her zaman ekonomik olmayabilir. Ülkede yaşanan doğal afet de bir ekonomik kriz nedeni olabilir (Aktan ve Şen, 2002:5-6).

Ekonomik krizler, yaşanırken ve sonrasında çalışan-çalışmayan, yoksul-yoksul olmayan bireyler için pek çok ekonomik ve sosyal sorunlara neden olmaktadır; fakat ekonomik krizle beraber gelen bu sorunlar yoksul bireyler için atlatılması daha güç bir hal almaktadır (Aktan, 2002:2). Ekonomik krizle birlikte, emek üzerinden elde edilen gelirler azalır, reel ücretler düşer, işsizlik artar. Yoksul halkın sahip olduğu yetersiz varlıklar enflasyona maruz kalır ve bu varlıkların fiyatlarında azalmalar meydana gelir. Özellikle makro-ekonomik krizler, yoksulların yoksulluktan kurtulma kabiliyetlerini zayıflatarak beşeri, mali ve fiziki sermaye birikimini yavaşlatır (Aktan, 2002:3).

Yaşanan ekonomik krizler yoksul halkın ve yoksulluk sınırındaki halkın yaşam standartlarını yukarıda saydığımız nedenlerle etkilemektedir.

1.3.4. Eğitim Düzeyi

Eğitimsizlik, yoksulluk tanımının bir parçası olmakla birlikte aynı zamanda yoksulluğun önemli sebeplerinden biridir. Hatta eğitim ile yoksulluk arasında ters orantı olduğu söylenilebilir (Seyyar, 2003:47). Eğitim düzeyi düştükçe gelir düzeyinde bir azalma olmakta ve yoksulluk ortaya çıkmaktadır (Karataş, 2003:130). Yetersiz eğitim düzeyi kişinin ihtiyaç duyduğu geliri elde etmesini buna bağlı olarak da iş bulma kabiliyetini de engeller (Koşar, 2000:27).

Eğitim, beşeri sermayenin güçlenmesine katkıda bulunarak ülke için gerekli nitelikli işgücünü arttırmaktadır. Beşeri sermaye ekonomik büyümeye katkıda bulunmakta, yoksul kişilerin gelir elde etme kabiliyetlerini ve emeğin hareketliliğini arttırarak çocukların ve ebeveynlerin sağlıklarını korumalarına da yardımcı olmakta ve siyasi sistemde daha aktif rol alabilmelerini sağlamaktadır.

1.3.5. Nüfus

Ülkenin nüfusunda meydana gelen ani değişimler yoksulluğu etkileyen faktörlerden biridir. Ani nüfus artışı (patlaması), ülke nüfusunda planlanmamış gelişmelerin etkisiyle ortaya çıkan ani ve hızlı artıştır. Bir başka değişle doğum oranıyla ölüm oranının, gittikçe doğum oranı lehine dönüşmesi sonucunda ortaya çıkan nüfus artışıdır (Seyyar, 2008:316).

Üretim faktörü olarak ülke ekonomisi açısından önemli bir unsur olan nüfus, işgücünün de kaynağıdır; fakat hızlı nüfus artışıyla meydana gelen çalışabilir nüfus ile talep arasındaki denge, işgücü talebi aleyhine değiştiği takdirde, ortaya olumsuz sonuçlar çıkabilmektedir. Ayrıca hızlı nüfus artışı, konut ihtiyacı, sağlık ve eğitim harcamaları, çarpık kentleşme (gecekondulaşma) gibi birçok problemi de beraberinde getirir. Bu gibi problemlerin önüne geçebilmek için, kalkınma ve refahın yükselmesi adına gerekli atılım ve yatırımların yapılması yerine yeni yetişen nüfusun mevcut düzeye gelebilmeleri için altyapı, hastane, okul ve bunun gibi yatırımlara yönelme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Koşar, 2000:29).

1.3.6. Kır-Kent Arası Göç

Kır-kent yerleşimleri arasındaki dengesizlik yoksulluğu tetikleyen unsurlardan biridir. Kırsal kesimin istihdam olanaklarının kısıtlı olması, tarımda makineleşmenin artması ve buna bağlı olarak istihdam edilen işgücünün azalması ve gelişen hane gelir düşüklüğü; kırsal kesimin kentsel alanlara göç etme sebepleri olmuştur (Özdemir, 2008:82).

Kentlerin göç alması kentsel nüfusun artmasına neden olur ve mevcut kentsel sorunları arttırır. Kırdan kente göç kırsal kesimdeki sorunları azaltmaz; sadece yoksulluk sorunu yer ve şekil değiştirir. Bu doğrultuda yaşanan göçler kentte, işsizlik, barınma, çarpık yerleşme (gecekondulaşma), altyapı, kayıt dışı ekonomi gibi sorunları daha da arttırır.

1.3.7. Diğer

Sosyal yapıda ve aile hayatında sosyo-kültürel olumsuz değişimler, sosyal yardımlaşma ve dayanışma anlayışındaki sapmalar, akraba ve komşuluk ilişkilerinin bozulması, toplumda boşanmaların, dulların, yetimlerin sokak çocuklarının artması, kişilerin şahsi tercihleri, tutum ve davranışları gibi etmenler yoksulluğu tetikleyen unsurlar olarak gösterilebilir (Seyyar, 2003:47-48).

1.4. Türkiye’de Yoksulluğun Değerlendirilmesi

Yoksulluğu geniş manada anlayabilmek ve çözüm üretebilmek için birçok farklı sosyal bilimden yararlanmak gerekmektedir. Yoksulluk, gelir dağılımı açısından ekonomik bir sorun olarak karşımıza çıkarken yoksulluğun bireylere göre farklı algılandığı göz önüne alındığında psikolojik ve yoksulların toplumda farklı bir kategori oluşturmasıyla da sosyolojik özellikler taşır. Tüm bu özelliklerin her biri farklı sosyal bilim alanlarını ilgilendirmekle birlikte bu kavramı oldukça karışık bir hale getirmektedir. Ortaya çıkan bu karışıklık ancak yoksulluk konusunun geniş bir şekilde ele alınmasıyla ve ilgili sosyal bilim alanlarıyla birlikte değerlendirilmesiyle bizi doğru tespitlere yöneltecektir. Yoksullukla ilgili çalışmalar dünyanın her yerinde hemen hemen tüm bu özelliklerle ve ilgili sosyal bilim alanlarıyla birlikte değerlendirilmekte olduğu gibi Türkiye’de de aynı değerlendirmeler söz konusudur.

Türkiye’de 1950’lilerde tarımda makineleşmenin sonucu olarak başlayan köyden kente göç gerçeği, gerekli önlemler alınmaması nedeniyle gittikçe artan ve günümüzde de

önemini koruyan bir konudur. 70’li yılların sonunda tüm dünyada yaşanan ekonomik kriz, Türkiye’de de etkisini göstermiş ve krizden kurtulabilmek için benimsenen yapısal uyum politikaları ve yaşanan kaos “1980 İhtilali” gibi çok önemli toplumsal sonuçları da beraberinde getirmiştir. 24 Ocak Kararları, ithal ikameciliği bitirirken toplumsal dengeleri de alt üst etmiştir. Devletin kontrol mekanizması elinden alınarak etkinliği azaltılmış ve refah devleti uygulamalarının önemli bir bölümü de etkisiz hale getirilmiştir. Yeni dönem devleti, toplumlar arası uzlaşmayı sağlamak için alt sınıfa koruyan devlet olmaktan uzaklaşmıştır. Tüm bu gelişmeler sonucunda toplumsal yaşamın değer yargıları yitirilmiş, çatışmanın ve rüşvetin egemen olduğu bir toplum düzeni oluşmaya başlamıştır (Tanyeri, 2003:59-60).

Yukarıda verdiğimiz bilgiler ışığında Türkiye’deki yoksulluk sorununu kavrayabilmemiz için Türkiye’deki yoksulluğun boyut ve profilinin incelenmesi gerekmektedir.

1.4.1. Türkiye’de Yoksulluğun Boyutu

Türkiye’de yapılan yoksulluk çalışmaları sayıca oldukça az olmakla beraber yapılan çalışmalarda genel olarak mutlak yoksulluk yaklaşımı temel alınmıştır.

Recep Dumanlı’nın DİE 1987 yılı “Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi” sonucundan hareketle yaptığı çalışmada Türkiye’de kişi başına yoksulluk sınırı 1987 yılı için 284.700 TL, 1994 yılı için 14.969.360 TL olarak belirtilmiştir (Dumanlı, 1996:67). Bu sınırlara göre 1987 yılı itibariyle de hanelerin %17’sinin, nüfusun ise %16,24’ünün yoksul olduğu tespit edilmiştir (Dumanlı, 1996:126). Bu dönemde yoksul sayısı yaklaşık olarak 7.5 milyondan 10 milyona yükselmiş ve yıllık ortalama yoksulluk artış hızı %4 düzeyinde gerçekleşmiştir (Dumanlı, 1996:169).

TÜİK tarafından hazırlanmış “2004 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”na göre, 2002 yılında Türkiye’deki yoksulluk oranı %26,96, 2003 yılında %28,12, 2004 yılında %25.60’tır (TÜİK, 2006a).

TÜİK tarafından hazırlanmış “2005 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”na göre, 2005 yılında Türkiye’deki yoksulluk oranı % 20,5’dir. 2005 yılında Türkiye’de fertlerin yaklaşık % 0,87’si yani 623 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, %

20,5'i yani 14 681 bin kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (TÜİK, 2006b).

TÜİK tarafından hazırlanmış “2006 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”na göre, 2006 yılında Türkiye'deki yoksulluk oranı %17,81'dir. 2006 yılında Türkiye'de fertlerin yaklaşık % 0,74'ü yani 539 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, % 17,81'i yani 12 930 bin kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (TÜİK, 2007a).

TÜİK tarafından hazırlanmış “2007 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”na göre, 2007 yılında Türkiye'deki yoksulluk oranı % 18,56'dır. 2007 yılında Türkiye'de fertlerin yaklaşık % 0,54'ü sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, % 18,56'sı ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (TÜİK, 2008).

TÜİK tarafından yapılmış “2008 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”na göre Türkiye'deki yoksulluk oranı % 17,11'dir. 2008 yılında Türkiye'de fertlerin % 0,54'ü açlık sınırının altında yaşamaktadır. Bu oran bir önceki yıllara kıyaslandığında açlık sınırının altında yaşayanların oranında herhangi bir değişiklik olmadığı; fakat yoksulluk sınırının altında yaşayanların oranının düştüğü görülmektedir (TÜİK, 2009).

Ülkemizde yoksulluk konusunda son resmi araştırma olan TÜİK'in “2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”na göre Türkiye'de yoksulluk oranı %18,08'dir. Fertlerin yaklaşık %0,48'i yani 339 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının altında yaşarken %18,08'i yani 12 milyon 751 bin kişi ise yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bu oran bir önceki yıllara kıyaslandığında açlık sınırının altında yaşayanların oranında % 0,93'lük bir artış, yoksulluk sınırının altında yaşayanların oranında ise %0,06'lık bir düşüş yaşandığı tespit edilmiştir. 2009 yılında, dört kişilik bir hanenin aylık açlık sınırı 287 YTL, aylık yoksulluk sınırı ise 825 YTL olarak tahmin edilmiştir (TÜİK, 2011).

Yukarıda bahsettiğimiz araştırmaların sonuçlarına göre incelenen seneler içinde yoksulluk oranlarının sürekli değiştiğini görmekteyiz. Her ne kadar seneden seneye değişen sonuçlarla karşılaşsak da ülkemizde yoksulluk olgusunun azımsanmayacak düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

1.4.2. Türkiye’de Yoksulluğun Profili

Türkiye’de yoksulluğun profili; kırsal ve kentsel yoksulluk, hanehalkı büyüklüğü ve türüne göre yoksulluk, eğitim durumu ve cinsiyete göre yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizliğe göre yoksulluk, işteki durum-iktisadi faaliyete göre yoksulluk alt başlıkları altında ayrıntılı olarak incelenecektir.

1.4.2.1. Kırsal ve Kentsel Yoksulluk

Türkiye’de yoksulluğun dağılımı kırsal yerleşim alanları ile kentsel yerleşim alanları arasında değişiklik göstermektedir. TÜİK tarafından Türkiye’de 2002 yılından itibaren düzenli olarak yapılan yoksulluk çalışmalarında 2002-2009 dönemi incelendiğinde kent-kır ayrımında genelde yoksulluğa ilişkin göstergelerde düzensiz de olsa iyileşme gözlemlenmektedir; fakat kentsel ve kırsal alanlardaki yoksulluk karşılaştırıldığında yoksulluğun kırsal alanlarda daha çok yaşandığı dikkat çekmektedir.

Yoksulluk sınırı yöntemine göre fert yoksulluk oranları incelendiğinde, 2002 yılında kentsel alanda açlık sınırında yaşayanların oranı %0,92, kırsal alanda %2,01 iken, 2009 yılında kentsel alanda %0,06, kırsal alanda %1,42 olduğu görülmektedir. Yoksulluk sınırına göre bakıldığında ise, 2002 yılında kentsel alanda yoksulluk sınırında yaşayanların oranı %21,95, kırsal alanda %34,48 iken, 2009 yılında kentsel alanda %8,86, kırsal alanda %38,69 olduğu görülmektedir.

Tablo 1’e göre, kentsel-kırsal alanlar arasındaki yoksulluk oranlarındaki fark günlük tüketim harcaması 1\$’ın altında olanlardan başlayarak 4,3\$’ın altında olanlara doğru daha da belirginleşmektedir.

Bu verilerden hareketle Türkiye’de yoksulluğun kırsal yerlerde kentlere oranla daha fazla olduğunu ve tarım sektörünün durumuna bağlı olarak yoksulluğun kentsel alanlarda da arttığını söylemek mümkündür. Bu artış tarım sektöründe yaşanan olumsuzluklar nedeniyle, kırsal yerleşim merkezinde ikamet eden fertlerin çoğunun yaşadıkları yerlerden kentlere göç etmek zorunda kalmalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 1: Yoksulluk sınırı yöntemlerine göre fert yoksulluk oranları, Türkiye

Yöntemler	Fert yoksulluk oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007(*)	2008	2009
TÜRKİYE								
Gıda yoksulluğu (açlık)	1,35	1,29	1,29	0,87	0,74	0,48	0,54	0,48
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	26,96	28,12	25,60	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı *	0,20	0,01	0,02	0,01	-	-	-	-
Kişi başı günlük 2,15 \$'ın altı *	3,04	2,39	2,49	1,55	1,41	0,52	0,47	0,22
Kişi başı günlük 4,3 \$'ın altı *	30,30	23,75	20,89	16,36	13,33	8,41	6,83	4,35
Harcama esaslı görelî yoksulluk **	14,74	15,51	14,18	16,16	14,50	14,70	15,06	15,12
KENT								
Gıda yoksulluğu (açlık)	0,92	0,74	0,62	0,64	0,04	0,07	0,25	0,06
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	21,95	22,30	16,57	12,83	9,31	10,36	9,38	8,86
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı *	0,03	0,01	0,01	-	-	-	-	-
Kişi başı günlük 2,15 \$'ın altı *	2,37	1,54	1,23	0,97	0,24	0,09	0,19	0,04
Kişi başı günlük 4,3 \$'ın altı *	24,62	18,31	13,51	10,05	6,13	4,40	3,07	0,96
Harcama esaslı görelî yoksulluk **	11,33	11,26	8,34	9,89	6,97	8,38	8,01	6,59
KIR								
Gıda yoksulluğu (açlık)	2,01	2,15	2,36	1,24	1,91	1,41	1,18	1,42
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	34,48	37,13	39,97	32,95	31,98	34,80	34,62	38,69
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı *	0,46	0,01	0,02	0,04	-	-	-	-
Kişi başı günlük 2,15 \$'ın altı *	4,06	3,71	4,51	2,49	3,36	1,49	1,11	0,63
Kişi başı günlük 4,3 \$'ın altı *	38,82	32,18	32,62	26,59	25,35	17,59	15,33	11,92
Harcama esaslı görelî yoksulluk **	19,86	22,08	23,48	26,35	27,06	29,16	31,00	34,20

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları (2011)

* Satınalma gücü paritesine (SGP) göre hesaplama yapılmıştır. 2009 yılı için 1 \$'ın SGP'ne göre karşılığı olarak 0,917 TL kullanılmıştır.

** Eşdeğer fert başına tüketim harcaması medyan değerinin %50'si esas alınmıştır.

1.4.2.2. Hanehalkı Büyüklüğü ve Türüne Göre Yoksulluk

Hanehalkı büyüklüğüne göre Türkiye'de 2002-2009 yılları arasında açlık ve yoksulluk sınırları değerlendirildiğinde, dört kişilik bir hanenin 2002 yılında aylık yoksulluk sınırı

310 TL, açlık sınırı 133 TL iken, 2009 yılında aylık yoksulluk sınırı 825 TL, açlık sınırı 287 TL' ye çıkmıştır (TÜİK, 2011).

Tablo 2: Hanehalkı büyüklüğüne göre yoksulluk oranları, Türkiye

Hanehalkı büyüklüğü	Yoksul fert oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007(*)	2008	2009
TÜRKİYE	26,96	28,12	25,60	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08
1-2	16,48	13,50	13,96	8,25	10,66	8,84	9,57	10,64
3-4	16,68	17,48	13,84	9,36	8,49	8,30	8,48	9,65
5-6	29,47	33,04	27,74	22,77	17,76	21,20	21,54	22,20
7+	47,38	49,22	51,97	45,99	42,98	41,32	38,20	40,05

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, *2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları* (2011)

Tablo 2'ye göre 2009 Yılında hanehalkı büyüklüğü 3-4 kişi olan hanelerde bulunan fertlerin yoksulluk oranı %9,65 iken, 5-6 kişi olan hanelerde fertlerin yoksulluk oranı %22,20, 7 ve daha fazla kişi olan hanelerde fertlerin yoksulluk oranı %40,05 olarak hesaplanmıştır. 7 ve daha fazla kişiden oluşan hanelerde kentsel yerlerde oturanlar için yoksulluk riski % 25,21 iken, kırsal yerlerde bu oran %54,06'dır (TÜİK, 2011).

Hanehalkı büyüklüğü hem kırsal hem de kentsel yerleşim yerlerinde yoksulluğu etkileyen önemli bir unsurdur. Kırsal yerlerde en önemli geçim faaliyetinin tarım olması ve sahip oldukları tarlaların miras yoluyla bölünmesi, elde kalan küçük parçaların geniş ailenin geçinmesine imkân tanımaması nedeniyle kırsal alanda yaşayan 7 ve daha fazla kişiden oluşan haneler kentlerde yaşayanlara oranla yoksulluk riskiyle daha çok karşı karşıyadırlar. Kentlerde 7 ve daha fazla kişiden oluşan hanelerin yoksulluk oranlarının kırsaldakine oranla daha düşük olmasının bir sebebi olarak ailelerdeki küçük yaştaki çocukların çeşitli işlerde çalıştırılmasını ve ailenin ek gelire sahip olmasını gösterebiliriz.

Tablo 3: Hanehalkı türüne göre yoksulluk oranları, Türkiye

Hanehalkı türü	Yoksul fert oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007(*)	2008	2009
TÜRKİYE	26,96	28,12	25,60	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08
Çekirdek aile (çocuklu)	24,87	27,84	24,30	18,99	17,41	16,05	15,42	15,98
Çekirdek aile (çocuksuz)	15,00	13,26	12,98	8,55	10,14	7,92	8,76	9,86
Ataerkil veya geniş aile	34,27	32,66	32,03	27,31	20,24	23,92	21,79	24,48
Tek yetişkinli aile, diğer	28,52	25,46	23,78	15,78	19,77	16,15	22,46	19,29

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, *2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları* (2011)

Tablo 3'teki verilen değerler, hanehalkı türüne göre çocuklu çekirdek ailede bulunan fertlerin 2009 yılında % 15,98 olan yoksulluk oranının, çocuksuz çekirdek ailelerdeki fertlerde % 9,86'ya düştüğünü göstermektedir. Ataerkil veya geniş ailelerdeki fertler için yoksulluk oranı ise % 24,48 olarak tahmin edilmiştir. Bu sonuçlara göre ailedeki çocukların ve yaşlıların yaşları el vermediği için çalışamamalarını veya fiziksel yetersizliklerinden dolayı çalışmayıp aile ekonomisine katkı sağlayamamalarını yoksulluğu artırıcı unsurlar arasında görüldüğünü söyleyebiliriz.

Genel olarak bakıldığında hanehalkı büyüklüğü arttıkça açlık ve yoksulluk sınırlarının da artmakta olduğu görülmektedir.

1.4.2.3. Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Yoksulluk

Dünyada eğitim seviyesi yüksek olan ülkelerin üretim gücünün de yüksek olduğu yapılan araştırmalarla bilinmektedir. Türkiye'de ise bu durumun tersi söz konusudur. Ülke yoksul olduğu için eğitim seviyesi de düşüktür, eğitim seviyesi düşük olduğu için de yoksuldur (Gürdoğan, 2003:33-34).

Türkiye'de kadınların örgütlü ve düzenli işlere katılımı erkeklere oranla daha azdır. Kadınların büyük bir oranı tarım sektöründe çalışan ücretsiz aile işçileridir. İstihdam ve işsizlik göstergelerinde erkekler kadınlara göre daha avantajlıdır. Eğitim düzeylerine

göre işsizlik oranları kentsel kesimde kadınlar için yüksek boyutlardadır. Kadınlar birçok meslek grubunda düşük statülü işlerde istihdam edilmektedir ve genellikle kısmi süreli çalıştıklarından zaman zaman sosyal güvenceye sahip olmamaları onların erkeklere göre sendikalaşma oranlarının düşük olmasının sebebidir. Dolayısıyla kadınlar ücret ve sosyal güvenlik konularında zayıf konumdadırlar. Bu durum doğrudan yoksulluğu etkilemektedir (Bircan, 2001:124).

Tablo 4'e göre Türkiye genelinde 6 yaşından küçük olan fertlerin 2002 yılında yoksulluk oranı %33,17, 2009 yılında %24,04; okuryazar olmayanların 2002 yılında yoksulluk oranı %41,07, 2009 yılında %29,84'tür. Okuryazar olup bir okul bitirmeyenlerin yoksulluk oranı ise 2002 yılında %34,60, 2009 yılında %29,84 olduğu görülmektedir. Yüksekokul, fakülte ve daha ileri derecede eğitilmiş olanların yoksulluk oranları 2002 yılında %1,54, 2009 yılında %0,71'dir. Yüksekokul, fakülte ve daha ileri derecede eğitim almış olan fertlerin yoksulluk oranının düştüğü açıktır. Bu da eğitim seviyesinin yükselmesine bağlı olarak yoksulluk riskinin azaldığının göstergesidir.

Tablo 4 incelendiğinde, 2002 yılında Türkiye'de erkeklerin yoksulluk oranının %26,72, kadınların yoksulluk oranının %27,19 olduğu görülmektedir. Benzer bir şekilde 2009 yılında erkeklerin yoksulluk oranı %17,10 iken, kadınların yoksulluk oranı ise %19,03'dir

UNPD tarafından gerçekleştirilen kadınların ekonomik ve sosyal yaşamda aktif rol alıp almadıklarını açıklayan Cinsiyet Güçlendirme Ölçüsü (GEM) sıralamasında Türkiye 101.sırada yer almaktadır. GEM'e göre Türkiye'de kadınlar profesyonel ve teknik işlerin %33'ünü; idarecilerin ve yöneticilerin %8'ini oluşturmaktadır. Ayrıca kadınlar meclisteki koltukların sadece %9'una sahiptir (UNPD, 2009:187).

Tablo 4: Hanehalkı fertlerinin cinsiyet ve eğitim durumuna göre yoksulluk oranları, Türkiye

Eğitim durumu	Fert yoksulluk oranı (%)																							
	2002			2003			2004			2005			2006			2007(*)			2008			2009		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
TÜRKİYE	26,96	26,72	27,19	28,12	27,92	28,31	25,60	25,20	25,98	20,50	19,97	21,01	17,81	17,32	18,27	17,79	17,33	18,26	17,11	16,70	17,52	18,08	17,10	19,03
6 yaşından küçük fertler	33,17	32,92	33,44	37,75	38,24	37,23	34,19	34,19	34,18	27,71	27,86	27,56	24,78	25,12	24,43	24,52	24,91	24,10	22,53	22,86	22,18	24,04	22,87	25,27
Okur-yazar değil veya bir okul bitirmeyen	36,99	37,68	36,54	38,01	38,37	37,76	37,52	36,94	37,92	31,53	30,94	31,92	28,10	27,73	28,34	28,98	29,13	28,88	30,50	30,77	30,31	29,84	30,34	29,52
İlkokul	26,13	28,06	24,33	27,55	29,81	25,47	24,36	27,50	21,55	17,13	19,92	14,51	14,19	16,52	12,05	14,24	15,87	12,68	13,44	15,91	11,22	15,34	16,86	13,83
İlköğretim	26,37	28,40	24,10	29,56	29,13	29,98	25,49	25,37	25,60	22,42	21,79	23,02	18,06	16,47	19,66	19,19	19,79	18,55	17,20	18,67	15,66	17,77	17,19	18,39
Ortaokul ve orta dengi meslek	18,77	19,49	17,38	18,31	19,66	16,03	13,00	14,95	9,45	8,37	9,72	5,62	8,07	9,69	4,89	9,16	11,06	5,57	8,34	9,85	5,78	9,76	10,89	7,82
Lise ve lise dengi meslek	9,82	10,99	8,24	11,19	12,27	9,73	8,28	9,69	6,39	6,79	7,98	5,14	5,20	6,06	4,05	5,88	7,05	4,09	5,64	6,00	5,11	5,34	5,71	4,76
Yüksekokul, fakülte ve üstü	1,57	1,22	2,12	2,66	3,04	2,05	1,33	1,57	0,93	0,79	0,83	0,72	1,01	1,28	0,56	0,81	0,97	0,53	0,71	0,88	0,43	0,71	0,92	0,40

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, *2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları* (2011)

1.4.2.4. Gelir Dağılımındaki Adaletsizliğe Göre Yoksulluk

Gelir dağılımındaki adaletsizliği Türkiye'deki yoksulluğa etki eden önemli faktörlerden birisi olarak göstermemiz mümkündür. TÜİK'in 2008 yılına ilişkin yapmış olduğu çalışmaya göre, nüfusun en yoksul %20'lik kesimi toplam gelirden %5,8 pay alırken, en zengin kesim toplam gelirin %46,7' sine sahip bulunmaktadır, gini katsayısı ise 0.41 olarak hesaplanmıştır (TÜİK, 2010b).

Tablo 5: Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlere göre sıralı %20'lik gruplar

Yüzde 20'lik fert grupları	Türkiye		Kent		Kır	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
İlk yüzde 20*	5,8	5,8	6,2	6,1	6,4	6,5
İkinci yüzde 20	10,6	10,4	11,0	10,7	11,1	10,8
Üçüncü yüzde 20	15,2	15,2	15,3	15,3	16,0	15,6
Dördüncü yüzde 20	21,5	21,9	21,2	21,9	22,3	22,5
Son yüzde 20*	46,9	46,7	46,2	46,0	44,2	44,5
Gini katsayısı	0,41	0,41	0,39	0,40	0,38	0,38
Son yüzde 20/İlk yüzde 20(P80/P20)	8,1	8,1	7,5	7,5	6,9	6,8

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2008 Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Sonuçları (2010)

* Fertler eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlerine göre küçükten büyüğe doğru sıralanarak 5 gruba ayrıldığında; "İlk yüzde 20'lik grup" gelirin en düşük olan grubu "Son yüzde 20'lik grup" ise gelirin en yüksek olan grubu tanımlamaktadır

Tablo 5'e göre 2007 yılı ile 2008 yılı gelir dağılımı sonuçlarını karşılaştıracak olursak, 2007 yılında nüfusun en yoksul %20'si ulusal gelirin %5,8'ini almış ve bu oran 2008 yılında da %5,8 olarak sabit kalmıştır. Buna karşın nüfusun en zengin %20'sinin gelirden aldığı pay 2007 yılında %46,9'dan %46,7'ye düşmüştür. Gini katsayısı ise 0.41 olarak sabit kalmıştır (TÜİK, 2010b).

UNPD'nin yayınladığı 2009 yılı "İnsani Gelişme Raporu" (HDR) verilerini incelediğimizde, Türkiye'de en yoksul %10'luk kesimin toplam gelirden %1,9 pay, en zengin %10'luk kesimin ise %33,2'lik pay aldığı görülmektedir. Gini katsayısı ise 43.6 olarak belirlenmiştir (UNPD, 2009:196).

Toplam gelirin büyük bir kısmının, toplumun belirli küçük bir kesimi tarafından kullanılması ve bunun sonucu olarak toplumun büyük kesiminin yoksulluğa mahkûm olması olarak tanımlayabileceğimiz gelir dağılımındaki adaletsizlik, yoksullukla

mücadelede zorlanan fertler için durumu daha da güçleştirmekte ve toplumsal kutuplaşmalara neden olmaktadır.

1.4.2.5. İşteki Durum - İktisadi Faaliyete Göre Yoksulluk

TÜİK'in 2009 hanehalkı fertlerin işteki durumlarına ve çalıştığı sektöre göre yoksulluk oranları kıyaslandığında; 2009 yılında Türkiye geneli için en yüksek oran; %29,58 ile ücretsiz aile işçilerine, en düşük oran ise %2,33 ile işverene aittir. Yevmiyeli çalışanlar ise %26,86 oran ile ikinci en yüksek orana sahip fertlerdir. Kendi hesabına çalışan bireylerin 2009 yılındaki yoksulluk oranı %22,49'tür (TÜİK, 2011).

Tablo 6: Hanehalkı fertlerinin işteki durumuna ve çalıştığı sektöre göre yoksulluk oranları, Türkiye

İşteki durum ve sektör	Fert yoksulluk oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007(*)	2008	2009
İstihdamdaki fertler	25,08	26,12	23,33	18,96	15,81	14,21	14,82	15,37
İşteki durum								
Ücretli, maaşlı	13,64	15,28	10,35	6,57	6,00	5,82	5,93	6,05
Yevmiyeli	45,01	43,09	37,52	32,12	28,63	26,71	28,56	26,86
İşveren	8,99	8,84	6,94	4,80	3,75	3,15	1,87	2,33
Kendi hesabına	29,91	32,38	30,48	26,22	22,06	22,89	24,10	22,49
Ücretsiz aile işçisi	35,33	38,51	38,73	34,52	31,98	28,58	32,03	29,58
Sektör								
Tarım	36,42	39,89	40,88	37,24	33,86	32,05	37,97	33,01
Sanayi	20,99	21,34	15,64	9,85	10,12	9,70	9,71	9,63
Hizmet	25,82	16,76	12,36	8,68	7,23	7,35	6,82	7,16

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları (2011)

Tablonun genelini incelediğimizde, istihdamdaki tüm fertler için yoksulluk oranlarının 2009 yılında 2002 yılına kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir ve işverenler en düşük fert yoksulluk oranına sahip, yani bu konuda en avantajlı kesimdir.

Hanehalkı fertlerinin çalıştığı sektörler göre ayırımına baktığımızda 2002-2009 yılı arası her dönem en büyük yoksulluk riskine sahip olan kesim tarım sektöründe çalışanlardır. 2009 yılında tarım sektöründe çalışanların yoksulluk oranı %33,01 iken en düşük oran % 7,16 ile hizmet sektöründe çalışanlarıdır. Tablo 7'yi incelediğimizde iş arayanların yoksulluk riski 2002 yılında %32,44 iken 2009 yılında %19,51'e düşmüştür. Ayrıca 15 yaşından küçük fertlerin 2002-2009 yılları arasındaki yoksulluk oranları 2002 yılında %34,55 iken 2009 yılında %25,77'e düştüğünü görmekteyiz.

Tablo 7: Hanehalkı fertlerinin ekonomik faaliyet durumuna göre yoksulluk oranları, Türkiye

Ekonomik faaliyet durumu	Fert yoksulluk oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007(*)	2008	2009
Toplam	26,96	28,12	25,60	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08
15 ve daha yukarı yaştaki fertler	23,94	24,52	22,22	17,68	14,80	14,86	14,39	15,27
İstihdamdaki fertler	25,08	26,12	23,33	18,96	15,81	14,21	14,82	15,37
İş arayanlar	32,44	30,97	27,37	26,19	20,05	26,01	17,78	19,51
Ekonomik olarak aktif olmayanlar	22,15	22,82	20,95	15,92	13,60	14,74	13,73	14,68
15 yaşından küçük fertler	34,55	37,04	34,02	27,71	25,23	25,55	24,43	25,77

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, *2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları* (2011)

Türkiye'deki işsizlik oranları 1996 yılından itibaren yükselen bir seyir izlemiştir. 1996-2001 yılları arası dalgalı bir seyir izleyen işsizlik oranları 2001 yılında %6,5'ten %8,4'e çıkmış ve ilerleyen yıllarda da yükselişine devam etmiştir. 2006 yılı itibariyle işsizlik oranı %9,9 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2007b). Temmuz 2010 itibariyle yaklaşık 2 milyon 782 bin kişi işsizdir ve işsizlik oranı %10,06'dır (TÜİK, 2010).

1.5. Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma

Sosyal dışlanma, fert veya grupların işsizlik, yoksulluk, eğitimsizlik, özgürlük gibi nedenlerden dolayı eğitim, sağlık ve kültürel imkânlardan yararlanamaması, üretim etkinlikleri içinde yer alamaması ve karar alma süreçlerine katılamaması şeklinde tanımlanabilecek kapsamlı ve çok boyutlu bir kavramdır (Seyyar, 2008:423).

Sosyal dışlanma türleri Sosyal Siyaset Terimleri Sözlüğünde aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Emek piyasasından tecrit ve işsizlik
- Sosyal güvenlik sisteminden tecrit ve maddi sıkıntılar (yoksulluk)
- Tüketim özgürlüğünden tecrit ve yetersiz beslenme
- Sağlık hizmetlerinden tecrit ve hastalıklar veya erken ölümler
- Eğitim hizmetlerinden tecrit ve kültürel yozlaşma
- Toplum değerlerinden tecrit ve yabancılaşma (Seyyar, 2008:423)

Yoksulluk ve sosyal dışlanma zaman zaman birbiri yerine geçebilen kavramlar olarak görülmesine rağmen yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere sosyal dışlanmanın yoksulluğu da içine alan daha geniş bir kavram olduğu söylenebilir. Yoksul kişiler, çoğu zaman dışlanmış kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır; ancak dışlanmış kişiler her zaman yoksul kişiler değildir. Göçmenler, azınlıklar ve belli sebeplerle toplumda kabul görmeyen insanlar gibi bazı kesimlerin yoksul olmamalarına rağmen sosyal dışlanmaya maruz kaldıklarını söyleyebiliriz.

Yoksulluk daha çok bölüşüm sorunu ile ilgilenirken sosyal dışlanma bunun yanında yetersiz sosyal katılım, sosyal bütünleşmedeki eksiklikler gibi sosyal ilişkiler üzerine odaklanır. Sosyal dışlanma kimin yoksun olduğuna dikkat çeker ve yoksulluğa neden olan sosyal ve politik süreçler üzerinde durur. Yoksulluk sosyal dışlanmaya göre daha statik bir kavram olup bu durum koşul veya koşullar bütününe anlaşılması olarak algılanmaktadır (Sapançalı, 2005:58-59). Sosyal dışlanma kavramı ise statik olmaktan çok dinamik bir kavramdır ve bir süreci ifade etmektedir (Seyyar, 2008:423). Bu nedenle sosyal dışlanma hem yoksulluğun bir nedeni hem de bir sonucu olarak karşımıza çıkabilir (Sapançalı, 2005:52).

Sosyal dışlanmayı yoksulluğun bir nedeni olarak incelediğimizde sosyal dışlanmaya maruz kalan kişinin sivil, politik, ekonomik ve sosyal vatandaşlık haklarının hepsinden ya da bir kısmından mahrum bırakılarak kişinin toplumdan uzaklaştırılması olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bir varlık olan insanın toplumdan tecrit edilmesi ilk başta insanın beden ve özellikle de ruh sağlığı açısından sakıncalı bir durumdur (Seyyar, 2008:423). Sırf bu tespitten hareketle sosyal dışlanma sonucunda kişinin toplumda etkin olarak işlev görebilme ve toplumun geneline eşit olarak katılabilme yeteneğinin elinden alındığını; dolayısıyla sosyal dışlanmanın yoksulluğun çözümünü daha da zorlaştıran bir etkiye neden olduğunu söyleyebiliriz.

Sosyal dışlanma ve yoksulluk kavramları incelenirken yoksulluğun neden olduğu sosyal dışlanma çeşitlerinden bahsetmemiz gerekirse şu şekilde sıralayabiliriz:

- **Yaşamdan dışlanma:** Yoksulluk nedeniyle gerekli şekilde beslenemeyen kişilerin bedensel ve zihinsel kapasitelerinde meydana gelen olumsuz etki insanın ölümüne sebep verecek boyutlara kadar ilerleyebilmektedir. Günümüzde dünyanın birçok bölgesinde kitlesel ölümlerin nedeni olarak gösterebileceğimiz yoksulluk, insanın yaşamın dışına itmekte, yaşam hakkını elinden almaktadır.
- **Sosyal hayattan, toplum değerlerinden dışlanma:** Yoksul kişilerin yokluklarla ve imkânsızlıklarla sosyal hayatın dışına itildiği görülmektedir. Yoksulluk nedeniyle “sosyal hayattan dışlanan ve gerekli sosyal destek göremeyenler, arkadaşlık, komşuluk bağlarını da koruyamazlar ve içinde yaşadıkları topluma da yabancılaşırlar” (Seyyar, 2003:47).
- **Siyasi dışlanma:** Kişilerin siyasi hayatta, siyasi partilerde etkin bir rol alabilmeleri için ya gerekli bilgi birikimine ya da ekonomik güce sahip olmaları gerekmektedir. Hayattaki ekonomik sıkıntılarla yüzleşmek zorunda kalan yoksul kişilerin, gerek ihtiyaç duyulan eğitime başka bir deyişle yeterli bilgi birikimine sahip olamamaları gerekse ekonomik yönden güçsüz olmaları siyasi yaşamda etkili bir şekilde rol almalarını güçleştirmektedir.
- **Mekânsal dışlanma:** Günümüzde yoksullar göz önünde olmayacak şekilde ya kentlerin dışına (gecekondu, kenar mahalleler) itilmekte ya da yoksul olmayan kesimin yoksulları göremeyecekleri, bu kişilerin ulaşamayacakları yeni kentsel mekânlar inşa edilmektedir (Adaman ve Keyder, 2006). Dışlanan yoksul

kesimin yoksulluk durumları kalıcı hale geldiğinde toplumda birey ve grup düzeyinde davranışlar geliştirerek bir alt kültür oluşturulmaktadır (Seyyar, 2004a:188).

- **Sosyal güvenlik sisteminden ve sağlık hizmetlerinden dışlanma:** Çalışma hayatının dışında kalanlar genelde sosyal sigorta sisteminden yararlanamamaktadır. Yoksullaşan kesimler sosyal güvenlik sistemine dahil olmadıkları sürece ücretsiz sağlık sisteminden de yararlanamazlar (Seyyar, 2003:46).

Sonuç itibariyle, yoksulluğu anlamak ve yoksullukla mücadele yollarını tespit edebilmek için başvurulacak temel kavramlardan biri olarak sosyal dışlanmayı gösterebiliriz. Sosyal dışlanma kavramı aynı zamanda yoksulluk ile insan hakları arasında bağlantıyı derinlemesine kurmak ve anlayabilmek açısından da en uygun çıkış noktası olarak görülmektedir.

BÖLÜM 2: YEREL YÖNETİM KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM KURULUŞLARI

2.1. Yerel yönetim Kavramı

Kamu yönetimi, kamusal hizmetlerin üretiminin tek merkezden sağlanması anlamına gelen merkezi yönetim ve kamusal hizmetlerin farklı merkezlerden gerçekleştirilmesi anlamına gelen yerel yönetim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yerel yönetim organları seçimle işbaşına gelen ülkenin yönetsel bütünlüğü içinde yer alan özerk demokratik kurumlar olarak kamu yönetiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Günümüzde yerel yönetimler, bütün dünyada kamu yönetiminin önemli ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Bir ülkedeki yerel yönetimlerin etkinliği ve gücü demokrasi açısından önemli olmakla beraber yerel yönetimler, yerel hizmetlerde verimliliğin ve etkinliğin sağlanmasında vazgeçilmez kurumlardır (Eryılmaz, 2004:121). Yerel yönetim, yönetim biliminde adem-i merkeziyet olarak bilinen bir kavramdır. Yerel yönetim kavramı ile ilgili tanımlamalarda yerel yönetimin vurgulanan ortak özelliği, belli bir bölgede yaşayan insanların ortak mahiyetteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kendi aralarında oluşturdukları organları aracılığıyla o topluluğu yönlendirmeleri ve yönetmeleridir.

Nadaroğlu'na göre yerinden yönetim yerel mahiyetteki kamusal hizmetlerin devletin tüzel kişiliği dışındaki kamu tüzel kişilerin gerçekleştirilmesi maksadıyla merkezi otoriteden çekilmesidir (Nadaroğlu, 2001:20). Seyyar ise yerel yönetimi; “Devletin temel fonksiyonlarının bir kısmının, hem kaynakların daha verimli ve denetimli kullanılması, hem de halkın idareye katılımının sağlanması maksadıyla kurulan mahalli birimler ve seçimle işbaşına getirilen idarecilerin başkanlığı aracılığıyla yerine getirilmesi” şeklinde tanımlamıştır (Seyyar, 2008:624). Bu açıdan yerel yönetimler, devlet yönetiminden daha küçük yönetsel birimler olarak ele alınmaktadır.

Yerel yönetim kuruluşları; “yasalarla belirlenmiş yetkilere, özel gelirlere, özel bütçelere ve personele sahip, yerel toplulukça seçilmiş karar ve yürütme organları bulunan, yönetsel özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir” (Seyyar, 2008:624).

Merkezi yönetim ise, kamu hizmetlerine ilişkin karar ve faaliyetlerin merkezi hükümet ve onun hiyerarşik yapısı içinde yer alan örgütlerce yürütülmesi demektir (Eryılmaz, 2004:59).

Merkezi idare, yerel hizmetlerin karşılanmasını her zaman etkin bir biçimde gerçekleştiremez; çünkü yerel ihtiyaçların merkezi yönetimce karşılanmaya çalışılması zaman ve kaynak kaybına yol açmaktadır. Hem bu sebepten hem de demokratik düzenin gereklerinden ötürü devletler merkezi yönetimden ayrı olarak “yerel yönetim” örgütlerini kurmuşlardır (Nadaroğlu, 2001:3).

Ülkeler kamu hizmetlerini yürütmede hem merkezi yönetim hem de yerel yönetim şekline ihtiyaç duymaktadır. Bunun sebebi merkezi ya da yerel yönetim sistemlerinden yalnızca biri uygulandığı takdirde kamusal hizmetlerin yürütülmesi oldukça güç bir hal alacak olmasıdır. Bazı ülkelerde yetkilerin daha çok yerel yönetimlere devredildiği biçimler görülürken bazılarında ise merkezi yönetim ağırlıklı bir yönetim şekli görülmektedir.

2.2. Yerel Yönetimlerin Amacı ve Varoluş Nedenleri

Günümüzde küreselleşme, yerelleşme, hesap verilebilirlik, yönetişim, hizmet kalitesi gibi kavram ve gelişmelerden dolayı toplumsal yaşamın vazgeçilmez kurumlarından biri olan yerel yönetimlerin amacı halkın yerel nitelikteki ihtiyaçlarını gerek zaman gerek kaynak kaybına yol açmadan etkin bir şekilde karşılamak ve sorumluluğunu üstlendikleri belediyelerin, köylerin gelişip kalkınmalarını sağlamaktır.

Yerel yönetimlerin varoluş nedenleri siyasal, ekonomik ve yönetsel nedenler olarak sıralanmaktadır.

Siyasal neden olarak yerel yönetimlerin demokrasinin yerleşmesinde önemli rol oynadıklarını ve üstlendikleri bu rol neticesinde de yerel yönetimlerin demokrasinin beşiği olarak nitelendirilmesi gösterilebilir (Ulusoy ve Akdemir, 2006:40). Yerel yönetimler gücün tek bir elde toplanmasını çoğulculuk işleviyle önleyerek denge unsuru oluştururlar. Bir ülkede yerel yönetimlerin varlığı siyasal eşitliğin sağlanması ve halkın kamu politikalarına katılımı için fırsatlar sunulması bakımından önemlidir (Köse, 2004:13).

Özetle demokratik bir kurum olarak yerel yönetimler;

- a) Siyasi gücün, merkezi yönetimle yerel yönetim arasındaki bölüşümü sayesinde toplumda sağlıklı bir şekilde dağılmasını sağlayabilir,
- b) Halkın yönetime katılım oranını yükseltebilir,
- c) Kamu hizmetinin uygun ve duyarlı biçimde sağlanmasında önemli rol oynayabilirler (Köse, 2004:14) .

Yerel yönetimlerin ekonomik varoluş nedeni olarak günümüzde yerel yönetimlerin, kamusal mal ve hizmet sunumunda, kaynak kullanımında etkinliği sağlayıp maliyetleri aşağıya çekmek ve giderek yaygınlaşan yerellik ilkesi bağlamında yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamak gibi somut gerçekler çerçevesinde önemli hale gelmesi gösterilebilir (Ökmen ve Parlak, 2008:49). Yerel yönetimler sahip oldukları teşebbüs gücünü kullanarak yeni hizmet yöntemleri sayesinde yöresel kalkınmaya katkıda bulunabilir. Yaptıkları yatırımlarla yöre halkına istihdam imkânları sağlayan yerel yönetimler buldukları bölgenin ekonomik gelişmesinde de önemli rol oynarlar (Ökmen ve Parlak, 2008:49).

Yerel yönetimler halkın günlük hayatta ihtiyaç duyduğu sağlık, kent içi ulaşım, çevre temizliği, sosyal harcamalar, alt yapı hizmetleri gibi önemli fonksiyonları üstlenmiş bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin üstlenmiş olduğu bu fonksiyonlar ekonomi içerisinde sahip oldukları ağırlıklarını da artırmaktadır (Ökmen ve Parlak, 2008:49).

Yerel yönetimlerin yönetsel varoluş nedeni olarak halkın ihtiyaç duyduğu kamu hizmetlerinin tamamının merkezi idare tarafından etkin ve verimli şekilde sunulamamasını gösterebiliriz.

Yerel hizmetlerin merkezi yönetim tarafından planlanması sonucunda yerel ve bölgesel farklılıklar gereği alınan kararların isabetli olma olanağını azalır ve toplumsal yarar sağlanamaz. Ayrıca bu durum karar vermede ve uygulamada kırtasiyecilik, gecikme, duyarsızlık gibi sorunlara da neden olabilmektedir (Köse, 2004:15).

İşte merkezi yönetimin bu tür sakıncalarından ötürü yerel yönetimlerin halkın gereksinimlerini sağlıklı, hızlı bir şekilde tespit edip karşılayabilmekteki başarısı dikkate alındığında yerel yönetimlere duyulan ihtiyacın nedeni de ortaya çıkmaktadır.

2.3. Yerel Yönetim Türleri

Yerinden yönetim ilkesi, halka sunulacak belirli kamu hizmetlerinin merkezi idare teşkilatına dahil olmayan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesidir. Yerinden yönetim siyasal yerinden yönetim ve idari yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Ökmen ve Parlak, 2008:10-11).

2.3.1. Siyasal Yerinden Yönetim

Siyasal yerinden yönetim, federal devletlerde, anayasa tarafından ulusal kimliğe sahip olmayan yerel birimlere tanınan özerk ya da yarı özerk statüye dayanan yönetim biçimini ifade etmektedir (Ökmen ve Parlak, 2008:11). Bu yönetim biçiminde siyasi otorite merkezde toplanmamış, çeşitli birimler arasında paylaşılmıştır. Amerika (State), Federal Almanya (Land), İsviçre (Kanton) gibi yerel yönetim birimleri egemenliğin bir parçasına sahiptir (Uzun ve Kurt, 2002:77).

2.3.2. İdari Yerinden Yönetim

İdari yerinden yönetimde yasama ve yargı merkezde toplanmıştır. İdari yerinden yönetim, merkeziyetçi sistemin yerel nitelikteki ortak yararları gereği gibi koruyamaması sonucu ortaya çıkmıştır (Ökmen ve Parlak, 2008: 11). Yetkileri kullanan birimlerin niteliğine göre, hizmet yerinden yönetim ve yer yönünden yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

2.3.2.1. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim

Kamu hizmetlerinin yaygınlaşması, çeşitlenmesi ve zaman zaman bu hizmetlerin özel ve teknik uzmanlığa gereksinim göstermeleri, hizmet yerinden yönetimini gerekli kılmaktadır (Ökmen ve Parlak, 2008:11). Bir hizmet taşıdığı özellik ve teknik yapısı nedeniyle merkezi yönetim tarafından idare edilemiyor ise, bu hizmete bağımsız bir varlık tanıma yoluna gidilmektedir (Giritli ve diğ., 2001:146). Üniversiteler, TRT, Yüksek Öğretim Kurulu gibi kurumlarda etkinlik ve verimlilik açısından bu durum bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır (Ökmen ve Parlak, 2008:11-12).

2.3.2.2. Yer Yönünden Yerinden Yönetim

Yer yönünden yerinden yönetimde, hizmet yerinden yönetimdeki gibi hizmetin değil, alanın, yerin yönetim biçimidir. Bu yönetim şeklinde yerel idareler belirli bir alan içinde yaşayan insanların yerel ihtiyaçlarının giderilmesi ile görevlidirler (Ökmen ve Parlak, 2008:13). Bu birimlerin ayrı tüzel kişilikleri, idari özellikleri, ayrı mal varlıkları ve ayrı bütçelere sahiptirler. Belediyeleri buna örnek olarak gösterebiliriz.

2.4. Yerel Yönetimin Özellikleri

Yerel yönetimler anayasal bir kavram olarak karşımıza çıkar. 1876 Anayasası'ndan itibaren tüm anayasalar, yerel yönetimlerle ilgili ilkelere ve hükümlere yer vermiştir; fakat 1982 Anayasası'nın yerel yönetimlerle ilgili düzenlemesi daha kapsamlıdır (Eryılmaz, 2004:125).

Türkiye'deki yerel yönetimlerin özellikleri, 1982 Anayasası esas alınarak şöyle açıklanabilir (Seyyar ve Demir, 2008:40-41):

- “Yerel yönetimler, il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan kamu tüzel kişileridir.
- Yerel yönetimlerin karar organları seçimle belirlenir.
- Yerel yönetimlerin kuruluş görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.
- Yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetim yargı yolu ile olur.
- Görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan yerel yönetim organları veya bu organların üyelerini İçişleri Bakanı geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar görevinden uzaklaştırabilir.
- Yerel yönetimlerin seçimleri beş yılda bir yapılır.
- Merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerinde idari ve siyasi yetkilere sahiptir. İdari vesayet, mahalli hizmetlerin idaresinin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla yapılır. İdari vesayet yetkisi kanunla düzenlenir.

- Yerel yönetimler kendi aralarında birlik kurabilirler. Birlik kurmaya ilişkin izni Bakanlar Kurulu verir.
- Yerel yönetimlerin merkezi yönetim ile karşılıklı bağ ve ilgileri, kanunla düzenlenir.
- Yerel yönetimlere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır
- Büyük yerleşim merkezleri için kanunla özel yönetim biçimleri oluşturulabilir.”

Özele, bir kuruluşun yerel yönetim kuruluşu olabilmesi için ayrı bir kamu tüzel kişiliğine, özerkliğe, idari vesayete ve seçilmiş organlara sahip olması gerekmektedir (Ökmen ve Parlak, 2008:14).

2.5. Yerel Yönetimin Faydalı Yönleri

Yerel yönetimlerin başlıca faydalı yönlerini şu şekilde sıralanabilir:

- Yerel yönetim demokratik esaslara daha uygundur (Ökmen ve Parlak, 2008:14); çünkü yerel yönetim kuruluşlarının genel karar organlarını halk seçer ve bununla beraber halkın yönetime katılımı, siyasi bilinci, sorumluluk duygusu artar.
- Yerel yönetimlerin halka kazandırdığı sorumluluk duygusuyla kişilerin onuru ve toplumsallaşma duygusu gelişip uygulanan programlar canlılık kazanır (Nebati, 2010:86).
- Yerel yönetim kuruluşlarının yöneticileri halkın oylarıyla belirlendiği için, yöneticilerin toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasında daha dikkatli ve duyarlı olmaları sağlanır.
- Yerel yönetimler, etkinliği sağlaması, haberleşmeyi geliştirmesi, insan gücünü akılcı kullanması ile kalkınmaya alt yapı hazırlar (Nebati, 2010:85).
- Kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimlilik sağlanır, hizmetler ihtiyaçlara daha uygun bir şekilde yürütülür.
- Merkezi yönetimin getirdiği kırtasiyecilik ve bürokrasi azalarak ihtiyaçlar daha hızlı bir şekilde giderilir.

2.6. Yerel Yönetimin Sakıncalı Yönleri

Çözülemez sorunlar olmamakla birlikte yerel yönetimlerin çeşitli sakıncalı yönleri de bulunmaktadır. Bu sakıncalı yönleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- İdari yerinden yönetimin aşırı derecede uygulanmasıyla beraber ülkenin bütünlüğü ve milli birliği bozulabilir.
- Bölgeler arasında eşitsizlikler artabilir.
- Yerel yönetimler partizanca uygulamalara yol açabilir.
- Yerel yönetimlerin ihtiyaç duyulan mali ve teknik imkânlardan yoksun olmaları halinde hizmetin yürütülmesinde aksaklıklar meydana gelebilir.
- Yerel yönetimlerin mali denetiminde güçlükler yaşanabilir (Ökmen ve Parlak, 2008:14).

2.7. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de yerel yönetimlerin geçmişi, bugünkü anlamda yerel yönetim anlayışına uymamakla beraber Osmanlı İmparatorluğuna kadar uzanmaktadır. 1839 Tanzimat Fermanı’na kadar olan dönemde, yerel hizmetler başta kadılar olmak üzere, esnaf kuruluşları ve vakıflar aracılığıyla yürütülmüştür (Ökmen ve Parlak, 2008:99).

Bu dönemde kadı, şehir ve kasabaların yerel işlerinden sorumlu devletin temsilcisi olarak çalışmaktaydı. Kadı, çarşı pazar denetimi, tartı ve ölçü aletlerinin kontrolü, narh koymak gibi görevleri üstlenmekteydi (DDK, 1996:7). Vakıflar şehirlerin altyapı, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçları yerel hizmetlerin karşılayabilmesinde önemli bir rol oynamışlardır. Ayrıca esnaf kuruluşları da çarşı ve pazar yollarının yapımı, temizliği, malların kalite standartlarının sağlanması hususunda, kendi aralarında oluşturdukları sandıklar aracılığıyla sosyal yardımlaşmanın gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

1939 Tanzimat Fermanı, mülkiyet hakkının güvence altına alınarak eşitlik ilkesini, can güvenliğini, ırz ve namusun korunmasını, askere almada adaleti ve kanunun üstünlüğü ilkesini öngörüyordu (Gözler, 2000:3-12). 1939 Tanzimat Fermanı’nın yerel yönetimlerin çekirdeğini oluşturduğunu ve bu fermanla yerel grupların yönetime katılmasının önünün açıldığını söyleyebiliriz (Nebati, 2010:89).

Osmanlı'da ilk belediye örgütü 1854 yılında İstanbul'da şehremaneti adıyla kurulmuştur (Bilgiç, 1998: 37). Şehremaneti'nin başında yürütmeden sorumlu Şehremani bulunmaktaydı. Karar alma organı ise halk tarafından atanan ve 12 kişiden oluşan Şehremaneti Meclisi'ydi (İçişleri Bakanlığı, 2009:14).

1957 yılında İstanbul Beyoğlu-Gata'da Altıncı Daire-i Belediye Kurulmuştur. 14 daire olarak kurulması tasarlanan bu kuruluş Türk belediyeçilik tarihi için çok önemli ve farklı bir konuma sahiptir (Nebati, 2010:89). Bu kuruluşun özel gelir kaynakları ve ayrı personeli bulunmasına karşın belediye başkanı ve meclis üyeleri atama ile seçilmekteydi. Gata ve Beyoğlu bölgelerini içine alan Altıncı Daire-i Belediye, hizmetlerin yürütülmesinde masrafları karşılanması için gelir tahsil eden ilk yerel yönetim birimidir (Nebati, 2010:89).

1876-77 Dersaadet Belediye Kanunu ile İstanbul 20 belediye dairesine ayrıldı. Bu kanuna göre kent ve kasabalarda belediye meclisi kurulacaktı. Bu belediye meclisleri 4 senede bir seçimle belirlenecekti. Dersaadet Belediye Kanunu ile tüzel kişiliğe sahip meclis, kentin itfaiye, imar, kanalizasyon ve su ihtiyacının karşılanması gibi işlerden sorumluydu (Ökmen ve Parlak, 2008:113). Belediye tarafından verilen bu hizmetler daha çok merkezce yürütülmüş ve belediye gelirleri büyük ölçüde merkezi yönetimce denetlenmiştir. Dersaadet Belediye Kanunu tek dereceli seçim uygulaması açısından bir ilk olmakla beraber belediye başkanları seçimle iş başına getirilmemiştir. Bu durum Osmanlı'da merkeziyetçiliğin bir delili olarak gösterilebilir (Nebati, 2010:89).

İstanbul, 1912 de çıkarılan Dersaadet Belediyesi Hakkında Geçici Kanun ile tek belediye oldu ve 9 şubeye ayrıldı (Falay, 2008: 146). Her şubeye hükümet tarafından bir müdür atanarak güçlü merkeziyetçi yapıya tekrar dönüldü (Ökmen ve Parlak, 2008:113).

1921 Anayasası Cumhuriyet belediyeçiliğini etkileyen temel belge niteliği taşımaktadır (Nebati, 2010:89). Yerel yönetimlerin başkanlarını seçmelerini ve yürütme görevinin başkan ve meclis idare hukuku tarafından yerine getirilmesini ön görmüştür. 1924 Anayasasıyla 1921 Anayasasındaki yerinden yönetim özelliği terk edilmiştir. (Nebati, 2010:90) 1944 yılına kadar süren tek partili dönemde yerel yönetimleri merkezi yönetimden ayrı bir birim gibi düşünmek pek mümkün değildir. 1930'da yürürlüğe giren Belediye Kanunu'yla beraber belediyelerin karar organları ve kararları merkezi

yönetimin daha sıkı bir denetimine tabi tutulmuştur. Çok partili döneme geçildiği dönemde de belediyeçilik alanında 1930-1945 yılları arasındaki düzenlemeler üzerinde yapılan ufak değişiklikler dışında pek bir şey yapılmamıştır (Nebati, 2010:91).

1961 Anayasası ile birlikte yerel yönetimler açısından hizmet yerinden yönetim ilkesine dayanılarak yerinden yönetim ilkesi anayasal kılınmıştır. 1961 Anayasası'na göre:

- Mahalli idareler, il, belediye, köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileridir.
- Mahalli idarelerin seçimleri, kanunun gösterdiği zamanlarda ve 55'inci madde de yazılı esaslara göre yapılır.
- Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kazanma ve kaybetmeleri konusundaki denetim, ancak yargı yoluyla mümkün olur.
- Mahalli idarelerin kuruluşları, kendi aralarında birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır (Ökmen ve Parlak, 2008:122).

1961 Anayasası'ndaki hükümlere rağmen Türk yönetim sistemindeki aşırı merkeziyetçi etki devam etmiş ve yerel yönetimler merkeze karşı özerkliğe sahip olamamıştır (Bilgiç, 1998: 40). Bu dönemde belediye seçimleri ile ilgili değişiklik yapılarak, belediye başkanının doğrudan yerel halk tarafından seçilmesi karara bağlanıp, belediye başkanlarının işten el çektirilmesi hükümleri kaldırıldı (Nebati, 2010:92).

1982 Anayasası ile birlikte yerel yönetim sisteminin 1961 Anayasası'na göre en büyük farklılığı Büyükşehir Belediye teşkilatının kurulmasına olanak sağlamasıdır. Buna ek olarak yerel yönetimlerin mali yapısı güçlendirilmeye çalışılmıştır (Bilgiç, 1998:41).

1982 Anayasası'nın 127. maddesindeki "büyük yerleşim yerlerinde özel yönetim biçimleri oluşturulabilir" hükmüne dayanılarak 1984 yılından itibaren 3030 sayılı Büyükşehir belediyelerinin yönetimine ilişkin kanunla Büyükşehir belediyeleri kurulmaya başlanmıştır. 2005 yılında 5393 sayılı belediye kanunu çıkarılmış ve aynı yıl 5302 sayılı kanunla il özel idareleri düzenlenmiştir.

2.8. Türkiye’de Yerel Yönetim Kuruluşları

Ülkemizde, 1982 Anayasası’na göre, il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç türlü yönetim birimi bulunmaktadır; fakat Anayasanın 127. Maddesinde yer alan, ‘‘Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir’’ ifadesine dayandırılarak kurulan büyükşehir belediyeleri de yerel yönetim kuruluşları içindeki yerini almıştır.

İller İdaresi Genel Müdürlüğü 23.08.2010 tarihli Mülki ve Mahalli İdare Bölümleri İstatistiklerine göre; Türkiye’de 81 il özel idaresi, 2951 belediye ve 34414 köy vardır. 2951 belediyenin 16’sı büyük şehir belediyesidir ve büyük şehir belediyesi kapsamında 143 ilçe belediyesi bulunmaktadır. Geri kalan belediyelerin 65’i il belediyesi, 749’u ilçe belediyesi ve 1978’i belde belediyesidir (İller Dairesi Genel Müdürlüğü, 2010).

2.8.1. İl Özel İdareleri

İl özel idareleri ile ilgili temel hükümler, il genel yönetimi ve il özel yönetimi ile özel hükümleri içeren 1913 tarihli İdare-i umumiye Vilayet Kanununda bulunmaktadır. 1913 tarihli kanun, 1987 tarih ve 3360 sayılı Kanun ile başta adı olmak üzere bazı maddeleri değişikliğe uğramış ve genel yönetilme ilgili hükümleri iptal edilmiştir. İl özel idareleriyle ilgili yapılan son değişiklik 4 Mart 2005 tarihli Resmi Gazete’ de yayınlanarak yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile yapılmıştır.

1987 tarihli ve 3360 sayılı Kanun il özel idarelerini ‘‘taşınır ve taşınmaz mallara sahip ve kanunla belirlenmiş sınırlı, özel görevleri yapmakla yükümlü bir tüzel kişi’’ olarak tanımlanmıştır. 5302 sayılı Kanun da ise il özel idareleri görev ve sorumlulukları genişletilerek ‘‘il halkının mahalli nitelikteki ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri’’ olarak tanımlanmıştır. 2005 tarihli 5302 sayılı Kanun’un getirdiği bir diğer değişiklik; 3360 sayılı Kanun’da il özel idarelerini görev ve yükümlülükleri tek tek belirlenirken, 5302 sayılı Kanun’da yer alan görev ve yükümlülüklerin hizmet alanları belirtilmiş olmasıdır.

2005 yılında çıkarılan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 6. maddesinde il özel idarelerinin görev ve sorumlulukları; il sınırları içinde yerine getirilmesi gerekenler ve belediye sınırları dışında yerine getirilmesi gereken görevler ayrımı yapılarak

belirtilmiştir. İl özel idaresinin il sınırları içinde yerine getirmesi gereken görevleri şöyle sıralayabiliriz:

- a. Sağlık
- b. Tarım
- c. Sanayi ve ticaret
- d. İlin çevre düzeni planı
- e. Bayındırlık ve İskân
- f. Toprağın korunması
- g. Erozyonun önlenmesi
- h. Sosyal hizmet ve yardımlar
- i. Yoksullara mikro kredi verilmesi
- j. Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, İlk ve ortaöğretim kurumlarına arsa temini, binaların yapımı, bakımı ve onarımının sağlanması şeklindedir (Tortop ve diğ., 2006:130).

İl özel idarelerinin Belediye sınırları içindeki görevleri:

- a. İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık
- b. Çevre, acil yardım ve kurtarma
- c. Kültür, turizm
- d. Gençlik ve spor
- e. Orman köylerinin desteklenmesi
- f. Ağaçlandırma park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye dışında yapmak, şeklinde belirtilmiştir (Tortop ve diğ., 2006:131).

5302 sayılı Kanunu'nun 6. maddesinde, il özel idaresinin görevlerinin yerine getirilmesinde öncelik sırasının, İl özel idaresinin mali durumu, hizmetlerin ivediliği ve

hizmetin sunulduğu yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirleneceği öngörülmüştür. Ayrıca 1913 sayılı Kanun'dan farklı olarak il özel idareleri tarafından sunulan hizmetlerin özürsüz, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumlarına uygun şekilde gerçekleştirileceği belirtilmiştir. İl özel idaresinin görevleriyle, köy ve belediye görevleri arasında koordinasyonu sağlama görevi il vasine bırakılmıştır.

5302 sayılı İl Özel idaresi Kanuna göre il özel idaresinin organları vali, il genel meclisi ve il encümenidir.

Bakanlar Kurulu kararı ve Cumhurbaşkanı onayı ile atanan vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir (Ökmen ve Parlak, 2008:144; Başaran ve diğ., 2009:595). İl genel meclisi ise 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu madde 9'a göre il özel idaresinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre ildeki seçmenler tarafından seçilmiş üyelere oluşmaktadır. İl encümeni, il özel idaresinin yürütme organıdır ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu madde 25'e göre valinin başkanlığında, il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşmaktadır.

İl özel idaresinin gelir ve giderleri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 42 ve 43. maddelerinde belirlenmiştir. 5302 sayılı Kanununun 42. maddesinde göre il özel idaresinin gelirleri

- a. Kanunlarla gösterilen, vergi, resim, harç ve katılma payları,
- b. Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, genel, katma ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler, her çeşit teşebbüs ve faaliyet karşılığında sağlanacak gelirler,
- c. Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka biçimlerde değerlendirilmesinden doğan gelirler,
- d. Para cezaları ve harçlar,
- e. Faiz ve diğer gelirler,
- f. Hizmet karşılığı alınacak ücretler,

- g. Başışlar ve diğer gelirler (borçlanma, para cezaları, olağanüstü gelirler) olarak öngörölmüştür (Tortop ve diğer., 2006:131).

İl özel idaresinin giderleri 5302 sayılı İl özel idaresi Kanunu'nun 43. maddesinde 16 fıkra halinde gösterilmiştir. 5302 sayılı Kanun'da, 3360 sayılı Kanun'un da 11 kalemde belirtilen giderlerinden farklı olarak öngörölen gider kalemleri şunlardır:

- Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürlölere yapılacak sosyal yardımlar,
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sevil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler, proje giderleri, sosyo-költürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Özel idare hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- Danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler (Ökmen ve Parlak, 2008:151).

2.8.2. Belediyeler

Belediyelerle ilgili ilk yasal düzenleme Cumhuriyet döneminde 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'dur. Kamu yönetiminde yaşanan değişimle birlikte 74 yıl yürürlükte kalan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun güncelliğini yitirmesi, ihtiyaçların karşılanmasında yetersiz kalması sebebiyle 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu çıkarılmıştır. Kanunun genel amacı dünyada yaşanan değişim süreciyle birlikte bir yerel yönetim birimi olan belediyelerin etkin, verimli, hesap verilebilir, uyum içinde hizmet sunmasını sağlayabilmek ve merkezi yönetim, il yerel yönetimleri arasındaki görev, yetki ve kaynak dağılımını yeniden düzenlemek amaçlanmıştır. 1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre belediye kurulabilmesi için nüfusun 2000 olmasının yeterli göröldüğü ifade edilirken bu sayı, 5393 sayılı Belediye Kanununda 5000'e yükselmiştir. 5393 sayılı Kanunu'nun 4. maddesinde belediyenin kuruluğu düzenlenmektedir. Madde 4.'e göre nüfusu 5000'in üzerinde olan yerleşim yerleri, il ve ilçe merkezler olan yerleşim birimlerinde belediyeler kurulması zorunlu kılınmıştır. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyenin görevleri 81 başlıkta tek tek sayılarak belirtilmişken, 5393

sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde belediyenin görevleri iki maddede genel olarak sıralanmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesine göre belediyelerin görevleri, mahalli müşterek olmak şartıyla şunlardır:

- a) "İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyük şehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.
- b) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verilebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

5393 sayılı Kanunu'nun 14. maddesinde, belediyenin görevlerinin yerine getirilmesinde öncelik sırasının, belediyenin mali durumu, hizmetlerin ivediliği dikkate alınarak belirleneceği öngörülmüştür. Ayrıca 1580 sayılı Kanun'dan farklı olarak Belediyeler tarafından sunulan hizmetlerin özürsüz, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumlarına uygun şekilde gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre belediyenin organları belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır. Belediye meclisi ve belediye encümeni belediyenin

genel karar organıdır. Belediye başkanı ise belediye teşkilatının başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi olarak yürütmeden sorumludur.

5393 sayılı Belediye Kanun’da belediyenin gelir ve giderleri, 59 ve 60. maddelerde düzenlenmiştir. 2005 yılında yapılan yeni düzenlemeye göre belediye gelirleri şu şekildedir:

- a. Belediyenin öz kaynak gelirleri,
- b. Devletin gelirlerinden ayrılan paylar,
- c. Devlet yardımları
- h. Diğer gelirler olarak belirlenmiştir (Tortop ve diğ., 2006:173).

Belediyelerin giderleri 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 60. maddesinde 19 fıkra halinde gösterilmiştir. 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda, 1580 sayılı Belediye Kanunu’ndan farklı olarak ön görülen gider kalemlerinden farklı olarak ön görülen gider kalemleri şunlardır:

- Dar gelirli, yoksul muhtaç ve kimsesizler ile özürllülere yapılacak sosyal hizmetler ve yardımlar,
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler, proje giderleri, sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler ve şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar.

2.8.3. Büyükşehir Belediyeleri

Hızlı bir artış gösteren kentleşmeyle birlikte büyük kentlerin yaşam alanlarında yaşanan nüfus artışıyla daha da genişlemesi belediyenin sınırları dışında düzensiz gelişmelere yol açmıştır. Bu durumla beraber ana kentlerin yönetiminde özel model arayışı önem kazanmış ve ana kentlerde hızla artan nüfus ile birlikte, sanayileşme, ulaşım, çeşitli çevre sorunlarında görülen artış nedeniyle kamu hizmetlerinin kapsamı ve ölçek boyutları büyümüş, çözümleri zorlaşmıştır. Bu gibi sorunların aşılabilmesi için gerekli yetkilerin ve mali kaynakların birden çok yerel yönetim birimi arasında paylaşılması gerekliliğinden hareketle bu birimlerin koordineli çalışabilmeleri, kaynakların etkin ve verimli kullanılabilmesi amacıyla 3030 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Görev ve yetki

paylaşımında çözüm üretilmesi, görevlerin koordinasyon içinde yürütülebilmesi için çıkarılan 3030 sayılı Kanun'da görev ve yetkilerin paylaşılmasında nesnel ölçülerin yer almaması ve yerel yönetim kademeleri arasındaki organizasyonun, işbirliğinin yeterli olamaması gibi sorunları en aza indirebilmek gayesiyle 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu çıkarılmıştır. 5216 sayılı kanun ile büyükşehir belediyelerinin, hukuki statüsünü yeniden düzenlenmesi ve hizmetlerin etkin, saydam, hesap verebilir hale getirilmesi, ilçe ve il kademe belediyeleriyle meydana gelebilecek görev ve yetki çatılmasının önlenmesi hedeflenmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda 3030 sayılı Kanun'dan farklı olarak, Büyükşehir Belediyelerinin kurulabilmesi için 750.000 nüfus şartı öngörülmüştür. 5216 sayılı Kanun'un 4. maddesinde büyükşehir belediyelerinin kurulabilmesi için getirilen nüfus şartı; "Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzunluktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımlarına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir" şeklinde düzenlenmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun üçüncü bölümünde görev, yetki ve sorumluluklar düzenlenmiş, adı geçen kanunun 7. maddesinde büyükşehir belediyelerine verilen görevlere değinilmiştir. Bu görevler arasında büyükşehir belediyelerinin sosyal nitelikli görevleri maddenin n ve v bendinde ifade olunmuştur:

n) "Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina tahsisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak",

v) "Sağlık merkezleri hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapmak".

5216 sayılı Kanun'daki bu düzenlemeler büyükşehir belediyelerinin çocuklara, gençlere engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarında daha aktif rol oynamalarına imkân sağlamıştır.

Büyükşehir belediyesinin organları 5216 sayılı kanuna göre, büyükşehir belediyesi meclisi, büyükşehir belediyesi encümeni ve büyükşehir belediyesi başkanıdır. Büyükşehir belediye meclisi büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve her ilçe belediye meclisi üyelerinin beşte birinin büyükşehir belediye meclisine seçilmesiyle oluşur (Ökmen ve Parlak, 2008:209). 5216 sayılı kanunda büyükşehir belediye meclisinin görev ve yetkileri açık şekilde belirtilmemiştir (Ökmen ve Parlak, 2008:209). Bu nedenle büyükşehir belediye meclisinin, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirtilen belediye meclisinin görev ve yetkilerine sahip oldukları kabul edilmektedir (Derdiman, 2005:73).

Büyükşehir belediye encümeni 5393 sayılı kanunun 16. maddesine göre, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yılın ilk olağan toplantısında kendi üyeleri arasından bir yıl için seçeceği biri genel sekreter olmak üzere mali hizmetler birim amiri gibi belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur (Ökmen ve Parlak, 2008:210). 5216 sayılı Kanunda büyükşehir belediye encümenin görev ve yetkileri açık şekilde belirtilmediğinden, büyükşehir belediye encümeninin görev ve yetkilerinin belediye encümeninin görev ve yetkilerine sahip oldukları kabul edilmektedir (Derdiman, 2005:74; Ökmen ve Parlak, 2008:210).

Büyükşehir belediye başkanı 5393 sayılı kanunun 17. maddesine göre, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. İlçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesinde birlik ve beraberliğin sağlanması büyükşehir belediye başkanının sorumluluğundadır (Derdiman, 2005:77). Ayrıca büyükşehir belediyesi organlarından büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık eder. Büyükşehir belediye başkanının görev süresi 5 yıldır ve büyükşehir belediye sınırları içindeki seçmenler tarafından seçilir (Ökmen ve Parlak, 2008:210).

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri, ayrıntılı olarak 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 18. maddesinde düzenlenmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 23. maddesine göre büyükşehir belediyelerinin gelirleri:

- a. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay,
- b. Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçlar,
- c. Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları,
- d. Kira, faiz ve ceza gelirleri, kamu idare ve müesseselerinin yardımları,
- e. Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler,
- f. Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler,
- g. Şartlı ve şartsız bağışlar, şeklinde öngörülmüştür (Tortop ve diğ., 2006:227-228).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 24. maddesine göre büyükşehir belediyelerinin giderleri şunlardır:

- a) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler.
- b) İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri.
- c) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.
- d) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.
- e) Kamu yararı görülen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.
- f) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.

- r) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.”

2.8.4. Köyler

Türk tarihindeki en eski ve en yaygın yerel yönetim birimi olan köylerin tüzel kişiliği 1924 tarihinde çıkarılan 442 sayılı Köy Kanunu ile tanınmıştır (Ökmen ve Parlak, 2008:215). 422 sayılı Köy Kanunu, köyü üç değişik şekilde tanımlamıştır:

- 1) ‘Nüfusu 2000 den aşağı olan yerleşim birimlerine köy denilmektedir.
- 2) Cami, mektep, otlak, yaylak, bataklık gibi ortak malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde bulunan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte köyü oluştururlar.
- 3) Köy, bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülemeyen mallara sahip olan ve işbu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir tüzel kişidir.

Köy, köy halkının yerel ve müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılayacak hizmetleri yürütmekle görevlidir (Ökmen ve Parlak, 2008:218). 442 sayılı Köy Kanunu’nun 12. maddesinde köyün görevleri, ‘köy işleri’ başlığı altında, ‘mecburi olan işler’ ve ‘köylünün isteğine bağlı olan işler’ olarak ikiye ayrılmıştır.

Köyün mecburi işleri 442 sayılı Köy Kanunu’nun 13. maddesinde 37 madde olarak sıralanmıştır. Köyün zorunlu işleri sağlık ve sosyal yardım, temizlik, bayındırlık, tarım ve eğitim konularıyla ilgilidir (Eryılmaz, 2004:160).

Köylünün isteğine bağlı olan işler 442 sayılı Köy Kanunu’nun 14. maddesinde 32 madde olarak sıralanmıştır. Köylünün isteğine bağlı olan işler nitelik itibariyle, zorunlu görevlere benzemekle birlikte daha çok köyün, ekonomik ve sosyal yönden gelişmesi ve güzelleşmesi ile ilgili hizmetlerden oluşmaktadır (Eryılmaz, 2004:160). Köyde pazar ve çarşı yeri yapmak, hamam yapmak, köylünün bilgisini arttıracak kitaplar getirmek ve ekinden daha çok verim almak için yapma gübre getirmek gibi işler, köyün isteğe bağlı işleri arasında yer almaktadır.

Köyün organlarını, köy derneği, köy ihtiyar meclisi ve muhtar oluşturmaktadır.

Köy derneği, 442 sayılı Köy Kanunu'na göre, köyde bulunan kadın ve erkek seçmenlerden oluşan ve köy muhtarı ve ihtiyar meclisi üyelerini seçen bir kuruldur. Köy ihtiyar meclisi doğal ve seçilmiş olmak üzere iki tür üyeden oluşmaktadır. Köy muhtarı ise, hem köy idaresinin başı, yürütme organı hem de devletin köydeki temsilcisidir (Derdiman, 2005:118).

Köyün gelirleri, 442 sayılı Köy Kanunu'nda, imece, salma ve diğer gelirler olmak üzere üç grupta toplanmıştır. İmece, köyün işleri için köy halkının işbirliği içinde bedenen çalışmasıdır ve köy kanununun 15. maddesinde düzenlenmiştir. Köy Kanununun 16. Maddesinde düzenlenen salma ise bir çeşit aile vergisidir. İhtiyar meclisi tarafından salınmakta ve salma alınırken ailelerin mali gücü dikkate alınmaktadır (Ökmen ve Parlak, 2008:220). Köyün diğer gelirleri ise Köy Kanununun 17. maddesinde belirlenmiştir.

Köyün giderleri 442 sayılı Köy Kanunu 18. maddesinde köylünün isteğine bağlı olmayan ve köylünün isteğine bağlı olanlar olarak ikiye ayrılmıştır. Köylünün isteğine bağlı olmayarak yapılan gideler Köy Kanunu 19. maddesine göre şöyledir:

- “Köy muhtarının köy derneğince kesilen aylık veya seneliği, varsa takip aylığı,
- Köy namına yazılı veya vakıf emlak ve arazinin vergi ve başka masrafı,
- Köyün mecburi hizmetlerine lazım olacak paralar,
- Köy işlerine bakacak adamların aylığı.”

Köylünün isteğe bağlı görevlerine yapılan harcamalar ise köylünün isteğine bağlı olan giderlerdir (Keleş, 1998:181).

2.9. Yerel Yönetimlerin Sosyal Hizmet ve Yardımlara İlişkin Sorumlulukları

2.9.1. İl özel İdareleri

İl özel idarelerinin sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetleriyle ilgili görevleri 5302 sayılı İl özel İdaresi Kanunu'nun 6. maddesinin a fıkrasında: “gençlik ve spor, sağlık, kültür, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yurtları ve yetiştirme yurtlarına” ilişkin hizmetleri il sınırları içinde mahalli müşterek hizmetler kapsamında olmak şartıyla yerine getirmekle görevlendirilmiştir. Ayrıca il özel idareleri

tarafından sunulan hizmetlerin özürllü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumlarına uygun şekilde gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

5302 sayılı Kanun'un 43.maddesinde yer alan 16 fıkrada İl Özel İdaresinin giderlerinin belirlenmiştir. 43. maddenin h bendinde “yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürllülere yapılacak sosyal hizmetler ve yardımlar”, m bendinde “sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler” il özel idaresi bütçesinden yapılacak giderler arasında sayılmıştır.

İl özel idareleri, yoksullukla mücadele ve muhtaç durumda olanlara sosyal koruma sağlanması amacıyla çeşitli sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmektedir. Bu kapsamda il özel idarelerince yaşlılar, kadınlar, özürllüler, çocuklar, kimsesizler ve muhtaç ailelere çeşitli sosyal hizmet ve yardımlar yapılmaktadır. Bu hizmet ve yardımların biçimi, niteliği ve yapıldığı birimler illere göre değişiklik göstermektedir. Bunun nedeni olarak 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu Üçünü Kısım'da il özel idaresi teşkilatı düzenlendiği 35. maddede il özel idaresinin teşkilatının “genel sekreterlik, mali işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden” oluşacağı belirlenmesine rağmen bu birimler arasında sosyal hizmet ve sosyal yardımlarla ilgilenen bir birim belirtilmemiş olmasını göstermemiz mümkün olacaktır. Aynı maddenin devamında “ilin fiziki, coğrafi yapısı ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak norm kadro sistemine ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisinin kararı ile olur” ibaresine yer verilmiştir.

İl özel idareleri tarafından sosyal yardım ve hizmet uygulamaları doğrudan il özel idareleri tarafından yapılabildiği gibi ildeki sosyal hizmet ve yardım kuruluşlarınca kaynak veya hizmetlerin birlikte yürütülmesi şeklinde de yürütülebilmektedir.

2.9.2. Belediyeler

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelere sosyal hizmetler alanında önemli görevler verilmiştir. 5393 sayılı kanunun 14. maddesi belediyeleri sosyal politika ve refah hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir kuruluş haline getirmiştir. Kanunda sosyal hizmet, sosyal yardım, gençlik ve spor, meslek ve beceri kazandırma, kültür ve sanat, konut ihtiyacının karşılanması gibi hizmetler belediyenin görevleri arasında

sayılmaktadır. Aynı maddede “Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar” ibaresine yer verilmiştir. Yine aynı maddenin b fıkrasında, belediyelerin isteğe bağlı olarak okul öncesi eğitim kurumları ile sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilecekleri ve işletebilecekleri, gıda bankacılığı yapabilecekleri ve gerektiğinde öğrencilere gerekli desteği sağlayabilecekleri öngörülmüştür. Kanununun 14. maddesinde düzenlenen önemli esaslardan biri de belediyelerin sunacakları hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunmasını sağlayacak ve hizmet sunumunda özürsüz yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumlarına uygun yöntemlerin uygulanacağına dair yapılan düzenlemedir.

5393 sayılı Kanun’un Hemşehri Hukuku’nu düzenleyen 13. maddesinde belediyelerin, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmalar yapacakları, herkesin ikamet ettiği belediyenin hemşehrisi olduğu, belediye karar ve hizmetlerine kalıma ve belediyenin yardımlarından yararlanma haklarının olduğu, yapılan yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulmasının gerekliliği düzenlenmiştir.

Kanunun belediyenin yetki ve imtiyazlarının belirlendiği 15. Maddesinin m bendinde “.....izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu,cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malların yoksullara vermek.” belediyenin yetki ve imtiyazlarına dahil edilmiştir.

Kanununun 38. maddesinin m bendinde “ elde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak”, n bendinde “bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürsülere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürsüler merkezini oluşturmak” da belediye başkanının görevleri arasında gösterilmiştir.

Kanununun 60. maddesinin i bendinde “dar gelirli yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürsülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

Kanununun 76. maddesinde kent konseyleri düzenlenmiştir. Maddeye göre kent konseyi “kent yaşamında kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesini, kentin hak ve hukukunun korunmasını, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal

yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini” hayata geçirmekle görevlidir.

Kanunun 77. maddesinde ise belediye hizmetlerine gönüllü katılım düzenlenmiştir. Maddeye göre belediyeye “sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım,...hizmetleriyle, yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar” uygulama yetkisi verilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nda belediyelere yukarıda değindiğimiz sosyal hizmet ve yardımlara ilişkin görevler verilmiş ve bu görevlerin yerine getirilebilmesiyle ilgili esaslar düzenlenmiştir.

2.9.3. Büyükşehir Belediyeleri

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda büyükşehir belediyesinin görevlerinin sıralandığı 7. maddesinde bulunan sosyal nitelikli görevler şu şekildedir:

Maddenin m bendinde “Büyükşehir’in bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak; amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek; yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek”,

- Maddenin n bendinde “Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,”
- Maddenin o bendinde “Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek”,

- Maddenin v bendinde “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak” olarak belirlenmiştir.

5216 sayılı Kanun’un v bendiyle büyükşehir belediyelerine meslek ve beceri kazandırma kursları açma yetkisi verilmiştir. Bu yetkiyle Büyükşehir belediyeleri tarafından açılan meslek ve beceri kazandırma kursları, iş sahibi olamayan veya bir meslek veya sanat dalına bilgi sahibi olmak isteyen kişilere yönelik, meslekî beceri kazandırmakla beraber kişilerin sosyalleşmelerini de sağlamak amacıyla faaliyet göstermektedir.

5216 sayılı Kanun’un büyükşehir belediyesi teşkilatını düzenleyen 21. maddesine göre büyükşehir belediyesi teşkilatı “norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden” oluşmaktadır ve “birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclis kararı ile” mümkündür. Madde de belirtilen esaslardan hareketle büyükşehir belediyeleri tarafından yürütülen hizmet ve yardımların biçimi ve niteliği ve yapıldığı birimler iller itibariyle değişiklik göstermektedir.

5216 sayılı Kanun’un 24. maddesinde büyükşehir belediyesinin giderleri düzenlenmiştir. Maddenin j bendinde “dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürllülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” büyükşehir belediyesinin giderleri arasında sayılmıştır.

Özürllülere yönelik olarak belediyeler, yardıma muhtaç olan özürllülerin barınabilmesi için bakım ve rehabilitasyon merkezleri açmak, danışma ve rehberlik hizmeti sağlamak, ücretsiz sağlık hizmetleri sunmak, ayni ve nakdi yardımlarda bulunmak gibi her türlü hizmet ve yardımı sunma yetkisine ve görevine sahiptir. Bu yetki ve görevlere ek olarak 10.07.2005 tarih ve 5378 sayılı Özürllüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 40. maddesindeki “Ek Madde 1” 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na eklenmiştir. Bu maddeyle özürllülerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve

mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere özürlü hizmet birimleri oluşturulması büyükşehir belediyelerinin görevleri arasına eklenmiştir. Aynı ek madde ile kurulan özürlü hizmet birimlerinin faaliyetlerini özörlölere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği halinde sürdürmeleri hükme bağlanmıştır. Bu çerçevede “Büyükşehir Belediyeleri Özörlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği” 16.08.2006 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Büyükşehir Belediyeleri Özörlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği’nce kurulan özörlü hizmet birimlerinin görevleri, özörlü veri tabanı oluşturmak, özörlü ve ailelerini bilinçlendirici seminerler vermek, yoksul olanlara yardımda bulunmak, ihtiyaç halinde hastane, okul gibi yerlere ulaşımını sağlamak olarak öngörülmüştür.

5216 sayılı Kanunu’nda büyükşehir belediyelerine yukarıda değindiğimiz sosyal hizmet ve yardımlara ilişkin görevler verilere ek olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesi ile kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açma görevi verilmiştir.

Büyükşehir belediyeleri sosyal hizmet ve yardım konusunda geniş yetkilerle donatılmış olmalarına rağmen sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini bütçelerinin büyüklüklerine ve sosyal politikaya verdikleri önemle doğru orantılı olarak sürdürmektedirler. İlgili kanunlarda büyükşehir belediyelerinin sosyal hizmet ve yardım yapma kriterlerini belirlemede ve çeşitliliğini konusunda herhangi bir düzenlemede bulunma zorunluluğu taşımamalarının yanında büyükşehir belediyelerinin yaptıkları sosyal yardımlarla ilgili bilgi verme yükümlülükleri de yoktur (Hacımahmutoğlu; 2008:126).

2.9.4. Köyler

Köyün görev ve yetkileri 1924 yılında çıkarılan 442 sayılı Köy Kanunu ile düzenlenmiştir. Kanunun 12. maddesinde köye ait işler “mecburi olan işler” ve “köylünün isteğine bağlı işler” olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Köylünün mecburi işlerinin düzenlendiği 442 sayılı Köy Kanunu’nun 13. maddesinde bulunan sosyal nitelikli işler şunlardır:

- Maddenin 15. fıkrasında köyde maarif idarenin vereceği örneğe göre mektep yapmak, 19. fıkrasında köy halkından askerde bulunanların ve bakacağı olmayan öksüzlerin tarlalarını, bağ ve bahçelerini imece yoluyla sürüp ekmek, harmanlamak köyün mecburi işleri olarak belirlenmiştir.

Kanunun 14. maddesinde ise yapılması “köylünün isteğine bağlı olan şeyler” belirlenmiştir. Maddede “köylünün isteğine bağlı olan şeyler” olarak belirlenen işlerden sosyal nitelikli olanlar şunlardır:

- Maddenin 16, 17 ve 18. fıkralarında köylüden berber, ayakkabıcı, nalbant, demirci, arabacı ve kalaycı yetiştirmek,
- 21. fıkrasında “yemeklik ve para ile köy fukarasına ve öksüzlere yardım etmek, kimsesiz çocukları sünnet ettirmek ve kızları evlendirmek için yardım etmek ve fukara cenazelerini kefen vesairesinin tedarikine çalışmak”,
- 26. fıkrasında “her köyde köy sandığından bir ambar yaptırıp bunun bir bölmesine harman zamanlarında herkesten köy namına mahsullerine göre birer miktar zahire ödünç alınarak konulmak ve bu zahireyi muhtaç köylülere gene köy namına yemeklik veya tohumluk olarak ödünç vermek...” ,
- 30. fıkrasında “köyde sağlık işlerine bakmak üzere bir sağlık korucusu bulundurmak, yok ise vilayet veya kaza merkezlerinde açılacak sağlık derslerine adam gönderilerek yetiştirmek suretiyle köyde istihdam etmek” köylünün isteğine bağlı olarak yaptığı görevler olarak belirlenmiştir.

Kanunda köylerin sosyal hizmet ve yardım konusunda görevlerine değinilmiş olmasına rağmen köylerin yapıları, teşkilat, kaynak ve personel gerektiren sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinin yürütülmesini neredeyse imkânsız kılmaktadır.

BÖLÜM 3: YOKSULLUKLA MÜCADELEDE YEREL SOSYAL POLİTİKALARIN ÖNEMİ, SAKARYA-ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ

3.1. Yoksulluk Sorunuyla Mücadelede Yerel Sosyal Politikanın Önemi ve Yerel Siyasetin Temel Sosyal Politika Görevleri

Yoksulluk hem gelişmiş ülkelerde hem de az gelişmiş ülkelerde somut bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoksullukla mücadelede gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkelere oranla daha başarılı olduğu görülmektedir. Bu başarı gelişmiş ülkelerin sosyal devlet anlayışını benimseyebilmiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde sosyal devlet anlayışının benimsenmesi ve sosyal politika araçlarının etkin bir biçimde kullanılmasıyla yoksul aile fertlerine, sosyal yönden kabul edilebilir, asgari seviyede bir hayat standardı yakalama fırsatı verilmektedir (Seyyar, 2004a:1).

Seyyar sosyal devleti, toplumun menfaatini ve özellikle muhtaç vatandaşların sosyal haklarını koruyup sosyal adaleti sağlamak için, fertleri çalışma ve sosyal hayatta yalnız bırakmayan, ekonomik ve sosyal yapıda değişiklik yapılmasını öngören, bu gaye ile de ekonomik ve sosyal hayata müdahale eden devlet olarak tanımlamıştır (Seyyar, 2008:422).

Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi sosyal devlet, farklı kesimler arasında toplum bütünlüğünü koruyarak ekonomik ve sosyal bir denge kurabilmeyi amaçlar. Bu amacına ulaşabilmek için de gelişmiş sosyal politika araçlarına ihtiyaç duyar. Bu noktada sosyal politika, sosyal devlet anlayışını benimseyen ve bu anlayışının gerçekleştirilebilmesi için kullanılması gereken önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

19. yüzyılda Almanya'da ortaya çıkan değişik sosyal grupların sosyal sorunlarına çözüm getirmeye çalışan bir kavram olan sosyal politika kavramı, özellikle sanayi devrimiyle gün yüzüne çıkan işçi sorunlarıyla birlikte önem kazanmıştır (Seyyar, 2008:513; Tokol, 2000:1) .

Bu bilgidен hareketle sosyal politikayı açıklamaya yönelik tanımlar incelendiğinde, sosyal politikanın kimi tanımlarda sosyal şart ve imkânlarla müdahale biçimi olarak kimi

tanımlarda ise sadece çalışma ilişkilerine yönelik müdahaleler olarak kabul edildiği görülmektedir.

İzveren, sosyal politikayı, önce işçi ve işveren sınıfları arasındaki ilişkilerden doğan çeşitli sorunları ele alarak ekonomik ve sosyal durumları bakımından diğerlerine göre zayıf ve himayeye muhtaç olduğu kabul edilen işçi lehine çözüm yolları bularak her iki grup arasında bir sosyal denge kurmaya çalışan politika olarak tanımlamıştır (İzveren, 1968:14).

Seyyar, sosyal politikayı, “devletin ve güçlü sosyal kurum ve kuruluşların mevcut sosyal düzen içinde farklı sosyal grupların birlikte sosyal barış içinde yaşamalarını ve sosyo-ekonomik dengesizliklerin giderilmesine yönelik politikalar bütünü” olarak tanımlamıştır (Seyyar, 2008:512). Başka bir deyişle çalışma hayatının yanında sosyal hayata yönelik düzenleyici ve iyileştirici politikalar da bu tanımın içinde yer almıştır.

Günümüzde değişen sosyal ve ekonomik şartlar neticesinde ortaya çıkan yeni sosyal problemler sonucu sosyal politikanın hedefleri ve içeriği de değişime uğramıştır. Bu değişimle birlikte modern sosyal siyaset, günümüzde birçok sosyal alanın ve sosyal grupların sorunlarının tespitinde ve çözümünde aktif rol oynamaktadır. İşsizler, yaşlılar, özürlüler ve kadınlar gibi değişik sosyal grupların haklarını ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek sosyal siyasetin ana hedefi haline gelmiştir (Seyyar, 2008:513).

Değişen ve gelişen sosyal ve ekonomik şartlar, yaşanan yerelleşme hareketleri, ülke politikalarını yerel yönetimler üzerinde yoğunlaşmaya yönelterek sosyal politikanın yeni bir anlam kazanmasını sağlamıştır. Bundan sonra sosyal politika gelişmiş ülkelerde yalnızca merkezi hükümetin hakim olduğu bir politika olmaktan çıkarak yerel yönetimlerin de uygulamada söz sahibi olduğu bir hal almıştır.

Merkezi ve yerel sosyal politikanın hedefleri birbirlerine benzer özelliklere sahip olmakla beraber farklı yönleri de bulunmaktadır. Merkezi sosyal politika daha çok kanuni çerçeveyi oluşturmaya yönelik, yerel sosyal politika aktörleri ise bunları kendi bölgelerinin sosyo-ekonomik şartlarına ve toplumsal yapıya uygun biçimde uygulamaya geçirmektedirler (Seyyar, 2005:12).

Seyyar'a göre sosyal politikanın hedeflerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- ‘‘Ferdî muhtaçlığın yanında değişik psiko-sosyal sorunların ve yüklerin ortaya çıkması durumunda muhtaç insanlara, sosyal güvenlik yöntemleri (sosyal sigortalar, devletçe bakılma, sosyal yardım ve sosyal hizmetler) çerçevesinde geniş kapsamlı ve çok maksatlı maddî ve manevî destek ve danışmanlık hizmetleri sunmak,
- Sosyo-ekonomik yönden zayıf olan insanların sosyal ve ekonomik durumlarını sürekli olarak iyileştirmek,
- Sosyal barışın ve adaletin temini için refah toplumu oluşturmak,
- Bütün sosyal risklere ve bunların doğurabileceği her türlü zararlara karşı toplumun bütün üyelerini sosyal güvenlik kapsamına almak,
- Fırsat eşitliği çerçevesinde insan haysiyetine yakışır bir hayatın devamlılığı için tedbirler almak,
- Toplumda sosyal bütünleşmeyi ve sosyal tekâmülü oluşturmak.
- Kolektif kendi kendine yardım etme ilkesine uygun olarak, hem kamu alanında hem de sivil toplumda sosyal dayanışmayı yaygınlaştırmak ve sivil toplum kuruluşlarına katılımcı imkânlar sağlamak,
- Sosyal ahlak esaslarının toplumda geçerlilik kazanması yönünde sosyal pedagojik faaliyetlerde bulunmaktır’’ (Seyyar, 2005:12).

Sosyal devlet, toplum içindeki sosyal ve ekonomik dengeyi sağlayabilmek için sosyal politikanın unsurlarından olan sosyal güvenlik yöntemlerini, toplumun bütün kesimlerinde, özellikle muhtaçlara yönelik olarak uygulamaktadır (Seyyar, 2008:422). Seyyar, sosyal güvenliğin amacını, ‘‘her insana, hayatın çeşitli hadiseleri karşısında, aşırı bir muhtaçlığı düşmeden ve hürriyetlerinden fedakârlık ettirmeden insan onuruna yaraşır bir hayat düzeyi sağlamaya yönelik kamusal sosyal düzenleme, sosyal sigorta, kamusal sosyal yardım ve muhtelif sosyal hizmetler alanında çeşitli önlemler almak’’ olarak ifade etmiştir (Seyyar, 2008:433).

Sosyal güvenlik çatısı altında bulunan bir sosyal politika aracı olan sosyal hizmet ve sosyal yardımların genel olarak toplumdan dışlanmış, sosyal risk teşkil eden yoksul ve engelli guruplarına yönelik olması münasebetiyle sosyal politika açısından önem arz ettiği kanaatindeyiz. Sosyal devlet, bu gurupların hayat standartlarını yükseltmek, onları

rehabilitate ederek topluma kazandırılmalarını sağlamak amacıyla sosyal hizmet ve yardım çalışmaları yürütmektedir.

Sosyal yardım, yerel ölçüler içinde asgari seviyede dahi kendisine bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme olanağından kendi elinde olmayan nedenlerden ötürü yoksun kalmış kişilere muhtaçlık tespitine ve kontrolüne dayalı olarak yapılan ve kişileri en kısa sürede kendi kendilerine yeterli hale getirmeyi amaçlayan ayni ve nakdi nitelikteki geçici veya süreli, karşılıksız yardımlar olarak tanımlanmıştır. (Seyyar, 2008:529) Sosyal yardımlar, ayni ve nakdi yardımlar olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmaktadır. Ayni yardımlar; gıda, yakacak, giyim gibi para dışında mal olarak yapılan yardımları, nakdi yardımlar ise ihtiyaç sahibine parasal olarak yapılan yardımları ifade eder (Gerek ve Oral, 2004:43).

Sosyal hizmetler ise, “kişi, grup ve toplulukların yapı ve şartlarından doğan ya da kendi denetimleri dışında meydana gelen bedenî, zihnî ve ruhî eksikliği, fakirlik ve eşitsizliği gidermek veya azaltmak, toplumun değişen şartlarından doğan sosyal sorunları çözümlenmek, insan kaynaklarını geliştirmek, hayat standartları iyileştirmek ve yükseltmek, fertlerin birbirleriyle ve sosyal çevresi ile uyum sağlamasını kolaylaştırmak maksadıyla insan şeref ve haysiyetine yaraşır eğitim, danışmanlık, bakım, tıbbî ve psiko-sosyal rehabilitasyon alanlarında devlet veya gönüllü-özel kuruluşlar tarafından sistemli bir şekilde ifa edilen hizmet programlarının bütünüdür” (Seyyar, 2004b). Sosyal hizmetlerin amaçları şu şekilde özetlenebilir:

- “Kişisel ve toplumsal sosyal sorunları ortadan kaldırmak
- Kişilerin ve toplumların maddi ve manevi huzurunu temin etmek
- Sosyal uyum sorunlarına çözüm aramak
- Sosyal barışı temin etmek ve sosyal gelişmeyi hızlandırmak” (Seyyar, 2008:454)

Sosyal hizmetlerin niteliği “toplumun maddi ve manevi gelişmesini sağlamak, yaşam kalitesini arttırmak ve bireyleri koruma altına almaktır” (Çevikbaş, 2010:27).

Sosyal hizmet ve sosyal yardım temelde tüm fertlerin toplumdaki hizmet ve imkânlardan eşit oranda yararlanması inancına dayanmaktadır. Sosyal hizmet ve sosyal

yardım kavramlarının temel dayanağı, toplumsal rahatsızlıkların önüne geçerek toplumu oluşturan fertler arasındaki sosyal ve ekonomik adaletsizlikleri azaltmak ve toplumun imkânları ölçüsünde insanları refaha ulaştırmaktır (Kongar, 1972:146).

Yerel sosyal politikaların sürdürülebilirliği, ancak ortaya çıkabilecek sosyal risklerin meydana getirebileceği zararların olabildiğince önüne geçilebilmesiyle mümkündür. Bu nedenle sosyal politikaların tedbir ve yöntemleri, önleyici-koruyucu ve entegreli olmalıdır (Seyyar ve Demir, 2008:161-162). Konuyla ilgili somut örnekler ‘Katılımcılık ve Kalkınma Ekseninde Yerel Sosyal Politikalar’ adlı kitapta açık bir şekilde verilmiştir. Adı geçen eserde konuyla ilgili şu iki somut örnek verilmiştir:

- Yerel yöneticiler, okul aile birlikleri ve diğer sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte bağımlılık riskine karşı aile sorumluluğunu pekiştiren erken uyarı ve eğitim modelleri geliştirerek hem madde bağımlılığı riski taşıyan gençleri ve dolayısıyla ailelerini bu tehlikeden korumuş hem toplumun genel güvenliğini sağlamış hem de maliyeti oldukça yüksek olan madde bağımlılarının tıbbi, sosyal ve mesleki rehabilitasyon külfetinden kurtulmuş olurlar.
- Çalışma şartlarının aile sorumluluklarına zarar vermesini önleyebilmek için çalışan aile fertlerinin bakımına muhtaç olan çocuk veya yaşlılara dönük gündüz bakım hizmetleri sunan sosyal tesisler inşa edilmesi yoluna gidilebilir. Bu sayede sosyal zaruretler ve kişilerin mesleki kariyerlerini engelleyen şartlar ortadan kalkmış olur (Seyyar ve Demir, 2008:162-163).

Yerel sosyal politikalar için yöre insanının dikey ve yatay sosyal entegrasyonu önemlidir. Dikey sosyal entegrasyon, kent halkının yerel yönetimler ile bütünleşebilmesini sağlamaya yönelik, halkın yerel yönetim faaliyetleri hakkında bilgilendirilmesi, karar alma ve uygulama mekanizmasına aktif şekilde katılması gibi uygulamalardır. Yatay entegrasyon ise, kent halkının ve özellikle engelliler, yaşlılar gibi dezavantajlı sosyal grupların, aktif istihdam politikaları, yoksullukla mücadele politikaları gibi sosyal uyum politikalarıyla topluma tam katılımına yönelik uygulamalardır (Seyyar ve Demir, 2008:163).

Yerel yönetimlerin kişisel sorumluluğu pekiştiren aktif sosyal yardım politikaları oluşturabilmeleri önemlidir. Kamusal sosyal yardımlar her iki tarafa da sorumluluk

bilinci yükleyen mekanizmalardır. Bu nedenle yerel yönetimler, işveren ve meslek örgütleriyle veya İŞ-KUR gibi istihdam kurumlarıyla birlikte aktif istihdam politikaları çerçevesinde yardıma muhtaç kesimden çalışabilecek durumda olanlara yönelik meslek eğitim programları düzenleyerek kişileri iş sahibi yapmakla sosyal yardım sürelerini kısaltabilirler. Ayrıca artık emek piyasasına kazandırılmış kişilerden alınan yardımların en azından bir kısmını geri ödemelerinin istenmesi şeklinde bir yöntem de izleyebilirler (Seyyar ve Demir, 2008:163).

3.2. Bir Yerel Yönetim Kuruluşu Olarak Belediyelerin Yoksullukla Mücadelede Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Faaliyetleri

Toplum refahının artırılması, halkın sosyal, psikolojik ve ekonomik ihtiyaçlarının giderilmesi, kaynaklardan halkın eşit ve adil bir şekilde yararlanması, toplumsal yardımlaşma ve dayanışmanın artırılması hususları sosyal devletin temel görevi olduğu gibi aynı zamanda sosyal hizmetlerin sunulmasındaki en etkin kurumlar olan belediyeleri de ilgilendirmektedir (Çevikbaş, 2010:32). Bu aşamada karşımıza çıkan sosyal belediyecilik kavramı, “mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunmalarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören, bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir.” şeklinde tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2002:35). Sosyal belediyecilik anlayışının bir gereği olarak yerel yönetimler, diğer görevlerinin yanında sosyal sorunların çözümünden de mükelleftir (Kaya, 2007:149). Sosyal belediyeciliğin faaliyetlerini sadece yoksullara yardımla sınırlandırmak doğru bir yaklaşım olmaz. Bunun yanında kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılarak toplumun fiziki ve ruhi ihtiyaçları belirli ölçülerde giderilmeye çalışılarak daha sağlıklı toplum fertleri oluşturmak da sosyal belediyeciliğin sorumlulukları ve faaliyetleri arasında sayılmalıdır.

Sosyal belediyeciliğin görevleri dört grupta toplanabilir:

Sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon: Sosyalleşme, “İnsanların, üyesi oldukları toplumun sosyal ahlak esaslarını benimsemeleri süreci.”olarak tanımlanmaktadır (Seyyar, 2008: 534). Toplumun öngördüğü sosyalleşme standardının altında kalan fertler, toplumda birçok soruna neden olabilmekte ve bu durum fertlerin toplumdan dışlanmalarına kadar varan problemlerle sonuçlanabilmektedir (Akdoğan, 1999:35). Bu çerçevede belediyeler, sosyal eğitim programları sayesinde bireye toplumsal standartlara uygun davranış ve kurallar aşılama sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görebileceklerdir.

Yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme: Toplumun ihtiyaçlarına yönelik danışmanlık hizmeti verme, halkı belirli olaylarda yönlendirme ve problemlerini nasıl ve hangi yolla çözebilecekleri konusunda yardımcı olma işlevleri belediyelerce yürütülebilmektedir (Akdoğan, 1999:36).

Yardım etme, gözetme: Belediyeler yetki sınırları içerisindeki yardıma muhtaç vatandaşlara ulaşabilmekte ve bu kişilerin bilgilerinin bulunduğu veri tabanını oluşturup onların sosyo-ekonomik durumunu inceleyerek ihtiyaç sahiplerine gıda, kömür, tekerlekli sandalye, kırtasiye gibi yardımlarda bulunabilmektedir.

Yatırım: Belediyeler halkın geçim sıkıntısını gidermesine yardımcı olmak amacıyla tanzim satış mağazaları, aşevleri, ekmek fabrikaları, mahalle kütüphaneleri gibi alanlara yatırım yapabilmektedirler (Akdoğan, 1999:36).

Ülkemizde sosyal yardım ve hizmet programları 1930 sonrasında merkezi yönetimden çok belediyelerce yürütülmekteydi. Belediyeler Kanunu ve Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’yla yoksullar için barınma yeri açmak, muhtaçlar için yardım sandıkları kurmak, yoksul hastaları korumak ve işsizlere iş imkânları sağlamak gibi görevler belediyelerce organize edilmekteydi (Kobak, 2006:69-70).

Günümüzde, 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinde belediyelerin görevleri düzenlenmiştir. 14. maddede yer alan hizmetlerin uygulanmasında öncelik sırası belediyelerin mali durumu ve hizmetlerin ivediliği dikkate alınarak yapılacağı, hizmetlerin sunumunda özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanacağı ayrıca hizmetlerin vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun koşullarda sunulacağı belirtilmiştir. İlgili kanunda geçen görevlerden kadın ve çocuklar

için koruma evleri açmak gibi görevler sadece nüfusu 50.000'i geçen belediyelere ve büyükşehir belediyelerine verilmiştir. Aynı kanunun 60. maddesinde “dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizlerle özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” belediye bütçesinden yapılacak giderler arasında gösterilmiştir.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun görev, yetki ve sorumluluklarının düzenlendiği 7. maddenin n bendinde “Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteği sağlamak, v bendinde “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kursları açmak, işletmek, işletmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.” şeklinde büyükşehir belediyelerinin sosyal içerikli görevleri hükme bağlanmıştır. Aynı kanunun 24. maddesinin j bendinde dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediye bütçesinden yapılacak giderler olarak belirlenmiştir.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesi ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesinde belirlenen hizmetler, büyükşehir belediyeleri ve belediyeleri sosyal yardım ve hizmet uygulamalarında merkezi hükümetin dışında da önemli bir uygulayıcı haline getirmiştir.

Türkiye’de belediyelerce sosyal hizmet ve yardım sunulan kesim, genel olarak kadınlar, yaşlılar, gençler, çocuklar, yetişkinler, engelliler ve yoksullardır. Bunlardan kadınlara yönelik olarak, büyükşehir belediyelerinin ve nüfusu 50.000'i geçen belediyelerinin kadın sığınma evleri açma zorunluluğu bulunmaktadır. Meslek edindirme kursları, el sanatlarını kazanca dönüştürebilecek organizasyonlar düzenlenmesi gibi diğer faaliyetler ise belediye başkanı ve belediye meclisinin inisiyatifine bırakılmıştır.

Yaşlılara yönelik olarak belediyeler huzur evleri açmak, ücretsiz ulaşım, muayene hizmeti sağlamak, gıda ve yakacak yardımı yapmak gibi görevleri yerine getirmektedirler.

Genç ve çocuklara yönelik olarak, büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50.000'i geçen belediyelere çocuklar için korunma evleri açma zorunluluğu getirilmiştir. Genç ve çocuklara yönelik ise belediyeler tarafından yürütülen gençlik merkezleri kurmak, spor,- kültür-sanat etkinlikleri düzenlemek, yaz okulları açmak gibi faaliyetler ise belediye başkanının veya il genel meclisi ile belediye meclisinin inisiyatifindedir.

Özürllülere yönelik faaliyetlerde ise belediyeler, yardıma muhtaç olan özürllülerin barınabilmesi için bakım ve rehabilitasyon merkezleri açmak, özürllülere danışma-rehberlik hizmeti sağlamak ve ücretsiz sağlık hizmetleri sunmak, aynı ve nakdi yardımlarda bulunmak gibi her türlü hizmet ve yardımı sunma yetki ve görevine sahiptir. Bu yetki ve görevlere ek olarak 10.07.2005 tarih ve 5378 sayılı Özürllüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 40. maddesindeki "Ek Madde 1" 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na eklenmiştir. Bu maddeyle özürllülerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere özürllü hizmet birimleri oluşturulması büyükşehir belediyelerinin görevleri arasına ilave edilmiştir. Aynı ek madde ile kurulan özürllü hizmet birimlerinin faaliyetlerini özürllülere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği halinde sürdürmeleri hükme bağlanmıştır. Bu çerçevede "Büyükşehir Belediyeleri Özürllü Hizmet Birimleri Yönetmeliği" 16.08.2006 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yoksullara yönelik olarak belediyeler, yakacak yardımında bulunmak, aşıevleri kurmak, ihtiyaç sahiplerine karşılıksız ekmek ve yemek, erzak, giyim ve ev eşyası dağıtmak; öğrencilere kırtasiye yardımı yapmak, nakdi yardım yapmak gibi sosyal hizmet ve yardım uygulamalarını yürütmektedirler.

Türkiye'de yerel yönetim kuruluşu olan belediyelerin büyük bir kısmı kaynaksal sıkıntılardan ya da kurumsal işlevsizlikten doğan etkinlik kaybı ve ulaşılabilen kişi sayısındaki yetersizliklere rağmen sorumluluk sınırları içinde yer alan vatandaşlara sosyal yardım ve hizmet sunumu konusunda çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Belediyeler tarafından uygulanan sosyal hizmet ve yardım faaliyetleri temelde benzer özellikler taşımalarına rağmen, finansmanının hangi kaynaklardan sağlanacağı, bütçeden ne kadar transfer harcaması yapılacağı gibi konular belediyelerin siyasi

duruşlarına göre farklılık göstermektedir. Bir kısım belediyeler transfer harcamalarına daha fazla pay ayırırken bir kısım belediyeler ise sundukları hizmetleri bağışlarla finanse etmektedirler.

Aşağıda sosyal yardım ve hizmet alanında programlar yürüten belediyelere örnek olarak Sakarya Büyükşehir Belediyesi ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri'nin sosyal yardım ve hizmet programları ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.3. Sakarya Büyükşehir Belediyesinin Faaliyetleri

Sakarya Büyükşehir Belediyesi, sorumluluk sınırları içinde yaşayan tüm fertlerin toplumdaki hizmet ve imkânlardan eşit oranda yararlanmasını sağlamak, toplumsal rahatsızlıkların önüne geçmek, toplumu oluşturan bireylerden özürllük, işsizlik, eğitim eksikliği gibi çeşitli nedenlerden ötürü geçim sıkıntısı yaşayan, topluma adapte olamayan kişilerin sorunlarını çözümlmek, onları koruma altına almak, hayat standartlarını yükseltmek, sosyal hayata adapte etmek, meslek sahibi yapmak ve toplumun imkânları ölçüsünde halkı refaha ulaştırmak amacıyla çeşitli sosyal hizmet ve yardım uygulamalarını hayata geçirmiştir.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerin büyük bir bölümü Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı tarafından organize edilirken, meslek edindirme kursları Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Tablo 8: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi harcama miktarları

YIL	TOPLAM HARCAMA (TL)	SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI HARCAMA (TL)
2007	106.330.526,69	15.009.357,33
2008	139.533.927,38	9.131.922,88
2009	135.901.217,75	8.548.832,49
2010	124.197.613,96	9.613.290,63
TOPLAM	505.963.285,78	42.303.403,33

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından, 2007-2010 Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinden edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesinin 2007-2010 yılları arasındaki bütçelerinden yaptıkları toplam harcama tutarları ve sosyal yardım ve hizmetlerin yürütüldüğü Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'nın bütçeden yapmış olduğu harcama tutarları incelendiğinde Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan toplam harcamaların, 2007 yılında yaklaşık %14,2'si, 2008 yılında yaklaşık %6,5'i, 2009 yılında yaklaşık %6,3'ü, 2010 yılında ise yaklaşık %7,8'i Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığınca harcadığı görülmektedir. Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin 2007-2010 yılları arasında yaptığı toplam harcama tutarı 505.963.285,78 TL'yken, Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığınca yapılan harcama tutarı 42.303.403,33 TL olmuştur.

Büyükşehir belediyelerinin yapmış oldukları sosyal harcama kalemlerini, belediyenin muhtaçlara sunduğu sosyal yardım ve hizmet giderlerine ek olarak ilgili dairede çalışan personel maaşları, sarf malzemesi alımları ve diğer giderler oluşturmaktadır. Bu nedenle Sakarya Büyükşehir Belediyesinin sosyal yardım faaliyetleri için yaptığı net harcamayı Sakarya Büyükşehir Belediyesi Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümünde bulunan "Hanehalkına Yapılan Transfer Harcamaları" başlığı altında yer alan harcama tutarlarını inceleyerek görmememizin daha doğru olacağı kanısındayız.

Tablo 9: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan transfer giderleri

YIL	HANEHALKINA YAPILAN TRANSFERLER (TL)
2007	1.037.807,32
2008	1.893.217,59
2009	2.536.291,19
2010	1.383.917,64
TOPLAM	6.581.233,74

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2007-2010 Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinden edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan transfer miktarları incelendiğinde, 2007 yılında 1.037.807,32 TL olan harcama miktarının 2008 yılında artış göstererek 1.893.217,59 TL'ye, 2009 yılında artışa devam ederek 2.536.291,19 TL'ye yükseldiğini, 2010 yılında ise azalarak toplam 1.383.917,64 TL'ye indiğini

görmekteyiz. 2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan transfer giderlerinin toplamı 6.851.233,74 TL'dir.

Sakarya Büyükşehir Belediyesinin 2007-2010 yılları arasında yaptığı toplam harcama miktarını, hanehalkına yapılan transfer harcamalarıyla karşılaştırdığımızda 2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan toplam harcamanın yaklaşık %1,3'ünün hanehalkına yapılan transfer harcamaları için kullanıldığını görmekteyiz.

3.3.1. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun belediyenin görev ve yetkilerini düzenleyen ilgili maddelerinde geçen ve "sosyal hizmetler" olarak tanımlanan tüm iş ve işlemleri yerine getirmekle ve 1593 sayılı Hıfzıssıhha Kanunu gereği toplum ve çevre sağlığını korumakla yükümlü bir birim olarak kurulmuştur.

Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Sağlık İşleri Şube Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü ve Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü olmak üzere kendisine bağlı 3 müdürlükten oluşmaktadır.

3.3.1.1. Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığına bağlı olarak sağlık hizmetlerinin yürütülmesi, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 1593 sayılı Hıfzıssıhha Kanunu ve ilgili yönetmelikler gereği toplum ve çevre sağlığının korunması ve geliştirilmesi amacıyla hizmet etmektedir.

Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğünün ihtiyaç sahiplerine sunduğu sosyal yardım hizmetleri şu şekildedir:

Poliklinik Hizmetleri: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi Polikliniğinde sosyal güvencesi olan vatandaşlara, yeşil kart sahibi hastalara ve hiçbir sosyal güvencesi olmayan vatandaşlara ücretsiz muayene hizmeti verilmektedir. Muayene sonrasında gerekli görüldüğü takdirde, hastalara laboratuvar, röntgen, EKG, pansuman, enjeksiyon ve ultrason hizmetleri de sunulmaktadır.

Tablo 10: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi poliklinik hizmetinden yararlanan kişi sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
KİŞİ SAYISI	3330	2580	1263	3443

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nden alınan verilerle oluşturulmuştur.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi Polikliniğinde 2007-2010 yılları arasında muayene olan fert sayılarında genel bir düşüş yaşanmış olup; 2007 yılında 3330 kişinin, 2008 yılında 2580 kişinin, 2009 yılında 1263 kişinin, 2010 yılında ise 3443 kişinin muayene olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle 2007-2010 yılları arasında toplam 10.616 kişi poliklinik hizmetinden yararlanmıştır.

Ambulans Hizmetleri: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi Polikliniğinde 2 adet ambulansla başka sağlık kurumlarına nakil durumlarında ihtiyaç sahiplerine şehir içi ve şehir dışına hizmet verilmektedir. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi Polikliniğinin sunduğu ambulans hizmetinden 2007 yılında 370 kişi, 2008 yılında 696 kişi, 2009 yılında 511 kişi, 2010 yılında 529 kişi yararlanmıştır. 2007-2010 yılları arasında her yıl düzenli artış gösteren bu hizmetten 2007-2010 yılları arasında toplam 2016 kişi faydalanmıştır.

Koruyucu Sağlık Hizmetleri: 2007-2010 yılları arasında koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında aşağıda belirtildiği gibi çeşitli seminerler ve faaliyetler düzenlenmiştir.

- Halkı bilinçlendirmek amacıyla diş sağlığı ve tedavisi konusunda 1500 adet el broşürü bastırılarak dağıtılmıştır.
- Çeşitli ilköğretim okullarında ve Mahalle Eğitim Merkezlerinde “Sinüzit, Grip Aşısı ve Sigaranın Sağlığa Zararları” konularında görevli doktorlar tarafından çeşitli eğitim programları düzenlenmiştir.
- Türk Antoloji Derneği'yle ortaklaşa düzenlenen sağlık taramasında 350 kişinin muayenesi yapılmış, kişiler meme kanseri hakkında bilgilendirilmiş, gerekli görülen 94 hastanın mamografi filmi çekilmiştir.

- Prof. Dr. İbrahim Saraçoğlu tarafından ‘Sağlıklı Yaşam Sırları’ adlı bir konferans dzenlenmiştir.
- Bursa Uludađ Üniversitesi Tıp Fakóltesi oğretim üyesi Prof. Dr. Tanju Özkan tarafından ‘‘0-1 Yaş Arası Çocukların Beslenmesi’’ konulu bir seminer verilmiştir.
- Sakarya Üniversitesi Sağlık Meslek Yüksek Okulu oğretim görevlisi Nöroloji Uzmanı Bülent Madi tarafından ‘İnsan Sevgisinin Akademik Öğrenmeye Katkısı’ konulu seminer dzenlenmiştir.
- Ana sınıfı oğrencilerine yönelik yapılan diş taramalarında 616 oğrencinin diş muayeneleri yapılarak oğrencilere diş macunu ve fırçası hediye edilmiştir.

Evde Sağlık Hizmeti: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi tarafından hastaneye yatırılmasına gerek görölmeleyen ancak birtakım tıbbi tedavilere ve bakıma ihtiyaç duyan hastalara evlerinde muayene imkânı sağlanarak teşhis konulan hastalıkların tedavileri yapılmıştır. Evde sağlık hizmetinden 2007 yılında 25 hasta, 2008 yılında 38 hasta, 2009 yılında 50 hasta, 2010 yılında ise 510 hasta faydalanmıştır. Evde sağlık hizmetinden yararlanan hasta sayıları dzenli artış göstermiş ve bu hizmetten 2007-2010 yılları arasında toplam 623 hasta faydalanmıştır.

Eczane: Hiçbir sosyal güvencesi olmayan hastalar, muayeneleri yapıldıktan sonra ilaçlarını Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi Eczanesinden ücretsiz olarak temin etmişlerdir. Eczane hizmetinden 2007 yılında toplam 4314 kişi, 2008 yılında 7065 kişi, 2009 yılında 6105, 2010 yılında ise 1316 kişi yararlanmıştır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri şube Müdürlüğü’nden edindiğimiz verilere göre Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi tarafından verilen poliklinik, ambulans, evde sağlık hizmeti ve eczane hizmetlerinden 2007 yılında 53.596 kişi, 2008 yılında 111.863 kişi, 2009 yılında 126.195 kişi, 2010 yılında ise 97.864 kişi faydalanmıştır. Bu hizmetlerin yürütülebilmesi için; 2007 yılında 997.965 TL, 2008 yılında 1.316.727,82 TL, 2009 yılında 1.325.50,99 TL, 2010 yılında ise 1.303.311,67 TL harcanmıştır. 2007-2010 yılları arasında toplam 389.518 kişi için 4.943.514,48 TL’lik sağlık harcaması yapılmıştır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi Tıp Merkezi tarafından verilen hizmetlerden yararlanan kişilerin ne kadarının sosyal güvencesi olmayan muhtaç kişilerden oluştuğu konusunda net bir bilginiz bulunmamakla beraber 2010 faaliyet raporuna göre, 2010 yılında 1500 hiçbir sosyal güvencesi olmayan kişinin sağlık işlemlerinin yapıldığı, 1316 adet reçete karşılığı 92.730,02 TL tutarında ücretsiz ilaç verildiği görülmektedir.

Tablo 11: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan sağlık amaçlı transferler

YIL	2007	2008	2009	2010
HANEHALKINA YAPILAN SAĞLIK AMAÇLI TRANSFERLER (TL)	15.282,98	1.800,01	14.362,94	104.520,92

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2007-2010 Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinden edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

Konuyla ilgili olarak Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırılma Dökümleri incelendiğinde, hanehalkına yapılan sağlık amaçlı transferlerin 2007 yılında 15.282,98 TL, 2008 yılında 1.800,01 TL, 2009 yılında 14.362,94 TL, 2010 yılında ise 104.520,92 TL olduğunu görmekteyiz.

3.3.1.2. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü

Belediye sınırları içinde yaşayan, ekonomik ve sosyal yönden muhtaç olduğu tespit edilen vatandaşların maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla sosyal yardımlar yapmak üzere kurulmuştur. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü'nün ihtiyaç sahiplerine sunduğu sosyal hizmet ve yardım faaliyetleri şunlardır:

Gıda ve Sıcak Aş Yardımı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından belediye sınırları içinde yaşayan yardıma muhtaç vatandaşlara gıda yardımı yapılırken yemek yapamayacak durumda olan vatandaşların evlerine sıcak aş hizmeti götürülmektedir. Sıcak aş yardımı, araştırmamıza konu olan 2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesinin açtığı ihale sonucunda Sakarya Kültür ve Sosyal Yardım Vakfı tarafından haftanın 6 günü üç farklı araçla sürdürülmektedir.

Yaptığımız araştırmalar neticesinde, Sakarya Büyükşehir Belediyesi gıda ve sıcak aş yardımı yaptığı muhtaçlara, bu kişilerin belediyeye müracaat etmesiyle veya kişilerin

çevrelerinde yaşayan diğer kişilerden belediyeye gelen ihbarlar değerlendirmeye alınarak ulaşabilmektedir.

Gıda ve sıcak aş yardımı için başvuran kişilerin bu yardımlardan faydalanabilmesi için izlenen prosedür şöyledir:

- Önce başvuruda bulunan kişinin iletişim bilgileri alınmaktadır
- Belediyenin görevlendirdiği biri bayan diğeri erkek olmak üzere 2 kişiden oluşan bir ekiple yardım talebinde bulunan kişinin evine tespit ziyareti yapılmaktadır.
- Tespit ziyareti esnasında, “Yardım Müracaat Formu”nda (EK-1) yer alan ilgili bölümler yardım için başvuruda bulunan kişiyle birlikte belediye personeline doldurulmaktadır. Formun içinde tespit ziyaretiyle görevli personelin tespit sonucunda oluşan kanaatlerini yazdıkları ayrı bir bölüm bulunmaktadır.
- Yardım talebinde bulunan kişinin Yeşil Kart sahibi olması durumunda, bu kişilerden nüfus cüzdanı fotokopisi, 1 adet resim, yeşil kart fotokopisi, varsa özürlü raporu fotokopisi ve nüfus kayıt örneği istenmektedir. Yardım talebinde bulunan kişinin yeşil kart sahibi olmadığı durumlarda ise kişiden nüfus cüzdanı fotokopisi, 1 adet resim, varsa özürlü raporu ve nüfus kayıt örneğine ek olarak vergi müdürlüğünden kişinin vergi mükellefi olup olmadığını ve tapu müdürlüğünden kişinin gayrimenkul kaydının olup olmadığını gösteren bazı belgeler istenmektedir.
- Kişinin yeşil kart sahibi olup olmama durumuna göre kendisinden istenilen belgeler eksiksiz bir biçimde belediyeye ulaştırıldıktan sonra, bu bilgiler hane tespit ziyareti yapan personelin incelemelerinin ve kanaatlerinin bulunduğu formla beraber incelemeye alınıp değerlendirilmektedir.

Yapılan gıda yardımlarının sistematik ve sürekli olup olmadığı konusunda Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı ve Sosyal Hizmetler Şube Müdürü ile tarafımızca yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yaptığımız bu görüşmeler neticesinde, Sakarya Büyükşehir Belediyesinin gıda yardımı yapmış olduğu muhtaçlara ait bilgilerin SAMPAŞ adlı programla kayıt altında tutulduğunu öğrenmiş bulunmaktayız.

Sistemde bilgileri bulunan muhtaç kişiler A Grubu muhtaçlar ve B Gurubu muhtaçlar olmak üzere iki gurup halinde kayıt altında tutulmaktadır. A gurubu muhtaçlar, genelde ailelerinde çalışan birey olmayan, özürlü raporu olan ve belediyenin yapacağı yardımlara düzenli olarak ihtiyacı olduğu tespit edilen ailelerden oluşurken B Grubu muhtaçlarını genel olarak sosyal güvencesi olduğu halde kalabalık bir aile olmalarından ve gelirlerinin düşük olmasından kaynaklanan nedenlerle ihtiyaçlarını her zaman tam anlamıyla karşılayamayan aileler oluşturmaktadır. A Grubu Muhtaçlara 2-3 aylık periyotlarla gıda yardımı yapılırken, B Grubu Muhtaçlara genellikle Ramazan ayında, bayramlarda ve kişilerden gelen yardım taleplerinin yinelenmesi durumlarında imkânların izin verdiği ölçüde gıda yardımı yapılabilmektedir.

İhtiyaç sahiplerine yapılan gıda yardımlarının içeriğiyle ilgili Sakarya Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanıyla yaptığımız görüşme neticesinde yapılan gıda yardımlarının erzak kolisi şeklinde olduğunu ve bu kolinin içindeki besin maddeleri 2007-2010 yılları arasında değiştirilse de genel olarak kolilerdeki maddelerin makarna, pirinç, un ve çeşitli bakliyalardan oluştuğunu öğrendik.

Sakarya Büyükşehir Belediyesinin sıcak aş ve gıda yardımında bulunduğu kişilerin, sunulan yardım ve hizmetleri algılama düzeylerini ve memnuniyetlerini tespit etmek amacıyla anket yapma isteğimizi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanına ilettik. İsteğimiz, yardım yapılan kişilerin bilgilerinin gizli tutulması prensibine zarar verebileceği gerekçesiyle geri çevrilmiştir.

İhtiyaç sahiplerine sunulan sıcak aş yardımının içeriğiyle ilgili SAKVA yetkililerinden sıcak aş yardımının, 1'i sulu yemek olmak üzere 2 çeşit yemek yanında verilen yoğurt-cacık, tatlı-meyve olmak üzere 3 çeşit olduğunu tespit ettik. Ayrıca bunlara ek olarak 1 kişiye günlük 2 öğün için 250 gr. taze ekmek verilmektedir (EK-2).

Tablo 12'ye göre 2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesince yapılan gıda yardımlarından yararlanan aile sayılarına bakıldığında gıda yardımından yararlanan aile sayısının en çok olduğu yıl 2000 aileyle 2008, gıda yardımlarından yararlanan aile sayısının en az olduğu yıl 1100 aileyle 2007'dir. Gıda yardımından yararlanan aile sayıları 2009 yılında 1200 iken 2010 yılında artış göstererek 1500 aileye ulaşmıştır.

2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen sıcak aş yardımından yararlanan ailelerin sayıları incelendiğinde ise sıcak aş yardımından yararlanan aile sayısının en fazla olduğu yılın 48.000 aileyle 2008 yılı olduğu görülmektedir. Sıcak aş yardımından yararlanan aile sayısının en az olduğu yıl ise, 19.500 aileyle 2007 yılıdır. Sakarya Büyükşehir Belediyesi, sıcak aş yardımıyla 2009 yılında 38.520 aileye, 2010 yılında ise 21.263 ihtiyaç sahibi aileye ulaşmıştır.

Tablo 12: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi gıda ve sıcak aş yardımlarından yararlanan aile sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
GIDA YARDIMINDAN YARARLANAN AİLE SAYISI	1100	2000	1200	1500
SICAK AŞ YARDIMINDAN YARARLANAN AİLE SAYISI	19.500	48.000	38.520	21.263
TOPLAM HARCAMA MİKTARI	957.398,30	1.734.670,51	2.429.578,47	1.141.916,95

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından, 2007-2010 Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinden ve Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilere dayandırılarak hazırlanmıştır.

Not: Belediye kayıtlarında sıcak aş yardımına ilişkin veriler öğün bazında olması nedeniyle yapılan sıcak aş yardımının 2 öğün olmasından ve Türkiye’de ortalama hanehalkı büyüklüğünün 4 kişi olarak kabul edilmesinden hareketle yapılan hesaplamalarla sıcak aş yardımı aile bazında değerlendirilmiştir.

Not 2: Gıda yardımından yararlanan kişilere, 2007 yılında 3554, 2008 yılında 4000, 2009 yılında 7014, 2010 yılında 5000 gıda kolisi yardımı yapılmıştır.

Tablo 12’ye göre 2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesince muhtaçlara yapılan gıda yardımları ve dağıtılan sıcak aş yardımları için yapılan harcamalara bakıldığında gıda ve sıcak aş yardımı için yapılan harcamaların 2009 yılına kadar artış gösterdiğini, 2010 yılında ise harcama oranında düşüş olduğunu görmekteyiz. Harcamanın en az olduğu yıl 957.398,30 TL’lik harcama tutarıyla 2007’ken, en fazla olduğu yıl 2.429.578,47 TL’lik harcama tutarıyla 2009 yılıdır.

Eğitim Seti Yardımı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sorumluluk sınırları içinde ve bağlı belediyelerde yoksullukları Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğüne onaylanan vatandaşların öğrenim gören çocuklarına ve çeşitli okul müdürlerinin belirlediği

ekonomik gelir seviyesi düşük olan öğrencilerin evlerine ve okullarına gidilerek eğitim seti yardımı yapılmaktadır.

Tablo 13: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi eğitim seti yardımlarından yararlanan kişi sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
MUHTAÇ KİŞİ SAYISI	2500	2500	2500	2500

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından ve Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi eğitim seti yardımından yararlanan kişi sayılarında herhangi bir değişiklik bulunmamaktadır. 2007-2010 yılları arasında her sene 2500 ihtiyaç sahibine kırtasiye yardımı yapılmıştır.

Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'nın elinde ihtiyaç sahiplerine yapılan kırtasiye yardımı için yapılan harcama tutarlarıyla ilgili net ve sağlıklı bir veri kaydı bulunmamaktadır. Konuyla ilgili verilere ulaşmanın daha sağlıklı sonuçlara varmamız için gerekli olduğu düşüncesinden hareketle Sakarya Büyükşehir Belediyesi Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerini de incelemiş bulunmaktayız. İlgili dökümlerde hanehalkına yapılan eğitim amaçlı transferler bölümündeki tutarlar incelendiğinde 2008 yılında 75.369,96 TL ve 2010 yılında 41.100,00 TL tutarında harcama yapıldığı, 2007 ve 2009 yıllarında ise harcama yapılmadığı görülmektedir.

İhtiyaç sahiplerine 2007 ve 2009 yılında kırtasiye yardımı yapılmasına rağmen, bu yıllara ait harcama miktarlarını göremememizin sebebi yapılan harcamaların Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinde Hanehalkına Yapılan Transferler bölümünde eğitim harcamaları olarak ayrıca kaydedilmemesinden kaynaklanmaktadır. 2008 ve 2010 yılında hanehalkına yapılan transferler başlığı altında harcama tutarı gözükken eğitim yardımı harcama tutarı 2007 ve 2009 yıllarında görülmemektedir. Bu da böyle bir yardımın o yıllarda yapılmadığını bize düşündürse de asıl sebep yapılan yardımların hane bireylerine yapılan genel yardımlar arasında gösterilmesidir. Yapılan görüşmeler de bizi böyle düşündürmeye yöneltmiştir. İlgili kişiler 2007 ve 2009 yıllarında eğitim yardımıyla ilgili olarak 2500 adet eğitim seti dağıttıklarını söyleseler

de bu yardım için yapılan harcama tutarını gösteren resmi bir belge bulunmaması böyle bir yardım yapılmadığı anlamına gelmemekte sadece o yıllarda yapılan yardımın hanehalkına yapılan harcamalar başlığı altında ayrıca gösterilmemesinden kaynaklanmaktadır. Böyle bir durumda belgelerden bağımsız olarak veriler vermek pek doğru olmayacağı için bu durumun neden olduğu kısmı da konumuzun dışında olduğu için bu konuda kısa bir bilgi vermenin yeterli olacağı kanaatindeyiz.

Eğitim seti yardımının hangi gereçlerden oluşacağı ve bu yardımdan yararlanacak kişilerin tespitinde hangi gibi kriterlerin göz önüne alındığı hususunda Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı ve Sosyal Hizmetler Şube Müdürüyle tarafımızdan yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler ışığında Eğitim Seti yardımının içeriğinin okul çantası, muhtelif ebatlarda ve özelliklerde defterler, kalem kutusu ve çeşitli kalem ve silgiden oluştuğunu ve bu yardımlardan yararlanma önceliğinin belediye personeli tarafından yapılan muhtaç tespit ziyaretlerine göre ekonomik durumu kötü, çok çocuklu ailelerin öncelik sahibi olduğunu öğrendik.

Yakacak Yardımı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğünce tespit edilen mağdur vatandaşlar arasından ekonomik durumu çok kötü olan yakacak alamayan aileler seçilerek her yıl bu ailelere yakacak yardımı yapılmaktadır.

Tablo 14: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi yakacak yardımlarından yararlanan aile sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
MUHTAÇ AİLE SAYISI	80	540	40	40
MİKTAR (TON)	160	270	20	20

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından ve Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından 2007-2010 yılları arasında ihtiyaç sahiplerine dağıtılan yakacak yardımından yararlanan ailelerin sayıları incelendiğinde 2008 yılından sonra yakacak yardımından yararlanan ailelerin sayılarında bir düşüş yaşandığı görülmektedir. 2007 yılında 80 aileye toplam 160 ton, 2008 yılında 540 aileye toplam

270 ton kömür yardımı yapılırken, 2009-2010 yıllarında 40'ar aileye 20'şer ton kömür yardımı yapılmıştır. Kömür yardımında yaşanan düşüşle ilgili Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı'yla yaptığımız görüşmeler neticesinde; 2009 yılından itibaren büyükşehir belediyesi tarafından yapılan kömür yardımlarının, kaymakamlıkla birlikte değerlendirilerek yapıldığını öğrendik. Sakarya Büyükşehir Belediyesi öncelikle kaymakamlıktan yakacak yardımında bulunduğu kişilerin bir listesini talep eder ve yardımları bu listede bulunmayan kişilere yönlendirir. Bu uygulama yardımların her ihtiyaç sahibine eşit oranda ulaşması bakımından mağduriyetleri azaltmaktadır.

Yapılan yakacak yardımlarının tamamına yakın bir kısmı Büyükşehir Belediyesi tarafından finanse edilmesine rağmen, kömür yardımları için yapılan harcama tutarlarıyla ve kömür yardımı miktarlarıyla ilgili Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'nın elinde net ve tutarlı bir veri kaydı bulunmamaktadır. Konuyla ilgili net ve tutarlı bir veri elde edebilmek maksadıyla Sakarya Büyükşehir Belediyesi Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümleri'ni de incelememize rağmen Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinde hanehalkına yapılan transferlerini gösteren bölümde de kömür yardımıyla ilgili bir sınıflandırmaya rastlayamadık ve amaçladığımız net verilere ulaşamadık.

Sakarya Büyükşehir Belediyesinin ihtiyaç sahiplerine sunduğu yakacak yardımının mahiyetini ve yardım yapılacak ailelerin nasıl belirlendiği hususuyla ilgili Sosyal Hizmetler Şube Müdürüyle yaptığımız yüz yüze görüşmeler neticesinde, yakacak yardımının kömür dağıtımı şeklinde yapıldığını ve yardım miktarı 2007-2010 yılları arasında bazı değişiklikler gösterse de genellikle aile başı 500kg kömür yardımı yapıldığını, bu ailelerin hane tespitleriyle oluşturulan veri tabanından A Gurubu muhtaç listesinden seçildiği bilgilerine ulaştık. Bu bilgilerin yanında kömür yardımı yapılacak ailelerde başka kurumlardan yakacak yardımı almama şartının da arandığını öğrendik. Yardım alan ailelerin başka kurumlardan yakıt yardımı alıp almadığı Kaymakamlıktan alınan listeler doğrultusunda belirlendiği yukarıda izah olunmuştur.

Giysi Yardımı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğüne kayıtlı olan muhtaç vatandaşların okul çağındaki çocuklarına, çok zor durumda olanların kendilerine 1. veya 2. el kıyafet yardımı yapılmaktadır.

Yapılan giysi yardımlarının mahiyetini öğrenebilmek adına Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanıyla ve Sosyal Hizmetler Şube Müdürüyle yaptığımız görüşmelerden yapılan giysi yardımlarının yıllara göre çeşitlilik gösterdiğini, bu konuya ilişkin kayıtlarının bulunmadığını, bununla beraber bu yardımların genel olarak muhtaç ailelerin çocuklarına yönelik kaban, ayakkabı, kazak ve pantolondan oluştuğunu öğrenmiş bulunmaktayız.

Tablo 15: 2007-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi giysi yardımlarından yararlanan kişi sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
MUHTAÇ KİŞİ SAYISI	35	40	49	50
HARCAMA MİKTARI (TL)	3.100,00	3.240,00	3.968,00	6.969,00

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından ve Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından ihtiyaç sahiplerine dağıtılan giysi yardımlarından yararlanan kişi sayıları ve dağıtılan giysiler için yapılan harcama tutarları 2007-2010 yılları arasında sürekli artış göstererek; 2007 yılında 18 muhtaç kişiye 3.100 TL, 2008 yılında 40 muhtaç kişiye 3.240 TL, 2009 yılında 49 muhtaç kişiye 3.968 TL ve 2010 yılında 50 muhtaç kişiye 6.969 TL tutarında giysi yardımı yapılmıştır.

Diğer Yardımlar: Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından yürütülen tespit ziyaretleri sayesinde evlerinde özürüllüğü, yaşlılığı veya hastalığı nedeniyle yataklık durumda olan bireyleri olan ve ekonomik durumu iyi olmayan ailelere hasta bezi yardımı yapılmaktadır. 2007-2010 yılları arasında ihtiyaç sahibi ailelere yapılan hasta bezi yardımları sırasıyla; 2007 yılında 5500 adet, 2008 yılında 4000 adet, 2009 yılında 15.000 adet ve 2010 yılında 10.000 adettir.

Hasta bezi yardımından başka, Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğünce mağduriyetleri tespit edilmiş vatandaşlara zaman zaman 2. el ev eşyası yardımı, evlerine tadilat yardımı

veya gözlük, yatalak hasta yatağı gibi acil olarak giderilmesine kanaat getirilen ihtiyaçları konusunda da yardımlar yapılmaktadır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğünde, Belediye tarafından ihtiyaç sahiplerine yapılan, 2. el ev eşyası, tadilat yardımına veya yatalak hasta yatağı temin edilmesi gibi yardımların miktarına ilişkin veri kaydı bulunmamaktadır.

Aile Danışma Birimi: Sosyal Gelişim Merkez Aile danışma biriminde aile hayatının ve ailenin işlevlerinin geliştirilmesi, güçlendirilmesi yoluyla ailenin refahı, mutluluğu ve bütünlüğün sağlanması, aileyi bir arada tutan bağların kuvvetlendirilmesi, aile üyelerinin kişiliklerinin sağlıklı biçimde gelişmesi ve birey olma potansiyellerinin güçlendirilmesi adına aile sisteminde özgürlük, sorumluluk ve toplumsal değerler arasında bir denge sağlanması amaçlanmaktadır. Bu hedefler doğrultusunda katılımcılara çeşitli seminerler verilmektedir. 2008-2010 yıllarında aile danışma birimi tarafından her yıl düzenlenen “Aile İçi Etkili İletişim Semineri”nden 230, “Aile ve Toplumda Koruyucu Ruh Sağlığı Semineri”nden 130, “Evliliğe İlk Adım Semineri”nden 30 kişi sertifika almaya hak kazanmıştır.

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik: Sosyal Gelişim Merkezi Aile Danışma Birimine bağlı olarak psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmeti verilmektedir. Aile danışma biriminden aldığımız verilere göre, 2008-2010 yılları arasında toplam 295 kişiye psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmeti verilmiştir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetinden Aile danışma birimine başvuran tüm vatandaşlar faydalanabilmektedir ve danışmanlık hizmeti Pazartesi ve Cuma günleri randevulu sistemle yapılmaktadır.

Kadın Sığınma Evi: Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından, fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismara uğrayan kadınların psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarına çözüm bulmak, varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarını karşılamak, geçici bir süre de olsa kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet sağlamak üzere 2008 yılında kadın sığınma evi kurulmuştur. Aile danışma birimi sorumlusuyla yaptığımız görüşmeler neticesinde, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kadın Sığınma Evinde 2008-2009 yılları arasında 7 kadın, 9 çocuk misafir edildiğini, 2010 yılında ise kadın sığınma evinde yapılan tadilat nedeniyle bu hizmetin yürütülemediğini, hizmetten yararlanmak için başvuran kadınları

çevre illerdeki kadın sığınma evlerine yönlendirdiklerini öğrenmiş bulunmaktayız. Sakarya’da Büyükşehir Belediyesi Kadın Sığınma Evinden başka kadın sığınma evi bulunmamaktadır ve “Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kadın Sığınma Evi” olarak adlandırılan apartman dairesinde ihtiyaç sahibi kadınlar en fazla 10 gün kalabilmektedir (<http://www.carkhaber.com/icerik.php?kategori=haber&id=11912>) (15.08.2011).

Yaşlı Hizmet Birimi: Yaşlı Hizmet Birimi, Sakarya ili sınırları içinde ikamet eden 60 yaş üstü yaşlıların günlük hayatlarını kolaylaştırmak, onlara yalnız olmadıklarını hissettirmek, hayat kalitelerini yükseltmek amacıyla hizmet vermektedir. Bu amaca uygun olarak yaşlı hizmet birimi görevlileri tarafından birime başvuran 60 yaş üstü eşiyile veya yalnız yaşayan bireylerin evlerine ziyaretler düzenlenmektedir. Yaşlı bireylerin evlerine yapılan ziyaretlerle ilgili ayrıntılı bilgi alabilmek adına Yaşlı hizmet birimi sorumluluyla yaptığımız görüşme neticesinde birime şahsen veya birinci derece akrabaları aracılığıyla başvuran 60 yaş üstü yaşlıların evlerine sosyal inceleme yapmak amacıyla yapılan ilk ziyarette “Hizmet Takip Formu” nun doldurulduğunu ve yapılacak hizmet-yardımların bu formda yer alan bilgilere ve hane ziyareti yapan birim sorumlusunun formun üçüncü sayfasında belirttiği kanaatlerine göre şekillendirilip takip edildiğini öğrenmiş bulunmaktayız (EK-5). Yapılan sosyal inceleme sonucunda yaşlı vatandaşların mağduriyetlerine göre; psikolojik destek, rehberlik ve danışma, ekonomik destek, her türlü ev içi tamirat ve acil yardım hizmetlerinden bir ya da bir kaçını ile yaşlı bireylerin mağduriyetinin giderilmeye ya da en aza indirgenmeye çalışılmaktadır.

Yaşlı hizmet biriminden aldığımız verilere göre; 2008 yılında 27, 2009 yılında 40, 2010 yılında ise 59 yaşlı kişiye mağduriyetlerine uygun olan yardım ve hizmetler (gıda kolisi, sıcak aş, hasta bezi, yakacak yardımları; psikolojik) sunulmuştur.

Çocuk Kulüpleri: Sakarya Sosyal Gelişim Merkezi Çocuk Kulüpleri Birimi, Sakarya ili sınırları içinde ikamet eden çocukların beden ve ruh sağlığını koruyan, sosyal ve kültürel gelişimlerini destekleyen, serbest zaman etkinliklerinin geliştirilmesi amacıyla 2010 yılından itibaren çeşitli kulüpler (Gezi ve Tarih sevenler Kulübü, Müzik Kulübü, Resim Kulübü, Resim Kulübü v.b.) oluşturup, satranç, halk oyunları, resim, gitar, İngilizce kursları düzenlemektedir. Çocuk Kulüpleri birim sorumlusundan aldığımız bilgilere göre 2010 yılında yukarıda saydığımız branşlarda açılan kurslardan 310 çocuk faydalanmıştır.

Sokakta Çalışan Çocuklar: Sakarya Sosyal Gelişim Merkezinde, ailesinin geçimine katkı sağlamak ya da kendi masraflarını karşılamak üzere günün bir bölümünde veya tüm gün sokakta çalışan çocuklarla tiner, bali ve benzeri madde bağımlılığı bulunan çocuklara, psikolojik destek olmak ve onları toplumsal sürece dahil edebilmek amacıyla çeşitli çalışmalar (Bilgisayar eğitimi, İngilizce eğitimi, kitap okuma günleri, psikolojik destek ve danışma seansları) yapılması amaçlanmıştır. Fakat bu proje hayata geçirilememiştir. Sokakta çalışan çocuklara yönelik projenin hayata geçirilememesinin nedenleriyle ilgili olarak Sosyal Hizmetler Şube Müdürüyle yaptığımız görüşmeler neticesinde; birim yetkililerinin bu konuyla ilgili Sakarya Emniyet Müdürü'yle görüştiklerini ve emniyet müdürünün bu projenin sakıncalı olabileceği gerekçesiyle bu projeye onay vermediğini öğrendik. Emniyet Müdürlüğü söz konusu proje için sokakta çalışan ve madde bağımlısı olan çocuklarla bir arada veya diğer çocuklarla karma yapılacak faaliyetlerin çeşitli tehlikeleri konusunda yetkilileri uyarılmış ve bu nedenle proje hayata geçirilememiştir.

Meslek Edindirme Kursları: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığına bağlı olan Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları'nda (SAMEK), ihtiyaç sahiplerine mesleki, sosyal ve kültürel bilgi ve beceriler kazandırmak ya da mevcut bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla kurs hizmeti sunulmaktadır. Sakarya'da yaşayan herkese açık olan bu kurslardan SAMEK Akyazı Eğitim Merkezi, SAMEK Sapanca Eğitim Merkezi, SAMEK Serdivan Eğitim Merkezi, SAMEK 32 Evler Eğitim Merkezi, SAMEK Dilmen Eğitim Merkezi, SAMEK Donatım Eğitim Merkezi, SAMEK Güneşler Eğitim Merkezi, SAMEK Kent Park Eğitim Merkezi, SAMEK Ozanlar Eğitim Merkezi, SAMEK Tekeler Eğitim Merkezi, SAMEK Korucuk Eğitim Merkezi, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Hizmet Binası olmak üzere 12 merkezde 2010 yılında 60 branşta toplam 4500 öğrenci faydalanmıştır.

Tablo 16: 2010 yılı SAMEK branşlar ve açılan kurslar

GÜZEL SANATLAR	Resim, Karakalem, Karikatür, Fotoğraf, Kaligrafi
GELENEKSEL SANATLAR	Hat, Ebru, Tezhip, Çini-Seramik, Minyatür
EL SANATLARI	Ahşap Boyama, Temel Giyim, Abiye Giyim, El Nakışı, Makine Nakışı, Takı Tasarımı, Kırıkyaama, Ev Aksesuarları, Alüminyum Rölyef, Kumaş Boyama, Cam Boyama
MÜZİK	Bağlama, Gitar, Ney, Keman, Klasik Kemeñçe, Kemeñçe, Türk Halk Müziği Korosu, Türk Sanat Müziği Korosu
DİL	İngilizce, Arapça, Osmanlıca, Almanca
DANS EĞİTİMLERİ	Halk Dansları
SOSYAL VE KÜLTÜREL EĞİTİMLER	Güzel Konuşma ve Diksiyon
BİLGİSAYAR EĞİTİMLERİ	Bilgisayar işletmenliği ve Operatörlüğü

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından ve Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

SAMEK tarafından 2008 yılında 32 branşta, 2009 yılında 40 branşta, 2010 yılında ise 60 branşta kurs açılmıştır. Açılan kurs programlarının branş sayılarının 2008-2010 yılları arasında sürekli artış gösterse de kursların genel manada hobi kursları olarak adlandırabileceği kanısındayız. Konuyla ilgili Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanıyla yaptığımız yüz yüze görüşmeler sonucunda; SAMEK'te dönem dönem istihdama yönelik mesleki ve teknik eğitim kursları açılmakta olduğunu, bu kurslarda eğitim alan kursiyerlerin, çeşitli işyerlerinde ara teknik eleman olarak çalışabilecek kalifiye eleman vasfına sahip olabildiklerini öğrenmiş bulunmaktayız. 2008-2010 yılları arasında ihtiyaç sahiplerinin istihdamına yönelik olarak verilen kurslar; Mesleki-Teknik Eğitimler (Teknik Resim, Elektrik Tesisatçılığı, Temel Kaynakçılık, Elektronik Devre Tasarımı, Otomasyon Sistemleri v.b) ve Bilgisayar Eğitimleri (Web tasarım, Bilgisayar operatörlüğü v.b) başlığında olmak üzere toplam 31

branşta verilmiştir. Kursların senelere dağılımı, mezun sayıları ve kursiyerlerin mezuniyet sonrası istihdamıyla ilgili verilere ulaşılamamıştır.

3.3.1.3. Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Sakarya Büyük Şehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı bünyesinde çalışmalarını sürdüren, bütün engelli gruplarına hizmet veren ve önce 2006 yılının Şubat ayında Özürlü Danışma Merkezi olarak kurulmuş, 4/181 sayılı Büyükşehir meclis kararı ile 14.04.2008 tarihinde Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü olmuştur.

Tablo 17: 2008-2010 yılları arası Sakarya Büyükşehir Belediyesi engelli veri tabanı

ENGEL GRUBU	2008	2009	2010
BEDENSEL ENGELLİ SAYISI	92	2330	3150
GÖRME GENLLİ SAYISI	15	600	640
ZİHİNSEL ENGELLİ SAYISI	110	2450	3320
İŞİTME ENGELLİ SAYISI	13	170	250
EPİLEPSİ ENGELLİ SAYISI	10	220	280
DİĞER	15	230	1100
TOPLAM	255	6000	8740

Kaynak: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü verilerinden hareketle hazırlanmıştır.

Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü 2008 yılından itibaren, muhtarlıklar, okullar, Valilik, kaymakamlık, engelli dernekleri, İŞKUR v.b. gibi kurumlardan aldığı bilgiler doğrultusunda, şehirde yaşayan engelli kişilerin kimlik ve adres bilgilerinin yanında hangi engel grubuna dahil olduklarıyla ilgili bilgileri kayıt altına almaya başlamıştır

Kayıt altına alınan engelli vatandaşlara Engelli Hizmet Şube Müdürlüğü tarafından engelli tespit ziyaretleri yapılmaktadır. Bu ziyaretlerde engelli kişinin engel oranını gösteren bir heyet raporunun olmaması veya engel oranının %40'ın altında olması halinde, kişinin kimlik bilgilerini, sosyal ve ekonomik durumunu tespit etmek amacıyla hazırlanmış sorulardan oluşan “Engelli Vatandaş Tespit Formu” (EK-3) doldurulmaktadır. Tespit ziyareti yapılan engelli kişinin engelli raporu olduğu durumlarda “Engelli Vatandaş Tespit Formu” yanında “Özürlü Kimliği Bilgi Formu” (EK-4) doldurulmaktadır.

Doldurulan formlardaki engelli vatandaşlara ait ayrıntılı bilgiler, Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nde engelli otomasyon sistemine kaydedilmektedir. Bu otomasyon sisteminde 2010 yılı itibariyle 940 engelli vatandaşın nüfus bilgileri, iletişim bilgileri, özür durumuna ilişkin bilgiler ve eğitim bilgileri yer almaktadır. Bu otomasyon sistemi ile engelli vatandaşların tüm bilgilerine kolayca ulaşılarak, ihtiyaçlarının tespit edilmesi kolaylaştırılmıştır.

Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nün ihtiyaç sahiplerine sunduğu sosyal yardım hizmetleri şu şekildedir:

Sakarya'da yaşayan hangi yaşta olursa olsun zihinsel, spastik ve tekerlekli sandalyeye bağlı olarak yaşamını sürdüren engellilerin, hastanelere, bankalara, kendi imkânlarıyla gidemedikleri sosyal ve kültürel mekânlara ulaşım sorunlarını ortadan kaldırmak amacıyla 2 adet engelli taşıma aracı hizmet vermektedir. Birim kayıtlarından edindiğimiz verilere göre engelli taşıma servisinden 2009 yılında toplam 150 engelli 1078 sefer, 2010 yılında ise 114 engelli 1010 sefer yararlanmıştır.

Engelli Hizmetleri Şube Müdürüyle ve birimde görevli sosyolog ile yaptığımız yüz yüze görüşmeler neticesinde, engelli servisi hizmetinin en çok hastane ve banka işlemleri için talep edildiğini öğrenmiş bulunmaktayız. Engelli vatandaşların bu hizmeti alışveriş ya da sosyal kültürel mekânlara ulaşım için kullanılması hususunda teşvik edici herhangi bir çalışmanın olup olmadığı sorusuna aldığımız cevap, ' Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nce yapılan engelli ziyaretlerinde ve birimde gerçekleştirilen rehberlik ve danışma hizmeti esnasında engelli vatandaşlara engelli servislerini sosyal ve kültürel mekânlara, çarşı-pazar alışveriş yerlerine ulaşım amacıyla da kullanabilecekleri konusunda bilgilendiriyoruz.' olmuştur.

Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nde çalışan personelle yaptığımız yüz yüze görüşmelerde, Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğüne başvuran engelli vatandaşların ulaşım, sağlık, eğitim, mimari engeller, istihdam ve benzeri konulardaki sorunlarının çözümü için ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirilmelerinin ve konu ile ilgili bilgilendirilmelerinin yapılmakta olduğunu öğrenmiş bulunmaktayız. Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğünde 2008 yılında 260 ferde, 2009 yılında 1753 ferde, 2010 yılında ise 804 ferde rehberlik ve danışma hizmeti verilmiştir.

Hem engelli olmaktan kaynaklanan psikolojik sorunlar hem de toplumda yaşamayı zorlaştıran sosyal sorunlara yönelik çözüm yolları bulmak, kişilerin ihtiyaçlarının tespit edilmesinin yanında onlara yalnız olmadıklarını hissettirmek amacıyla 2008 yılında 63 özürlü ferdin, 2009 yılında 305 özürlü ferdin, 2010 yılında ise 135 özürlü ferdin evlerine birim görevlileri tarafından ziyaretler düzenlenmiştir.

Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü'ne yapılan müracaatlar doğrultusunda özürlü raporları baz alınarak, tespit çalışmaları yapıldıktan sonra özürlü vatandaşlara ihtiyaçları doğrultusunda tekerlekli sandalye, akülü araç ve çeşitli medikal yardımlar yapılmaktadır. Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nce ihtiyaç sahiplerine 2008 yılında 35 tekerlekli sandalye ve 2 akülü araç yardımı, 2009 yılında 65 tekerlekli sandalye ve 3 akülü araç yardımı, 2010 yılında içerisinde 63 tekerlekli sandalye, 22 akülü araç, 10 tuvaletli sandalye, 7 yürüteç ve 11 koltuk değneği yardımı yapılmıştır. Bu yardımlara ek olarak 2008-2009 yılları arasında toplam 216 özürlü vatandaşın çeşitli medikal ihtiyacı karşılanmıştır. Ayrıca sosyal belediyeciliğin gereği olarak 2009 yılında 300 engelli çocuğa eğitim seti, 15 çocuğa hayırseverlerle işbirliği yapılarak giyecek yardımı, 2010 Ramazan ayında Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü bilgi sistemine kayıtlı, yeşil kartlı 150 engelli aileye ise erzak dağıtımı yapılmıştır.

Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde, özürlü bireylerin kendi kendilerine yetebilen, üretken kişiler olmalarını sağlamak amacıyla engelli vatandaşlara yönelik meslek edindirme kursları düzenlenmektedir. İşçi Bulma Kurumu Sakarya Şubesi ve Adapazarı Halk Eğitim Merkezi iş birliğiyle yürütülen bu kurslardan 2008 yılında 17, 2009 yılında 25 engelli fert grafikerlik ve bilgisayarlı muhasebe branşlarında, 2010 yılında ise 37 engelli fert grafikerlik, bilgisayarlı muhasebe, ev-büro ve kurum temizliği görevlisi yetiştirme, düz dikiş makinecisi yetiştirme olmak üzere 3 farklı branşta kurstan mezun olmuştur. 2008-2010 yılları arasında Engelli Hizmet birimince düzenlenen kursların branş çeşitliliği ve mezun olan engelli sayısı bakımından sürekli artış gösterdiği gözlemlenmektedir.

Sakarya Engelli Hizmetleri Şube Müdürüyle yaptığımız yüz yüze görüşmeler neticesinde aldığımız bilgilere göre, 2007-2010 yılları arasında engellilerin sosyal hayata adaptasyonunun sağlanabilmesi, engellilerin istihdamının arttırılabilmesi ve

kentin olanaklarının engelli vatandaşlar tarafından ulaşılabilir ve yaşanabilir hale getirilmesi adına aşağıda yer alan proje, çalışma ve organizasyonlar yürütülmüştür:

- 2007 yılında Özürlü Dostu İşyeri yarışmasının ilki 'Ulaşılabilirlik' kategorisinde düzenlenmiştir.
- 2008 yılında Özürlü Dostu İşyeri yarışması ikincisi 'İstihdam' kategorisinde düzenlenmiştir. Yarışmaya katılımı arttırmak adına 500 firmaya broşür gönderilmiş, 110 işyeri ziyaret edilmiştir. Yarışmaya katılan 20 işyeri katılmış, jüri üyelerince yapılan değerlendirmeler neticesinde 12 işyeri Özürlü Dostu İşyeri ilan edilmiştir.
- 2008 yılında fiziksel çevrenin engelliler için yanılabilir ve ulaşılabilir kılınması için şehirde tespiti yapılan 600 adet kaldırım engellilerin ulaşımına elverişli hale getirilmiştir.
- 2008 yılında Sakarya'daki engelli derneklerine ve Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğüne tespit edilen engellilere Ramazan ayında iftar yemeği verilmiştir.
- 2009 yılının Mayıs ayında Engelliler Haftası etkinlikleri çerçevesinde Kent Meydanında 19 Engelli Derneğinin katılımıyla 5 gün süren kermes organize edilmiş, AKM'de Milli Eğitim Müdürlüğüyle ortaklaşa düzenlenen projede, engellilerin katılımıyla öğrencilerin düzenlemiş olduğu tiyatro oyunu ve müzik konseriyle engellilerin iyi vakit geçirmeleri amaçlanmıştır.
- 2009 yılında Sakarya Tugay Komutanlığıyla ortaklaşa engelli vatandaşlarımıza 1 günlük "temsili askerlik" yaptırılmıştır.
- 2009 yılı 3 Aralık Dünya Özürlüler Gününde 10 Engelli Aileye ve Sakarya'daki Engelli Derneklerine, birbirleriyle ve çevreleriyle kaynaşmalarını sağlayabilmek adına kahvaltı programı tertip edilmiştir.
- 2010 yılında Özürlü Dostu İşyeri yarışmasının üçüncüsü 'Özürlü dostu Kamu Kuruluşları/2010 Ulaşılabilirlik' kategorisinde yapılmıştır ve 21 kuruma, Engelliler Haftasında AKM'de düzenlenen Törenle plaketleri takdim edilmiştir. Etkinlikler çerçevesinde, ASKF ile işbirliği yapılarak Atatürk Stadyumunda engelliler ve engelli ailelerine yönelik programda engelli kişilerden oluşan futbol müsabakaları düzenlenmiştir.

- 2010 yılında engelli ailelerine ‘Engelli Ailelerinde Koruyucu Ruh Sağlığı’ konulu seminer verilmiştir
- 2010 yılında Özürlü Dostu Kamu Kurumları Yarışması Proje kapsamında, Sakarya Valiliği ve Büyükşehir Belediyesi arasında ortak duyarlılık oluşturmak amacıyla işbirliği protokolü imzalanmıştır.
- 2010 yılı 3 Aralık Dünya Özürlüler Gününde AKM’de engelli fertlerin katılımıyla konser programı düzenlenmiştir.
- 2010 yılında Engelli Hizmetleri Şube Müdürlü tarafından Sakarya’daki liselere gidilerek toplumun engelliye adaptasyonunu sağlamak amacıyla ‘Sevgiye Engel Yok’ proje kapsamında 7 lisede 670 öğrenciye seminer verilmiştir.
- 2010 yılında Atlantis Su Sporları Kulübüyle ortaklaşa, aileleriyle birlikte 10 engelli ferde, Sapanca Gölünde suya dalış programı düzenlenmiştir.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğünce 2007-2010 arasında, engellilerin sosyal hayata adaptasyonunun sağlanabilmesi, engellilerin istihdamının artırılabilmesi ve kentin olanaklarının engelli vatandaşlar tarafından ulaşılabilir ve yaşanabilir hale getirilmesi adına yürütülen projeler ve düzenlenen etkinlik ve organizasyonların çeşitliklerinin ve niteliklerinin artırılarak sürdürüldüğü gözlemlenmektedir.

3.4. Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin Faaliyetleri

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, sorumluluk sınırları içinde yaşayan, özürülük, işsizlik, eğitim eksikliği gibi çeşitli nedenlerden ötürü geçim sıkıntısı yaşayan, topluma adapte olamayan kişilerin sorunlarını çözümlmek, onları koruma altına almak, hayat standartlarını yükseltmek, sosyal hayata adapte etmek amacıyla çeşitli sosyal hizmet ve yardım uygulamalarını hayata geçirmiştir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen sosyal yardım faaliyetleri 2010 yılına kadar Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve Destek Hizmetler Dairesi Başkanlığınca, sosyal hizmet faaliyetleri ise Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığınca yürütülmekte olduğu tespit edilmiştir. 2010 yılında Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığını, Sağlık Dairesi Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı olarak iki farklı daire başkanlığı olarak

değiştirmiştir. 2010 yılına kadar Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen sosyal yardım faaliyetleri 2010 yılında Sosyal hizmetler Dairesi Başkanlığına devredilmiştir. Sosyal Hizmetler Dairesi başkanlığı hem sosyal hizmet hem sosyal yardımları organize eden bir daire başkanlığı haline getirilmiştir; ancak Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin muhtaç vatandaşlara sunduğu Aşevi Hizmeti Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'na yürütülmeye devam etmektedir.

Tablo 18: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi harcama miktarları

YIL	TOPLAM HARCAMA (TL)	SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI HARCAMA (TL)
2007	113.325.293,48	1.574.082,19
2008	183.257.266,35	1.544.467,72
2009	150.687.604,71	2.285.425,22
2010	139.634.866,16	3.838.577,76
TOPLAM	587.005.030,70	9.242.552,89

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından, 2007-2010 Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinden edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır

Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin 2007-2010 yılları arasındaki bütçelerinden yaptıkları toplam harcama tutarları ve sosyal yardım ve hizmetin yürütüldüğü Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'nın bütçeden yapmış olduğu harcama tutarları incelendiğinde. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan toplam harcamaların, 2007 yılında yaklaşık %1,4'ü, 2008 yılında yaklaşık %1,4'ü, 2009 yılında yaklaşık %1,5'i Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'nca, 2010 yılında ise yaklaşık %2,8'i Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'nca harcanmıştır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin 2007-2010 yılları arasında yaptığı toplam harcama tutarı 587.005.030,70 TL'yken, Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal harcama yapan birimlerince yapılan harcama tutarı 9.242.552,89 TL olmuştur.

Büyükşehir belediyelerinin yapmış olduğu sosyal harcama kalemlerini, belediyenin muhtaçlara sunduğu sosyal yardım ve hizmet giderlerine ek olarak, ilgili dairede çalışan personel giderleri, malzeme alımları ve çeşitli giderler oluşturmaktadır. Bu nedenle

Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin sosyal yardım faaliyetleri için yaptığı net harcamayı Eskişehir Büyükşehir Belediyesi “Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırılma Dökümleri”nde bulunan hanehalkına yapılan transfer harcamalarını inceleyerek görmememizin daha gerçekçi olacağı kanısındayız.

Tablo 19: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan transfer giderleri

YIL	HANEHALKINA YAPILAN TRANSFERLER (TL)
2007	287.664,39
2008	540.877,25
2009	811.874,14
2010	117.750,60
TOPLAM	1.758.166,38

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2007-2010 Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinden edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan transfer miktarları incelendiğinde, 2007 yılında 287.664,39 TL olan harcama miktarının 2008 yılında artış göstererek 540.877,25 TL’ye, 2009 yılında artışa devam ederek 811.874,14 TL’ye yükseldiğini, 2010 yılında ise büyük bir düşüşe geçerek toplam 117.750,60 TL’lik harcama yapıldığını görmekteyiz. 2007-2010 yılları arasında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından hanehalkına yapılan transfer giderlerinin toplamı 1.758.166,38 TL’dir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin 2007-2010 yılları arasında yaptığı toplam harcama miktarını, hanehalkına yapılan transfer harcamalarıyla karşılaştırdığımızda 2007-2010 yılları arasında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan toplam harcamanın yaklaşık %0,3’ünün hanehalkına yapılan transfer harcamaları için kullanıldığını görmekteyiz.

3.4.1. Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun, belediyenin görev ve yetkilerini düzenleyen ilgili maddelerinde geçen ve Sosyal

Hizmetler olarak tanımlanan tüm iş ve işlemleri yapmak ve yaptırmak üzere kurulmuştur.

Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı kendisine bağlı 4 müdürlükten oluşmaktadır.

- Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü,
- Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezleri Şube Müdürlüğü,
- Engelliler Özel Hizmet Şube Müdürlüğü,
- Sağlıklı Yaşam Merkezi Şube Müdürlüğü

3.4.1.1. Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Ekonomik ve sosyal yönden muhtaç olduğu tespit edilen şehir halkının maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması için sosyal yardımlar yapmak, psiko-sosyal danışmanlık hizmetleri vermek, belediye sınırları içinde yaşayan fakir ve dar gelirli vatandaşlara gıda, temizlik malzemesi, yakacak, giysi, ev eşyası v.b. yardımları yapmak üzere kurulmuştur. Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nün ihtiyaç sahiplerine sunduğu sosyal yardım hizmetleri şunlardır:

Gıda Yardımı: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından hiçbir sosyal güvencesi olmayan, gelir seviyesi düşük, fakirlik belgesi ibraz eden ve araştırması yapılan ihtiyaç sahibi ailelere yiyecek yardımında bulunmaktadır. Yaptığımız araştırmalar neticesinde, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi gıda yardımı yaptığı muhtaçlara muhtaçların belediyeye müracaat etmesiyle veya muhtaç kişinin çevresinde yaşayan kişilerden belediyeye gelen ihbarlar neticesinde ulaşabilmektedir.

Gıda yardımı için başvuran kişinin gıda yardımı alabilmesi için izlenen prosedür şöyledir:

- Başvuruda bulunan kişilere Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardımlar Müracaat Formu verilmektedir (EK-6). Formun ilk sayfasında yardım müracaatında bulunan kişinin kimlik bilgileri, ailesine ilişkin bilgiler, sağlık durumu, mesken durumu, geçim durumu ve istenilen yardım şekliyle ilgili bilgiler doldurulduktan sonra ikinci sayfasında kişiden istenen bilgilere ilişkin ilgili kurumlardan alınan onaylar ve belgeler forma eklenmektedir. (Muhtarlıktan ikametgâh, Nüfus Müdürlüğü'nden alınan vukuatlı nüfus örneği,

Vergi Dairesi'nden kişinin vergi mükellefi olup olmadığını gösteren belge, Tapu Sicil Müdürlüğünden kişinin gayrimenkul kaydının olup olmadığını gösteren belge) Bu belgelere ek olarak başvuruda bulunan kişinin sosyal güvencesinin olup olmadığını gösteren belgenin fotokopisi, bir engeli varsa engeline ilişkin, süregelen bir hastalığı varsa hastalığına ilişkin raporun fotokopisi istenmektedir. Formun belediyeden alındığı tarihten itibaren istenilen belgelerle birlikte eksiksiz olarak en geç bir hafta içinde belediyeye teslim edilmesi gerekmektedir.

- Sosyal Yardımlar Müracaat Formu'nun Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na teslim edilmesini takiben, Sosyal Yardım Hizmetleri Müdürlüğü'nde görevli bir personel tarafından yardım talebinden bulunan kişinin evine tespit ziyareti yapılmaktadır.
- Yardım talebinde bulunan kişinin evine tespit ziyareti yapan personel, yardım talebinde bulunan kişinin durumuna ilişkin kanaatini Sosyal Yardımlar Müracaat Formu'nda 'Büyükşehir Belediye Başkanlığınca Yapılan Özel Araştırma' bölümüne not ederek birime teslim etmektedir. Daha sonra form incelemeye alınıp formda bilgileri bulunan kişinin yardım talebi değerlendirilmeye alınmaktadır.

Gıda yardımı yapılan ailelerin yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 20: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi gıda yardımından yararlanan aile sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
MUHTAÇ AİLE SAYISI	1500	750	1060	1598

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesince yapılan gıda yardımından yararlanan aile sayılarının 2007-2010 yılları arasındaki dağılımı incelendiğinde gıda yardımından yararlanan aile sayısının en çok olduğu yıl 1598 aileyle 2010, gıda yardımlarından yararlanan aile sayısının en az olduğu yıl 750 aileyle 2008'dir. Gıda yardımından yararlanan aile sayıları 2007 yılında 1500'ken 2009 yılında 1060'a düşmüştür.

Yapılan gıda yardımlarının sistematik ve sürekli olup olmadığı konusundaki araştırmamız doğrultusunda, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı ve ilgili birimde çalışan personel ile yaptığımız yüz yüze görüşmeler neticesinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin gıda yardımı yapmış olduğu muhtaçlara ait bilgilere erişimi ve yapılan yardımların miktarını güncel bir şekilde takip etmeyi kolaylaştıracak özel bir programın kullanılmadığını öğrenmiş bulunmaktayız. Gerek yapılan yardım miktarlarının ve yardımı alan muhtaçların bilgilerinin güncel tutulduğu bir sistemin olmayışı nedeniyle gerekse sosyal yardım hizmetinin 2010 yılına kadar Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'na yürütülmesi nedeniyle, ailelerin gıda yardımından ne sıklıkla yararlandığı konusunda sağlıklı bilgi edinebileceğimiz verilere ulaşamamış bulunmaktayız.

Yapılan gıda yardımlarının nasıl finanse edildiğini öğrenmek amacıyla Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı personeliyle yüz yüze görüşmeler yaptık. Görüşmeler neticesinde muhtaçlara yapılan gıda yardımların büyük bir oranının, yardımsever halk tarafından ve esnafın belediyeye yaptıkları bağışlarla sürdürüldüğünü öğrendik. Konuyla ilgili sağlıklı veriler elde edebilmek amacıyla Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümleri'ni inceledik; ancak Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinde Hanehalkına yapılan transferleri gösteren bölümde de kömür yardımıyla ilgili bir bilgiye rastlayamamakla beraber hanehalkına yapılan transfer harcamalarının “muhtaç ve körlere yardım” başlığı altında tek kalemde belirtildiğini gördük.

Kömür Yardımı: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından gelir düzeyi düşük, hiçbir sosyal güvencesi olmayan, fakirlik belgesi ibraz eden, araştırması yapılan ve kaymakamlıktan alınan listeler doğrultusunda başka bir kurumdan yakacak yardımı almayan ailelere yakacak yardımı sağlanmaktadır. Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü personeliyle yaptığımız yüz yüze görüşmelerde, ihtiyaç sahiplerine kişi başı 500kg. olarak yapılan kömür yardımı için 2010 yılında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi bütçesinden ödenek ayrılmadığını öğrenmiş bulunmaktayız. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, daimi memur ve işçilerine 3 ton, geçici personelinin her birine ise 1,5 ton kömür yardımında bulunmaktadır. Belediye, bu yardımlardan 2010 yılında kişi başı 250

kg. kesinti yaparak bu kesintileri, ihtiyaç sahiplerine dağıtmıştır. Kömür yardımı yapılan ailelerin yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 21: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi kömür yardımından yararlanan aile sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
MUHTAÇ AİLE SAYISI	2500	3485	630	1189

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesince yapılan kömür yardımından yararlanan aile sayılarının 2007-2010 yılları arasındaki dağılımı incelendiğinde; kömür yardımından yararlanan aile sayısının en çok olduğu yıl 3485 aileyle 2008, kömür yardımlarından yararlanan aile sayısının en az olduğu yıl ise 630 aileyle 2009 yılı olmuştur. Gıda yardımından yararlanan aile sayıları 2007 yılında 2500 iken bu sayının 2010 yılında 1200 aileye düştüğü görülmektedir.

Giysi Yardımı: Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı bünyesinde kurulan giysi destek mağazası sosyo-ekonomik yönden yetersiz vatandaşlara hizmet vermektedir. Bu mağazada vatandaşlar ve mağazalar tarafından bağışlanan gerek 2. el gerek yeni giysiler ihtiyaç sahiplerine sunulmaktadır. Giysi Destek Mağazasına bağışlanan 2. el giysilerin temizliğinin ve bakımının yapılmasına dikkat edilmektedir. İhtiyaç sahiplerine sunulan giysilere puanlama sistemi getirilmiş, her giysiye bir puan verilmiş ve hizmeti alan kişi için bir tavan puan belirlenmiştir. Randevu saatinde gelen ihtiyaç sahibi kişiye ihtiyacı doğrultusunda tavan puanını aşmamak şartıyla istediği kıyafetleri seçme imkânı verilmiştir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Giysi Destek Mağazası sadece yardımsever vatandaşlar tarafından bağışlanan giysilerle hizmet verdiği için, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Bütçesinden giysi alımı için kullanılan bir harcama kalemi bulunmamaktadır. Yıllara göre giysi destek mağazasından yararlananların sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 22: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi giysi destek mağazasından yararlanan kişi sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
KİŞİ SAYISI	10.087	8729	7500	2000

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesince yapılan giysi yardımından yararlanan kişi sayılarının 2007-2010 yılları arasındaki dağılımı incelendiğinde giysi yardımından yararlanan kişi sayısının her sene azalarak, 2007 yılında 10.087, 2008 yılında 8729, 2009 yılında 7500, 2010 yılında ise 2000 kişinin giysi destek mağazasından yararlandığı görülmektedir.

Kırtasiye Destek Kampanyası: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından ihtiyaç sahibi öğrencilere kırtasiye desteği sağlanmaktadır. Bu kampanyadan yararlanan öğrencilerin yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 23: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi kırtasiye yardımından yararlanan öğrenci sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
MUHTAÇ ÖĞRENCİ SAYISI	2000	2200	2000	-

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

2007-2010 yılları arasında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi kırtasiye yardımından yararlanan öğrenci sayıları incelendiğinde 2007 yılında 2000 öğrenciye, 2008 yılında 2200 öğrenciye, 2009 yılında 2000 öğrenciye kırtasiye yardımı yapıldığı, 2010 yılında ise kayıtlara geçen bir kırtasiye yardımı bulunmadığı görülmektedir.

Kırtasiye yardımının içeriği ve bu yardımdan yararlanacak kişilerin tespitinde ne gibi kriterlerin değerlendirilmeye alındığı, Kırtasiye Destek Yardımı için belediyenin yaptığı harcama miktarı ve 2010 yılında kırtasiye yardımı yapılmayışının nedenleri konusunda Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı ve birim personeliyle tarafımızdan yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yaptığımız görüşmeler

ışığında eğitim seti yardımının içeriğinin, okul çantası, muhtelif ebatlarda ve özelliklerde defterler, kalem kutusu ve çeşitli kalemlerden oluştuğunu, yardımlardan yararlanma önceliğinin belediyeye gıda ve kömür yardımı için başvuran çocuklu ailelerin olduğunu, yardımın finansmanının büyük bir bölümünün Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından toplanan atık kâğıtların geri dönüşümünden gelen gelir ile karşılandığını söyleyebiliriz. 2010 yılı içinde kırtasiye yardımı yapılmamasının nedeninin ise bütçeden kırtasiye yardımı için bir ödenek ayrılmaması ve atık kâğıt toplama kampanyasını organize eden “Kırtasiye Destek Mağazası”nın çeşitli imkânsızlıklar nedeniyle kapanması olduğunu öğrenmiş bulunmaktayız.

Aşevi Hizmeti: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Destek Hizmet Daire Başkanlığı'na bağlı aşevinden, büyükşehir belediyesi tarafından yapılan incelemelerle gerçek ihtiyaç sahibi olduğu anlaşılan vatandaşlar yararlanabilmektedir. Bu hizmeti kullanan vatandaşların ulaşım sorunları 2007-2009 yılları arasında aşevi hizmetinden yararlanmaya hak kazanmış muhtaçlara belediye tarafından verilen ücretsiz ulaşım pasosuyla çözülmeye çalışılmıştır. Yapılan incelemelerde muhtaçlara verilen ücretsiz pasoların yakınları tarafından da maksat dışı kullanıldığının tespit edilmesiyle aşevinden yararlanacak ailelerin ulaşımı 2010 yılından itibaren belediye tarafından sağlanan 3 otobüs ile sağlanmaya başlamıştır.

Aşevi Hizmeti için başvuran kişinin aşevi hizmetinden yararlanabilmesi için izlenen prosedür şöyledir:

- Aşevi hizmetinden yararlanmak için Eskişehir Büyükşehir Belediyesine Başvuran kişilere “Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Aşevi Müracaat Formu” verilmektedir (EK-7). Form ismi ve yardımdan yararlanılacak yıla özel olması haricinde, gıda ve diğer yardımlar için belediyeye başvuran vatandaşlara verilen ‘Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardımlar Müracaat Formu’ ile hemen hemen aynı özellikleri içermektedir. Formun ilk sayfasında Aşevi Hizmetinden yararlanmak isteyen kişinin kimlik bilgileri, aile bilgileri, sağlık durumu, mesken durumu, geçim durumu ve istenilen yardım şekliyle ilgili bilgiler doldurulduktan sonra, ikinci sayfasında kişiden istenen bilgilere ilişkin ilgili kurumlardan alınan belgeler forma eklenmektedir.(Muhtarlıktan ikametgâh, Nüfus Müdürlüğü’nden alınan vukuatlı nüfus örneği, Vergi Dairesi’nden kişinin

vergi mükellefi olup olmadığını gösteren belge, Tapu Sicil Müdürlüğünden kişinin gayrimenkul kaydının olup olmadığını gösteren belge) Aşevi Müracaat Formunda Sosyal Yardımlar Müracaat Formundan farklı olarak Aşevi Hizmeti'nden yararlanmak için başvuran kişinin Kütahya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne bağlı Eskişehir Vakıflar İrtibat Bürosu'ndan yardım alıp almadığına ilişkin bilgiyi içeren bir bölüm de bulunmaktadır.

- Aşevi Müracaat Formu'nun Destek Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na teslim edilmesini takiben, Destek Hizmet Dairesi Başkanlığı'nda görevli bir personel tarafından Aşevi Hizmetinden yararlanmak için başvuruda bulunan kişinin evine tespit ziyareti yapılmaktadır.
- Aşevi Hizmetinden yararlanmak için başvuruda bulunan kişinin evine tespit ziyareti yapan personel, yardım talebinde bulunan kişinin durumuna ilişkin kanaatini Aşevi Müracaat Formunda 'Büyükşehir Belediye Başkanlığınca Yapılan Özel Araştırma' bölümüne not ederek Destek Hizmet Dairesi Başkanlığı'na teslim etmektedir. Daha sonra form incelemeye alınıp, formda bilgileri bulunan kişinin Aşevi hizmetinden yararlanıp yararlanamayacağına karar verilmektedir.
- Aşevi Hizmeti'nden yararlanmasına karar verilen kişilere, aşevi servisine binerken ve aşevinden yemek alırken kullanmaları için "Aşevi Yemek Kartı" verilmektedir (EK-8).

Aşevi Yemek Kartı'nın ön yüzünde kişinin adı-soyadı, mahallesi, ailedeki kişi sayısı ve kişilere verilecek yemek sayısına ilişkin bilgiler, arka yüzünde ise yemek alırken aşevi personeli tarafından günlük öğünün muhtaç kişi tarafından alındığına dair işaretlemelerin yapıldığı bir bölüm bulunmaktadır. İhtiyaç sahibi ailelere aşevi tarafından günde 1 öğün olmak üzere ailedeki fert sayısına bağlı olarak maksimum 7 kişilik yemek verilmektedir. Aşevinden yararlanan kişilere, maksimum 7 kişilik yemeğin sığabileceği ebatta sefer tası zimmetlenmekte, kişiler aşevinden sadece bu sefer tasıyla yemek alabilmektedir.

Aşevi Müracaat Formu'nda neden kişinin özellikle Eskişehir Vakıflar İrtibat Bürosu'ndan yardım almadığına dair bilginin istendiği öğrenilmek için Destek

Hizmetler Dairesi Başkanı ve birimde çalışan personelle yaptığımız yüz yüze görüşmeler neticesinde, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen Aşevi Hizmeti için belediyenin bütçesinden herhangi bir ödenek ayrılmadığını ve aşevi giderlerinin bir kısmının halktan gelen bağışlarla, geri kalan kısmının ise Kütahya Vakıflar Bölge Müdürlüğünden gelen yardımlarla karşılandığını öğrendik. Bu nedenle yardımlardan herkesin eşit yararlanabilmesi maksadıyla belediye aşevinden yararlanmak isteyen kişilerin Kütahya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden yardım almaması şartı aranmaktadır. Ayrıca yaptığımız görüşmelerde aşevinden yararlanan ailelerin çalışabilecek durumda olan ebeveynine, onu çalışmaya sevk etmek amacıyla yemek yardımı verilmediğini öğrenmiş bulunmaktayız.

Aşevinden yararlanan aile sayılarının yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 24: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi aşevinden yararlanan aile sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
MUHTAÇ AİLE SAYISI	765	880	700	700

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

2007-2010 yılları arasında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Aşevi'nden yararlanan aile sayıları incelendiğinde 2007 yılında aşevinden 765 ailenin yararlandığını, 2008 yılında aşevinden yararlanan aile sayısının artarak 880 aileye ulaştığını, 2009 yılında tekrar 700 aileye düştüğünü ve 2010 yılında aşevinden yararlanan aile sayısının 700 ailede sabit kaldığı görülmektedir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı aşevine yemek almak için gelemeyecek derecede yaşlı, hasta, yatalak ve bakıma muhtaç olan kişilerin veya ailelerinde bu özelliklerde bir bireye (hasta, yatalak, sürekli bakıma muhtaç) bakmakla sorumlu olduğundan aşevine gelemeyen ailelerin evlerine her gün 1 öğün sıcak yemek götürülmektedir. Bu hizmetten 2007 yılında 70 aile, 2008 yılında 79 aile, 2009 yılında 80 aile, 2010 yılında ise 70 aile faydalanmıştır.

Sağlık Hizmetleri: Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin sunduğu sağlık hizmetleri, Eskişehir Büyükşehir Belediye Binasının zemin katında 1 muayene odası ve 1 laboratuardan oluşan bölümde, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'na yürütülmektedir. İlgili birimde çalışan personelle yaptığımız yüz yüze görüşmeler sonucunda poliklinik hizmetinden yararlananların neredeyse tamamının büyükşehir belediyesinde görev yapan personel, bakmakla yükümlü olduğu aile fertleri ve sağlık güvencesi olan vatandaşların oluşturduğunu, yalnız enjeksiyon, pansuman, tansiyon takibi gibi hizmetlerden yararlanmak için başvuran tüm vatandaşlara bu hizmetlerin ücretsiz sunulduğunu öğrenmiş bulunmaktayız. Ayrıca Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet raporları üzerinden yaptığımız araştırma sonucunda, 2007 yılında tutarı belli olmamakla beraber 155 sosyal güvencesi olmayan ferde ilaç yardımı yapıldığı ibaresine rastlanmıştır.

Tablo 25: 2007-2010 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi poliklinik hizmetinden yararlanan kişi sayıları

YIL	2007	2008	2009	2010
KİŞİ SAYISI	4586	4200	3743	2595

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Şube Müdürlüğü'nden alınan verilerle oluşturulmuştur.

Ev Eşyası Yardımı: Eskişehir Büyükşehir Belediyesine vatandaşlar tarafından bağışlanan soba, buzdolabı, çamaşır makinesi, koltuk, yatak, masa v.b. çeşitli ev eşyaları Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na başvuran ailelere ihtiyaçları oranında dağıtılmaktadır. Ev eşyası yardımlarından 2009 yılında 25 aile, 2010 yılında ise 59 aile yararlanmıştır. Ev eşyası yardımına ilişkin 2007 ve 2008 yılına ait verilere ulaşılamamıştır. Belediyeye yapılan ev eşyası bağışlarının belediyeye nasıl ulaştığıyla ilgili Sosyal Hizmetler Dairesi personeliyle yaptığımız görüşmeler neticesinde belediyeye yapılan ev eşyası bağışlarının genel olarak vatandaşların kullanmadığı eşyalardan oluştuğunu, bağış yapacak kişinin belediyeye başvurmasını takiben ilgili birimce görevli personel tarafından kişinin evine gidilip eşyaların evde tespitinin yapıldığını, daha sonra belediye tarafından bağış yapılan eşyalara uygun nitelikte bir

araç tahsis edilerek muhtaç olduğu tespit edilen ailelerin evlerine götürüldüğünü öğrenmiş bulunmaktayız.

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal hizmet Daire Başkanlığı'na bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezinde, birime başvuran kadınların bilgilendirilmeleri, bilinçlendirilmeleri, güçlendirilmeleri amacıyla hukuksal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri ve sağlık kuruluşlarına ulaşmaları yönünde destek verilmektedir. Bu merkezde haftanın her günü 1 psikolog, Pazartesi günleri Barodan 1 avukat, Cuma günleri öğleden sonra belediye avukatı ve Cuma günü Sağlık Müdürlüğünden görevlendirilmiş 1 Uzman Diyetisyen hizmet vermektedir.

2008 yılından itibaren faaliyette bulunan Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne başvuran; 2008 yılında 350, 2009 yılında 428, 2010 yılında ise 438 kadına psikolojik danışmanlık hizmeti verilmiştir. Ayrıca 2010 yılı içerisinde Merkeze başvuran 112 kadına sağlık alanında yönlendirme (Hastanelere, AMATEM'e yatış, yeşil kart bürosu v.b.), 298 kadına hukuki danışmanlık hizmeti, 163 kadına sosyal danışmanlık hizmeti verilmiş ve (Kaymakamlık, Valilik, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü, İŞKUR v.b.) 32 kadın ihtiyaçları doğrultusunda kadın sığınma evlerine gönderilmiştir.

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi personeli ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanıyla yaptığımız yüz yüze görüşmelerde Merkezin hizmetlerinin danışmanlık ve yönlendirme hizmetiyle sınırlı kalmadığını, bu hizmetlerin yanında çeşitli kuruluşlarla ortaklaşa yürüttükleri sosyal projelerinde olduğunu öğrenmiş bulunmaktayız. Edindiğimiz bilgilere göre 2008-2010 yılları arasında Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi tarafından yürütülen projeler şunlardır:

2008-2009 yılları arasında gerçekleştirilen proje kapsamında; 5100 kadınla görüşülerek meme kanseri anketi yapılmış, risk grubuna girenlerden 1718 kadına klinik meme muayenesi, 321 kadına mamografi çekimi yapılmış, 4050 kadına meme kanseri konusunda eğitim verilmiş, meme kanseri teşhisi konulmuş 4 kadının ameliyatı yaptırılmıştır.

2010 yılında Eskişehir Rotary Kulübü işbirliğiyle “Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı Yetiştirme Kursu” düzenlenmiştir. Bu kursu başarıyla bitirmeye hak kazanan 27 kişiye sertifikaları verilmiştir. Aynı yıl Novatris ilaç firması işbirliğiyle 300 kişiye diyabet taraması yapılmıştır. Anadolu Üniversitesi Hastanesi işbirliği ile de ileri tetkikler gerçekleştirilmiştir. AB Projesi kapsamında “Toplumsal Cinsiyet, Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Hakları” konulu eğitim programı, Odunpazarı işlik evlerinde, Emek Eğitim Merkezinde, 75. Yıl Eğitim Merkezinde eğitim alan kadın kursiyerlere bu eğitim verilmiştir

3.4.1.2. Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezleri Şube Müdürlüğü

Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezleri Şube Müdürlüğü'nün hizmet çerçevesi vatandaşların eksik eğitimlerini tamamlaması için süreli bedelsiz eğitim imkânları hazırlamak, işsiz ya da farklı bir iş kolunda çalışmak isteyenlerin istihdamını sağlayıcı ve çalışanların hayat standartlarını yükseltici beceriler kazanmalarına yardımcı olmaktır. Sanayinin ihtiyacı olan iş gücünün yetiştirilmesine yardımcı olmak için meslekî ve teknik içerikli eğitim çalışmalarını organize etmek üzere kurulmuştur. Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezleri Şube Müdürlüğü'nün, Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezi, Odunpazarı İşlik evler, Yunus Emre Eğitim Merkezi, Çamlık Eğitim Merkezi, Emek Sosyal Hizmet Binası, Sultandere Sosyal Hizmet Binası, 75. Yıl Eğitim Merkezi olmak üzere 7 ayrı merkezde sunduğu hizmetler şu şekildedir:

Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezi: Merkezde, Üniversiteye Hazırlık, 6.7.8. Sınıflara Hazırlık, Bilgisayar (WEB Tasarımı, İşletmenlik, İnternet), Yabancı Diller (İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça), Resim, Satranç, Masa Tenisi, v.b. çeşitli kurslar verilmektedir. Bu merkezde katılımcılara yıl boyunca çeşitli bilgilendirmeler yapılarak seminer ve konferanslar düzenlenmiştir. Hem hafta içi hem hafta sonu açık olan Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezinin düzenlediği dil kurslarından 2008 yılında 200, 2009 yılında 1136, 2010 yılında ise 1662 kişi faydalanmıştır.

Odunpazarı İşlik Evler ve Çamlık Eğitim Merkezi: Bu merkezlerde “Her Ev Bir Atölye Kadın Eğitim” projesi yürütülmektedir. Bu projenin öncelikli hedefi, kadınların çeşitli beceriler kazanmasının yanında sosyalleşmelerini sağlamak olmuştur. Kazandıkları becerilerle kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini, hayatlarını zenginleştirebilmelerini, eğer gelir elde edemiyorsa satın alacakları bazı şeyleri

kendileri üreterek tasarruf sağlamalarını hedeflemiştir. “Her Ev Bir Atölye Kadın Eğitim” projesi kapsamında 2008 yılında 2000, 2009 yılında 1334, 2010 yılında ise 668 kursiyere, makine-el-kurdele nakışı, ebru sanatı, ev süslemeleri, ev mefruşatı dikimi, iğne oyası, cam- çini- ahşap boyama, kilim dokuma gibi çeşitli el sanatları öğretilmiştir. Ayrıca kursiyerlere ev ekonomisi, hijyen, çocuk bakımı, evlilik öncesi eğitimi gibi konularda seminerler düzenlenmiştir. “Her Ev Bir Atölye Kadın Eğitim” projesinin eğitimden faydalanan kadınlara nitelikli kazanç kaynağı olup olmadığıyla ilgili Odunpazarı işlik evler eğitmenleriyle yüz yüze görüşmeler yaptığımız görüşmeler neticesinde, proje kapsamında eğitim alan kadınlar tarafından meydana getirilen ürünlerin pazarda edineceği yere bağlı olarak bu ürünlerin nasıl bir satış potansiyeline sahip olduklarına yönelik araştırmaların yapılmakta olduğunu ve bu araştırmalarla ürünlerin pazarda edindiği yere göre seri üretime geçmek ve böylece üreticinin veriminin arttırmasının hedeflendiğini öğrenmiş bulunmaktayız.

Emek Sosyal Hizmet Binası: Ev hanımları ve genç kızların el işi ve nakış gibi alanlarda beceri kazanmaları, topluma kazandırılma amacı ile merkezde yürütülen proje sayesinde evdeki iş gücünün değerlendirilmesinin yanı sıra, yapılan çalışmaların ekonomik getiri sağlayabilecek olması hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda, takı tasarımı, mum tasarımı, makine örgüsü, bilgisayar eğitimi, çocuk eğitimi, yaşlı bakımı gibi çeşitli kurslar verilmiştir. Bu kurslardan 2009 yılında yaklaşık olarak 340 kursiyer faydalanmıştır. Ayrıca dar gelirli aileler ve çocuklarına yönelik düzenlenen kurslarla eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amaçlanmıştır. 2009 döneminde 06-16 yaş grubu için düzenlenen yaz okulunda basketbol, voleybol, resim, satranç, masa tenisi, kitap okuma, yabancı diller, halk oyunları, bilgisayar, seramik vb. dersler verilmiştir. Yaz okulundan yaklaşık olarak 250 öğrenci faydalanmıştır. Emek sosyal hizmet binasında görevli eğitmenlerle yaptığımız görüşmelerden edindiğimiz izlenim, halka yeni beceri ve iş alanları kazandırma amacıyla düzenlenen kurslardan mezun olanlara sertifika verilmesine rağmen verilen sertifikaların kadınların iş bulmasına yeterli olmadığıdır.

Yunus Emre Eğitim Merkezi: Yunus Emre Eğitim Merkezi’nde çeşitli beceri, spor kurslarının yanında, Türk Sanat Müziği Korosu ve Türk Halk Müziği Korosu çalışmaları düzenlenmektedir. 2009 yılında ahşap boyama, kilim-şal dokuma, tel kırma, oya ve yemek gibi dallarda 250 öğrenci, 2010 yılında ise 107 öğrenci eğitim görmüştür.

2010 yılından itibaren 60 kişiden oluşan Türk Halk Müziği Korosu ve 60 kişiden oluşan Türk Sanat Müziği Korosu çalışmaları bu merkezde yürütülmüştür. Ayrıca Yunus Emre Eğitim Merkezi'nde bulunan spor salonunda step, aerobik, jimnastik, halk oyunları ve bale eğitiminden 2009 yılında 233 kursiyer, 2010 yılında ise 130 kursiyer faydalanmıştır

Sultandere Sosyal Hizmet Binası 2010 yılında faaliyete geçen Sultandere Sosyal Hizmet Binasında katılımcılara İl Halk Eğitim Merkezi hocaları ve gönüllü eğitmenler tarafından boyutlu boyama, model uçak yapımı, bez bebek yapımı, giyim, İngilizce, Almanca, masa tenisi ve halk oyunları gibi kurslar verilmektedir. 2010 yılında bu kurslarda toplam 265 kursiyer hizmet almıştır.

75. Yıl Kadın Eğitim Merkezi: 2009 yılı sonunda faaliyete geçen merkezde kadınlara beceri kazandırırken sosyalleşmelerini sağlamak amacıyla kurulmuş olan 75. Yıl Kadın Eğitim Merkezinde dikiş, giyim, resim, model uçak, plates, aerobik, step v.b. branşlarda çeşitli kurslar verilmektedir. 75. Yıl Kadın Eğitim merkezi'nden aldığımız verilere göre 2009-2010 yıllarında yukarıda saydığımız branşlarda verilen kurslarda 352 kadına eğitim verilmiştir.

Satış Mağazası: Meslek edindirme kurslarında eğitim gören kursiyerlerin ürettikleri ürünler, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan satış mağazasında satışa sunulmaktadır. Mağazada satışı yapılan ürünlerin paraları kursiyerlere verilmektedir. 2010 yılında 75 kursiyerin 324 parça ürününün satışı yapılmıştır. 2004 yılından beri faaliyet gösteren Satış Mağazasının daha önceki yıllara ait satış rakamlarına ise ulaşamamaktadır.

Kursların mezunlarına meslek edindirme, düzenli gelir getiren bir iş sahibi yapabilmek hususundaki getirisiyle ilgili olarak Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığında görevli personelle yaptığımız görüşmeler neticesinde edindiğimiz izlenim, düzenlenen kursları genel manada hobi kursları olarak nitelendirebilecek olduğumuz, mezunların düzenli gelir getiren bir iş sahibi olma oranlarının düşük olduğu ve bu konuda gerekli takibin yapılmadığı olmuştur.

3.4.1.3. Engelliler Özel Hizmet Şube Müdürlüğü

Engelli vatandaşların maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması için her türlü sosyal hizmeti yapmak, ulaşımda kolaylık sağlamak için gerekli tedbirleri almak, yerinde bakım, temizlik, sağlık, psikolojik destek hizmetleri vermek v.b. çalışmalarını organize etmek için kurulan Engelliler Özel Hizmet Şube Müdürlüğü'nün sunduğu hizmetleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Diyaliz Hastaları Servisi: 2008 yılında hizmete konulan diyaliz hastaları servisi günde toplam 3 seans olarak çalışmaktadır. Her seansta 15 hasta, ilgili birime götürülerek tedavi bitiminde tekrar evlerine bırakılmaktadır. Seanslar sabah 05.15'te başlayıp akşam 23.30'da bitmektedir. Engelliler Özel Hizmet Şube Müdürlüğünden ve 2010 yılı Faaliyet Raporunda bulunan performans sonuçları tablosundan elde ettiğimiz verilere göre diyaliz hastaları servisinden 2008 yılında 45, 2009 ve 2010 yıllarında ise 47 diyaliz hastası bu hizmetten yararlanmıştı.

İşitme Engelliler Servisi: İşitme engelli çocukların Anadolu Üniversitesi İşitme Engelliler Merkezi'ne ulaşmaları 2008 ve 2009 yıllarında 1 otobüs ve 2 minibüs ile yapılırken 2010 yılında belediyenin araç yetersizliği nedeniyle işitme engelliler servisi olarak kullanılan 1 minibüs birimden alınmış ve hizmete 1 minibüs ve 1 otobüsle devam edilmiştir. 2010 yılı Faaliyet Raporunda bulunan performans sonuçları tablosundan elde ettiğimiz verilere göre bu hizmetten 2008 ve 2009 yıllarında 100'er öğrenci yararlanırken 2010 yılında bu sayının 65'e düştüğü görülmektedir.

Engelli Özel Hizmet Şube Müdürlüğü birim sorumlusuyla yaptığımız görüşmeler neticesinde engelli vatandaşların kimlik bilgilerinin ve engel durumlarının kayıtlarının tutulacağı veri tabanının oluşturulmasıyla ilgili çalışmalarının devam etmesi sebebiyle ilgili birimden bu konuyla ilgili net bilgiler alamamış bulunmaktayız.

3.4.1.4. Sağlıklı Yaşam Merkezleri Şube Müdürlüğü

Sağlıklı Yaşam Merkezleri Şube Müdürlüğünde görevli spor eğitmenleriyle yaptığımız görüşmeler neticesinde, Sağlıklı Yaşam Merkezi, Yunus Emre Eğitim Merkezi, Emek Eğitim Merkezi ve 75. Yıl Eğitim merkezinde, vatandaşların yaşam kalitesini artırmak, gençlerin ve çocukların zihin ve beden gelişimleri üzerinde olumlu etkiler yaratarak sosyalleşmelerini sağlamak, vatandaşlara ücretsiz olarak spor alışkanlığı, dans becerisi

gibi hobiler kazandırmak amacıyla çeşitli faaliyetlerde bulunulduğunu öğrenmiş bulunmaktayız. Bu faaliyetler sonunda katılımcılara yeterli buldukları branşlara göre sertifika verilmektedir.

2008 yılında yukarıda saydığımız eğitim merkezlerinde çeşitli dans ve spor dallarında verilen kurslardan 680, 2009 yılında 733, 2010 yılında ise 555 kişi faydalanmıştır.

3.5. Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Yardımlarının Mukayeseli Değerlendirilmesi

Bu bölümde Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin sosyal yardım faaliyetleri karşılaştırılırken özellikle Büyükşehir Belediyelerinin harcamaları üzerinde durulmuştur. Bu bölümde Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin sosyal yardım uygulamaları karşılaştırılacaktır.

Tablo 26: 2007-2010 yılları arası Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri toplam harcama tutarları

YIL	ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ TOPLAM HARCAMA (TL)	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ TOPLAM HARCAMA (TL)
2007	113.325.293,48	106.330.526,69
2008	183.257.266,35	139.533.927,38
2009	150.687.604,71	135.901.217,75
2010	139.634.866,16	124.197.613,96
TOPLAM	587.005.030,70	505.963.285,78

Kaynak: Tablo Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yıllarına ait Faaliyet Raporlarından, 2007-2010 Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinden; Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2007-2010 yıllarına ait Faaliyet raporlarından, 2007-2010 Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinden edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin 2007-2010 yılları arasındaki bütçelerinden; 2007 yılında 106.330.526,69 TL, 2008 yılında 139.533.927,38 TL, 2009 yılında 135.901.217,75 TL, 2010 yılında ise 124.197.613,96 TL harcama ile toplam 505.963.285,78 TL'lik harcama yapmıştır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ise 2007-2010 yılları arasındaki bütçelerinden; 2007 yılında 113.325.293,48 TL, 2008 yılında 183.257.266,35 TL, 2009 yılında 150.687.604,71 TL, 2010 yılında ise 139.634.866,16 TL ile toplam 587.005.030,70 TL'lik harcama yapmıştır.

Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin hizmet sınırları içindeki halka sunduğu hizmetler için yaptığı harcama tutarları incelendiğinde; Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2007-2010 yılları arasında her sene Sakarya Büyükşehir Belediyesine oranla daha yüksek harcama yaparak toplamda 81.041.744,92 TL daha fazla harcama yapmıştır.

Tablo 27: 2007-2010 yılları arası Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri hanehalkına yapılan transfer tutarları

YIL	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ HANEHALKINA YAPILAN TRANSFERLER (TL)	ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ HANEHALKINA YAPILAN TRANSFERLER (TL)
2007	1.037.807,32	287.664,39
2008	1.893.217,59	540.877,25
2009	2.536.291,19	811.874,14
2010	1.383.917,64	117.750,60
TOPLAM	6.581.233,74	1.758.166,38

Kaynak: Tablo Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri 2007-2010 Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Dökümlerinden edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır.

Aynı karşılaştırmayı Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri'nce hanehalkına yapılan transfer harcamalarına göre yaptığımızda:

Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2007 yılında 1.037.807,32 TL, 2008 yılında 1.893.217,59 TL, 2009 yılında 2.536.291,19 TL, 2010 yılında ise 1.383.917,64 TL'lik hanehalkına transfer harcaması yaparken, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2007 yılında 287.664,39 TL, 2008 yılında 540.877,25 TL, 2009 yılında 811.874,14 TL, 2010 yılında ise 117.750,60 TL'lik hanehalkına transfer harcaması yapmıştır. 2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin toplam 6.581.233,74 TL, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin ise toplam 1.758.166,38 TL'lik hanehalkına transfer harcaması yaptığı görünmektedir. İki büyükşehir belediyesinin 2007-2010 yılları arasında yaptığı hanehalkına yapılan transfer harcamaları incelendiğinde, hanehalkına yapılan transfer harcamalarında artış ve düşüşler yaşanmasına rağmen her iki büyükşehir belediyesinde de hanehalkına yapılan transfer harcamalarının en yüksek olduğu yıl, yerel seçimlerin yapıldığı 2009 yılıdır.

2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi Eskişehir Büyükşehir Belediyesine oranla her sene daha fazla hanehalkına transfer harcaması yapmıştır. Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2007-2010 yıllarında, Eskişehir Büyükşehir Belediyesine oranla toplam 4.823.067,36 TL daha fazla hanehalkına transfer harcaması yapmıştır.

Tablo 28: 2007-2010 yılları arası Sakarya Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri sosyal yardımlar

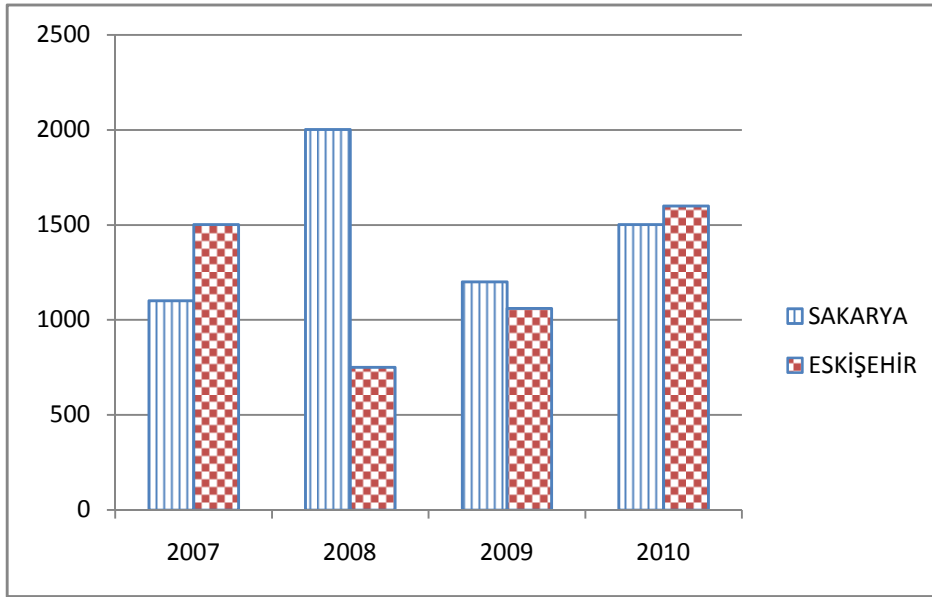
2007 -2010 YILLARI ARASI SAKARYA-ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ SOSYAL YARDIMLAR											
		YARDIM KONULARI									
		Gıda Yardımı (Aile)		Sıcak Aş Yardımı (Aile)		Eğitim Seti Yardımı (Kişi)		Giyim Yardımı (Kişi)		Yakacak Yardımı (Aile)	
YILLAR	BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ	SAKARYA	ESKİŞEHİR	SAKARYA	ESKİŞEHİR	SAKARYA	ESKİŞEHİR	SAKARYA	ESKİŞEHİR	SAKARYA	ESKİŞEHİR
	2007	1100	1500	19500	765	2500	2000	35	10.087	80	2500
	2008	2000	750	48.000	880	2500	2200	40	8729	540	3485
	2009	1200	1060	38.520	713	2500	2000	49	7500	40	630
	2010	1500	1598	21.263	700	2500	0	50	2000	40	1189
	TOPLAM	5800	4908	127.283	3058	10.000	6200	174	28.316	700	7804

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır

Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin ihtiyaç sahiplerine yaptığı sosyal yardımlar genel olarak gıda yardımı, pişmiş yemek yardımı, kırtasiye yardımı, giysi yardımı, yakacak yardımı başlıkları altında toplanmaktadır.

2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından toplam 5800 aileye gıda yardımı yapılırken, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından toplam 4908 ihtiyaç sahibi aileye gıda yardımı yapıldığı görülmektedir. Gıda yardımlarından yararlanan ailelerin bu yardımdan ne sıklıkla yararlandığı konusunda yaptığımız araştırmalar neticesinde, her iki büyükşehir belediyesinde de konuyla ilgili net bir veri kaydı olmamakla birlikte Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nce dağıtılan yardımların daha adil bir biçimde dağıtılabilmesi için yardımdan yararlanan kişilerin bilgilerinin kayıt altında tutulduğu SAMPAS adlı bir programın kullanıldığını öğrenmiş bulunmaktayız.

Şekil 1: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri gıda yardımı

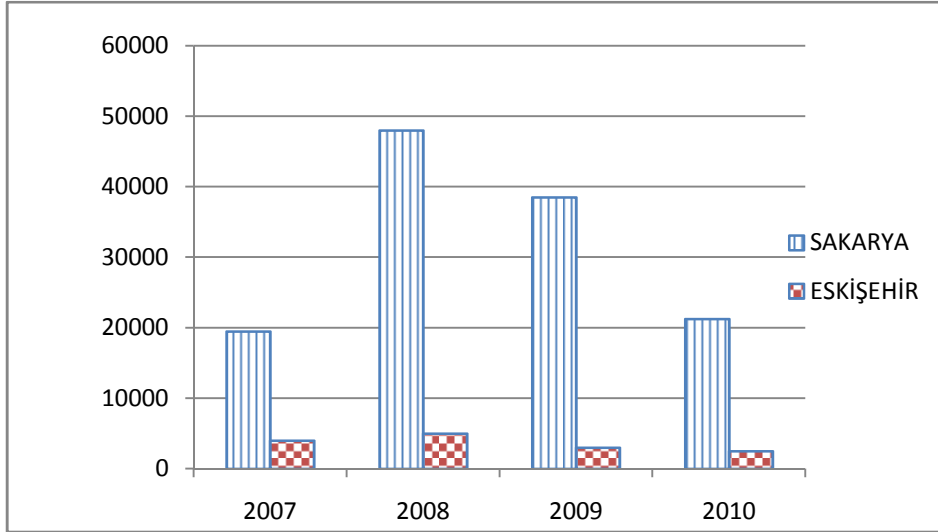
Kaynak: Şekil Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır

2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından ihtiyaç sahibi ailelere toplam 1.018.272 öğün sıcak aş yardımı yapılmıştır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından ise 2007-2010 yılları arasında toplam 2965 aileye pişmiş yemek yardımı yapılmıştır. Her iki büyükşehir belediyesince ihtiyaç sahiplerine yapılan yardımlarında genel geçer standartların olmayışı konuyla ilgili veri kayıtlarının

tutulmasına da yansımıştır. Sakarya Büyükşehir Belediyesi yaptığı sıcak aş yardımını öğün bazında değerlendirirken Eskişehir Büyükşehir Belediyesi aile bazında değerlendirmiştir. Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerince ihtiyaç sahibi kişilere yapılan sıcak aş yardımını mukayese edebilmek adına belediyelerce verilen veriler üzerinden kendi hesaplamalarımızı yapmış bulunmaktayız. Şöyle ki:

Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından ihtiyaç sahibi kişilere verilen sıcak aş yardımı günde iki öğün olarak verilmektedir ve Türkiye de ortalama hanehalkı büyüklüğü 4 kişinin biraz üzerindedir (Ensari, 2010:12). Bu bilgilerden hareketle öğün sayısı/2 şeklinde sıcak aş yardımından yararlanan kişi sayısını tespit ettik. Daha sonra bu sayıyı 4'e bölerek yaptığımız hesaplama göre 2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen sıcak aş yardımından yararlanan aile sayısı toplam 127.283 olarak tespit edilmiştir.

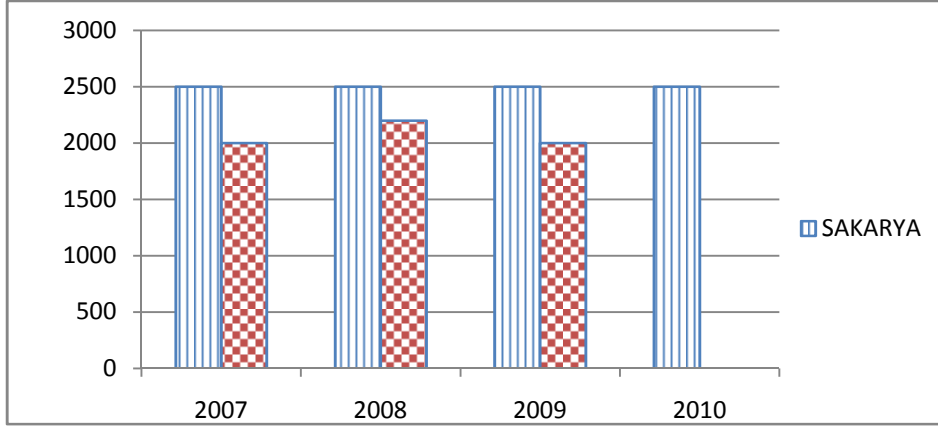
Şekil 2: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri sıcak aş yardımı

Kaynak: Şekil Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır

Her iki büyükşehir belediyesince ihtiyaç sahibi fertlere yapılan bir diğer yardım türü kırtasiye yardımudur. 2007-2010 yılları arasında ihtiyaç sahibi öğrencilere yapılan kırtasiye yardımı miktarları incelendiğinde, Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından toplam 10.000 öğrenciye kırtasiye yardımı yapılırken Eskişehir Büyükşehir Belediyesinde toplam 6200 öğrenciye kırtasiye yardımı yapıldığı görülmektedir.

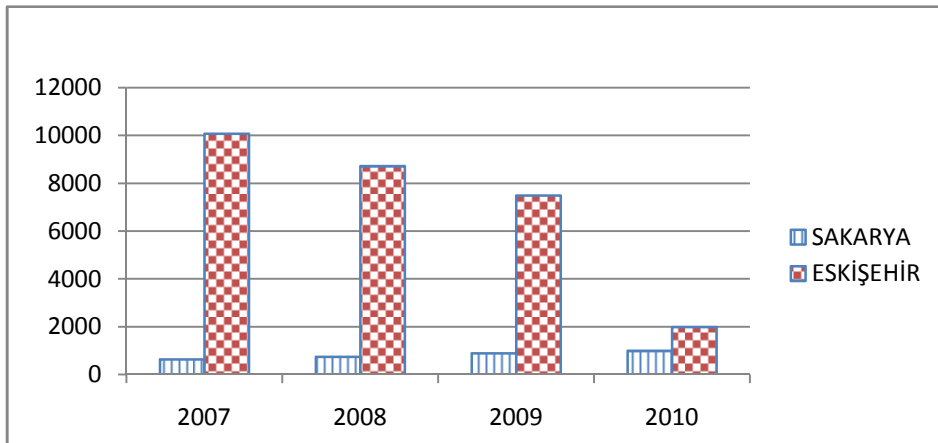
Şekil 3: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri kırtasiye yardımı

Kaynak: Şekil Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır

2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından toplam 174 kişiye giysi yardımı yapılırken, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından toplam 28.316 kişiye giyim yardımı yapıldığı görülmektedir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin giysi yardımı konusunda daha fazla kişiye ulaşabilmesi hususundaki başarı, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirilen, yardım sever vatandaşların birinci ve ikinci el giysi bağışlarının toplanarak ihtiyaç sahiplerine sunulduğu “giysi destek mağazası” sayesinde yakalanmıştır.

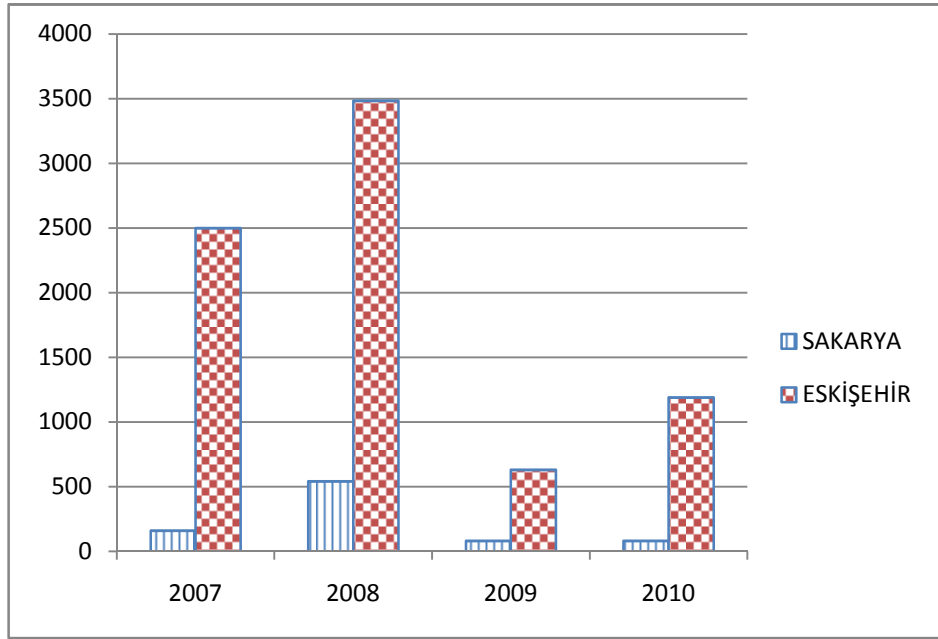
Şekil 4: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri giysi yardımı

Kaynak: Şekil Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır

2007-2010 yılları arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından toplam 700 aileye kömür yardımı yapılırken, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından toplam 7804 ihtiyaç sahibi aileye kömür yardımı yapıldığı görülmektedir. Eskişehir Büyükşehir belediyesi, ihtiyaç sahibi ailelere yaptığı kömür yardımı için 2010 yılında bütçeden herhangi bir ödenek ayırmak yerine, belediye personeline sunduğu kömür yardımından kişi başı 250 kg.'lik kesintiyi bir havuzda toplayarak ihtiyaç sahiplerine dağıtmıştır.

Şekil 5: Sakarya-Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri kömür yardımı

Kaynak: Şekil Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan ve 2007-2009 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilere ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2008-2010 yılı Faaliyet Raporlarından, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığından edindiğimiz verilerle dayanılarak hazırlanmıştır

3.6. Yerel Sosyal Politikaların Etkinliğine Dair Öneriler

Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerin yoksullukla mücadelede uyguladığı sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerini incelerken karşılaştığımız en büyük problem olarak konuyla ilgili verilere ulaşma konusunda yaşadığımız güçlükleri gösterebiliriz. Her iki büyükşehir belediyesinde de sosyal yardımlara ilişkin net veri kaydı tutulmadığı gibi, ellerinde bulunan verileri de paylaşmak istemedikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca ihtiyaç sahiplerine sunulan sosyal yardımlarla ilgili ulaşabildiğimiz veriler iki farklı büyükşehir belediyesinin sosyal yardımlarını rahatlıkla kıyaslamamıza imkân verecek

standartlarda değildir. Bazı yardımlar aile bazında, bazı yardımlar kişi bazında, bazı yardımlar ise öğün bazında değerlendirilmiştir.

Kanaatimizce yerel sosyal politikalarda etkinliğin sağlanabilmesi için öncelikle sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili veri kaydının etkin ve düzenli biçimde tutulması ve bu bilgilerin şeffaflaştırılması (denetlenebilir olması) gerekmektedir.

Araştırmamıza örnek teşkil eden Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin sosyal hizmet ve yardım uygulamaları için yaptığı harcamaların sınırlı kaldığı görüşündeyiz. Kanaatimizce bunun asıl sebebi kaynak yetersizlikleri bir yana, büyükşehir belediyelerinin sunduğu diğer hizmetlerin (ulaşım, yol yapımı, altyapı hizmetleri) sosyal hizmet ve yardımlara oranla kaynak kullanma önceliği olduğu düşüncesi yatmaktadır. İki büyükşehir belediyesinin de altyapı yatırımlarını tamamlayamamış olmaları bu düşüncenin oluşmasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi nedenler ve sosyal politika uygulamalarının daha çok merkezi yönetimin görevi olduğu görüşü nedeniyle düşük tutarlarla gerçekleşen sosyal transfer harcamaları yerel sosyal politikaların henüz oluşum halinde olduğunun bir göstergesidir (Seyyar ve Demir, 2008:168).

Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin 2007-2010 yılları arasında yapmış oldukları sosyal yardımların uygulama biçimleri farklılık göstermesinden hareketle sosyal yardımların genel geçer-belirli esaslarla, süreklilikle, şeffaf bir biçimde gerçekleştirilmediğini söylememiz mümkündür. Her iki büyükşehir belediyesince hane halkına yapılan transfer harcamalarının özellikle yerel seçimlerin yapıldığı 2009 yılında artış göstermesi sosyal yardımların siyasi rant sağlamak için yapılıyor olabileceği ihtimalini de düşündürmektedir. Büyükşehir Belediyeleri tarafından ihtiyaç sahiplerine sunulan Genelde sosyal politikaların özelde sosyal yardımların adil, şeffaf, denetlenebilir ve sistematik bir hale getirilmesi gerekmektedir.

Yerel sosyal politikalarda etkinliğin sağlanabilmesi için;

Öncelikle Merkezi yönetim tarafından oluşturulacak genel sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Merkezi sosyal politikalar çerçevesinde merkezi yönetimin yerel temsilcileri sosyal yardım konusuna eğilirken belediyeler sosyal hizmetlere yönelik çalışmalar yürütmeleri düşünülebilir. Böylelikle tek elden çıkan sosyal yardımların

kontrolünün ve adil dağıtımının sağlanması hususunda olumlu değişimler yaşanabileceği görüşündeyiz. Belediyeler, çocuklar, kimsesizler, yaşlılar, özürllüer gibi dezavantajlı sosyal gruplara yönelik sosyal hizmet uygulamalarını finanse edebilmek için gerekli kaynakların temini konusunda özel sektörün ve STK'ların girişimciliğinden yararlanmalı ve gönüllü katılım özendirilmelidir (Seyyar ve Demir, 2008:178).

Kanaatimizce merkezi yönetim tarafından oluşturulan sosyal politikalar çerçevesinde yapılacak sosyal yardımların, sosyal hizmetlerle entegreli şekilde gerçekleştirilmesi ve şartlı hale getirilmesi önem arz etmektedir. İhtiyaç sahiplerine yapılan sosyal yardımların sosyal hizmetlerle desteklenmesi ve şartlı hale getirilmesiyle birlikte bu yardımlardan yararlanan kişilerde oluşabilecek bağımlılık ve tembellik gibi sorunlarla birlikte büyüyen "yoksulluk kültürü"nü de önüne geçilebileceği düşüncesindeyiz.

Sosyal Politika, Sosyal Hizmet, Sosyal Psikoloji vb. alanlarında sosyal sorunların çözümünde etkin roller üstlenebilecek nitelikteki bilim adamları yerel olarak seferber edilerek, üniversiteler ve yerel idare arasındaki bürokratik ve kanunu engeller kaldırılarak yerel sosyal politikaların akademik zemini güçlendirilmelidir (Seyyar ve Demir: 2008:171).

Yerel yönetimlerin, özellikle sosyal hizmet ve yardım uygulamalarından sorumlu birimlerde bürokratlar yerine Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet uzmanları yerelmalıdır. İlgili birimlerde görev alacak personelin niteliklerinin yapacağı işi gerçekten istediği ve gerek manevi yönden gerekse eğitim yönünden işi yapabilecek yeterliliğe sahip olup olmadığı incelenerek ekibe dahil edilmelidir. Ayrıca yerel sosyal kurumlarda görev alan personelle yerel kamu yöneticilerine sosyal sorumluluk şuurunu kazanabilmeleri adına düzenli olarak sosyal ahlak, sosyal politika konularında hizmet içi eğitim seminerleri verilmelidir (Seyyar ve Demir, 2008:172).

SONUÇ

Yoksulluk olgusu gerek gelişmekte olan gerek gelişmiş ülkeler için geçmişten günümüze varlığını sürdüren ve bütün toplumları ilgilendiren bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde yoksulluk kavramı tüm dünyada yaşanan ve acilen çözüm bulunması gereken önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu durum ülkemizde de pek farklı değildir.

Türkiye’de 2009 yılında yoksulluk oranı %18,08’dir. Başka bir deyişle 12 milyon 751 bin kişi gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırı oranı ise %0,48’dir.

2002-2009 yılları TÜİK yoksulluk çalışmaları incelendiğinde, eğitim durumunun yoksulluk riskini etkileyen önemli faktörlerden biri olduğu gözlemlenmiştir. 2009 yılında okur-yazar olmayan fertlerin yoksulluk oranı %29,84 ile ilk sırayı almaktadır. Yüksekokul, fakülte ve üstü eğitim almış fertlerin yoksulluk oranı ise %0,71’dir. Edindiğimiz verilerden hareketle eğitim seviyesi yükseldikçe yoksulluk oranlarının giderek azaldığı sonucuna ulaşmaktayız. Eğitim seviyesi ile yoksulluk arasında ters bir orantı varken hanehalkı büyüklüğüyle yoksulluk arasında ise doğru orantılı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. 2009 yılı hanehalkı büyüklüğüne göre yoksulluk oranlarını incelediğimizde 1-2 kişiden oluşan ailelerin Türkiye genelindeki yoksulluk oranı %10,54’iken, 7 ve üstü kişiden oluşan ailelerin yoksulluk oranı %40,05’tir. Hanehalkı türüne göre yoksulluk oranı en az olan aile türü %9,86 oranı ile çocuksuz çekirdek ailedir; ataerkil veya geniş aile ise %24,48’lik bir oran ile ilk sırayı almaktadır. Hanehalkı fertlerinin çalıştıkları sektörlerle göre yoksulluk oranları incelendiğinde, en fazla oranın %33,01 ile tarım sektöründe çalışanlara ait olduğu görülmüş ve sıralama %9,63 ile sanayi sektöründe çalışanlar, %7,16 ile hizmet sektöründe çalışanlar olarak devam etmiştir.

Fertlerin yoksulluk oranları üzerinde en az eğitim durumları kadar yerleşim yerlerinin de önemli bir etkisi bulunmaktadır. 2002-2009 yılları arasında kentlerde yaşayan fertlerin yoksulluk oranları, kırsal kesimde yaşayanlara oranla daha düşüktür. Bu duruma örnek vermemiz gerekirse 2009 yılında kentlerde yaşayan fertlerin yoksulluk oranı %8,86 iken, kırsalda yaşayan fertlerin yoksulluk oranı %36,69’dur.

Ülkemizde yoksulluğun birçok sebebi vardır; ancak en öne çıkanları işsizlik, kırdan kente göçlerin artması, kayıt dışı sektörün varlığı, gelir dağılımındaki adaletsizlikler, uygulanan yanlış ekonomik politikalar, ekonomik krizler, nüfustaki artışlardır. Yoksulluk sorununun tek bir hamleyle, anında ve kökten çözülebilmesi elbette mümkün değildir. Yoksulluk sorunu ancak istikrarlı ve iyi tasarlanmış uzun vadede uygulanabilirliği olan bir planla çözülebilir. Bu çözüme bireylerin eğitim, sağlık, gıda, barınma gibi temel ihtiyaçlarını eşit şekilde karşılayabilmesine imkân veren ve gelir dağılımını eşitliğini sağlayacak, ekonomik ve sosyal alanda üretilecek politikaların işlerlik kazanmasıyla ulaşılabileceği kanısındayız.

Bu bağlamda, kamu yönetimi aygıtının önemli bir unsuru olan yerel yönetimlere, ekonomik istikrarın sağlanması, gelir dağılımının adil hale getirilmesi ve kamu hizmetlerinin yürütülmesinde önemli görevler düşmektedir. Yerel mahiyetteki ihtiyaçların tespit edilmesinde ve karşılanmasında etkin bir kuruluş olan yerel yönetimler, ekonomik ve sosyal hayata müdahale ederek önemli işlevleri yerine getiren, devletin sorumluluklarını paylaşan yönetim örgütleridir.

Günümüzde yaşanan küreselleşme süreci ile kamu yönetimi sistemi önemli ölçüde değişime uğramış, yerelleşmeye duyulan ihtiyaç artmıştır. Bu değişim yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamalarına da yansımıştır. Yaşanan değişimle beraber, yerel yönetimlerin sosyal politika uygulama alanı da genişlemiş ve sosyal politika artık sadece merkezi hükümetlerin uyguladığı bir politika olmaktan çıkmıştır.

Gerek küreselleşme süreciyle kamu yönetimi sistemindeki değişime ayak uydurmak, gerekse AB uyum sürecine uygun hareket etmek adına yerel yönetimlere 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile sosyal politika bağlamında birçok görev ve sorumluluk verilmiştir. Buna rağmen sorumlulukları ve görevleri yerine getirmede belli başlı sorunlar yaşanmaktadır.

Araştırmamıza örnek teşkil eden her iki Büyükşehir Belediyesi'nin de yoksul vatandaşlara sunduğu yardımların miktarları, niteliği ve başvuru koşullarının net olmamasından hareketle bunların önemli bir sorun olduğu saptanmıştır. Kimlerin yoksul olarak kabul edileceği, bu kişilere sunulacak yardım çeşitliliğinin ne olması ve hangi süreklilikle verilmesi gerektiği konusundaki belirsizlikler, Sakarya ve Eskişehir

Büyükşehir Belediyelerinin yoksulluk politikaların şeffaf ve sistematik olması önünde engel oluşturmaktadır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi kömür yardımı yapacağı kişileri belirlemede yeşil kartlı olsun olmasın kaymakamlık listesini kullanırken, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi yeşil kart sahiplerine kaymakamlık tarafından kömür yardımı yapıldığı gerekçesiyle yardım yapmamaktadır. Ayrıca her iki belediye tarafından yoksul öğrencilere kırtasiye yardımı yapılmış; ancak Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2010 yılında muhtaç öğrencilere verdiği kırtasiye yardımını gerçekleştirememiştir. Yaptığımız araştırmalardan edindiğimiz izlenim, her iki büyükşehir belediyesi de sosyal yardım ve hizmet uygulamalarında net hedeflere sahip olmadığı gibi yapılan sosyal hizmet ve yardımlar da nitelik ve nicelik yönünden belirli standartlara sahip olmadıkları yönündedir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Performans Raporlarında 2007-2010 yılları arasında her sene “belediye hastanesinin faaliyete geçirilmesi” hedeflenmesine rağmen bu, bir türlü gerçekleştirilememiştir. 2009 yılına kadar sağlık ve sosyal hizmetler dairesi olarak hizmet verirken, 2010 yılında Sağlık işleri dairesi başkanlığı, Sosyal hizmetler dairesi başkanlığı olarak ikiye ayrılmıştır. Ancak sosyal hizmetler dairesi başkanlığına bağlı, Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezleri Şube Müdürlüğü, Engelliler Özel Hizmet Şube Müdürlüğü, Sağlıklı Yaşam Merkezi Şube Müdürlüğü’nde yeni müdür ataması yapılmamış, tüm sorumluluk sosyal hizmetler dairesi başkanına yüklenmiştir. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Gelişim Merkezi açıldığı 2008 yılında sokak çocuklarını rehabilite etmeye yönelik bir proje geliştirmeyi hedeflemiş fakat bu proje riskli görülmesi sebebiyle hayata geçirilememiştir. Araştırmamız sürecinde karşılaştığımız bu ve benzeri durumlar bizi, belediye hizmetlerinde teorinin uygulamalar sonucu oluştuğunu düşünmemize neden olmuştur.

Her iki büyükşehir belediyesinin de sosyal politikaları doğrultusunda sosyal hizmet ve yardımların ne kadarını hangi şekilde sağlayacaklarını belirleyip bu anlamda gerçekçi hedefler üretmeleri gerekmektedir.

Ayrıca belediyeler, yardımların tek kanaldan çıkmasını istemelerine rağmen sosyal hizmet ve yardımların hangi birimlerince sağlanması gerektiği konusunda belirlenmiş bir uygulamaya sahip değildir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Sosyal Hizmetler

Daire başkanlığı kurulmasına rağmen aşevi hizmeti halen, destek hizmetleri Daire Başkanlığınca yürütülmektedir.

Araştırmamızda yerel yönetimlerin yoksullukla mücadelede sosyal hizmet ve yardım uygulamalarıyla ilgili karşılaştığımız temel eksiklerden birisi de sosyal hizmet ve yardım uygulamaları konusunda merkez-yerel yönetim ile yerel yönetimlerin kendi aralarında koordinasyonun ve kurumsal bilgi paylaşımının sağlanamamış olmasıdır. Her ne kadar bazı yardım uygulamalarında kaymakamlıklarla aralarında veri paylaşımı olsa da bu durum sunulan yardımların geneline yayılamamıştır. Eşgüdüm yokluğu nedeniyle sosyal yardım yapan kurum ve kuruluşlar birbirlerinden habersiz çalışmakta ve bu durum bir kısım yoksulların yapılan yardımlardan yararlanamamalarına, bir kısmının da yapılan yardımlardan mükerrer şekilde yararlanmalarına neden olmaktadır.

Kanaatimizce bu sorunun çözümü için öncelikle merkezi yönetim tarafından oluşturulacak genel ve kapsayıcı yoksulluk politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu politikalar çerçevesinde merkezi yönetimin yerel temsilcilerine sosyal yardım görevi verilirken belediyeler sosyal hizmetlere ağırlık vermelidir. Yapılan sosyal yardımların tek kanaldan çıkmasının sağlanması halinde kişilerin yapılan yardımlardan mükerrer şekilde yararlanmalarının da önüne geçilebileceği görüşündeyiz. Ayrıca yapılan sosyal transferlerin şartlı hale getirilmesiyle yardımlardan yararlanan kişilerde oluşacak bağımlılık ve tembellik gibi sorunlar da çözüme kavuşturulabilecektir.

Yapılan araştırmalar neticesinde, her iki büyükşehir belediyesinde sosyal hizmet ve yardım sunan birimlerinde çalışmak üzere sosyal hizmet ve sosyal politika uzmanlarının istihdam edilmediği gibi bu birimlerde çalışan personelin dünyada sosyal yardım ve hizmet alanında yaşanan değişimlere ayak uydurabilmeleri adına düzenli olarak hizmet içi eğitime tabi tutulmadıklarını öğrenmiş bulunmaktayız.

Hatta Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ne gelen yardım taleplerinin değerlendirilmesi ve muhtaçlık tespiti için saha çalışması yapan belirli bir mobilize ekip dahi oluşturulamamıştır. (Talebin geldiği bölgeyi tanıyan personelden görevlendirme yapılmaktadır.)

Kanaatimizce sosyal hizmet ve yardımla ilgilenen birimlerde, özellikle muhtaçlık tespitinde görevlendirilecek manevi yönleri güçlü sosyal hizmet ve sosyal politika

uzmanlarının istihdam edilmesi ve personelin düzenli olarak hizmet içi eğitime tabi tutulması gerekmektedir.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanıyla yaptığımız görüşmeler neticesinde her iki daire başkanının da yoksullukla mücadelede sosyal yardımların geçici rahatlama dışında yoksulluğa köklü bir çözüm olarak görmedikleri ve bu yardımların, yardım yapılan bireyleri tembelleştirme ihtimalini kabul etmelerine rağmen sorunun çözümüne ilişkin net çözüm önerilerinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi SAMEK eğitim merkezlerinde ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezlerinde, sosyal yardımların tek başına uygulandığında kişileri tembelleştirdiği düşüncesiyle çeşitli kurslar verilmektedir. Ancak gerekli eğitimler verildiği takdirde piyasada istihdam edilebilecek yeterliliğe sahip fertlere verilen kursların çeşitliliğinin belirlenmesinde ve bu kurslardan mezun olan fertlerin piyasada istihdam edilmesi hususunda istenilen başarının yakalanamadığı düşüncesindeyiz.

Kanaatimizce yoksullukla mücadelede sosyal yardımlara kıyasla daha uzun vadeli çözümlerin üretilebileceğini düşündüğümüz meslek edindirme kurslarının başarısı, kursiyerlerin sayılarıyla ya da verilen kursların çeşitliliğiyle değil; bu kursları başarıyla bitiren mezunların iş gücü piyasasında istihdam edilme oranlarıyla ölçülebilir. Konuya bu açıdan baktığımızda meslek edindirme kurslarının başarılı hale getirilebilmesi için belirli branşlarda verilen kursları standartlaştırmak yerine yerel mahiyetteki iş gücü ihtiyacına uygun eğitim programlarının konulması gerektiği görülmektedir. Oluşturulan kursların müfredat ve eğitim kadrosu oluşturulmasından mezunların istihdam edilmesine kadar tüm aşamalarda, üniversite, Milli Eğitim Müdürlüğü ve İŞKUR gibi kurum ve kuruluşlarla organize şekilde hareket etmek önem arz etmektedir.

Araştırmalarımız neticesinde özellikle Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından yoksullara yapılan sosyal yardımların büyük bir bölümü için bütçeden harcama yapılmadığını, yardımların yardımsever vatandaşların bağışlarıyla sürdürüldüğünü tespit ettik. Kanaatimizce sosyal yardım, yardımseverlerin vicdanına bırakılacak kadar basit ve önemsiz bir konu değildir; çünkü bu gruplardan gelen yardımlar çoğu kez sınırlı ve düzensiz olmaktadır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nce yapılan sosyal yardımların

değişkenliği ve bazı yardımların kesintiye uğramasının altında yatan sebebin bu sınırlılık ve düzensizlik olduğu görüşündeyiz.

Araştırmamıza konu olan Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyelerinin yoksulluk sorunuyla mücadelede uyguladıkları net bir yoksulluk stratejileri yoktur. Yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal hizmet ve yardım programları, iyi planlanmış ve istikrarlı olmaktan çok, gelişigüzel ve kısa süreli olarak oluşturulmaktadır. Acilen merkezi yönetimin sosyal güvenlik şemsiyesi altında genel ve kapsayıcı yoksulluk politikası oluşturması, yerel yönetim birimlerinin de genel politikaya uygun olarak önceliklerini ve politikalarını belirlemesi, belirlenen standartlar çerçevesinde sahaya uygun olmakla birlikte bütüncül çözümler üretilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ABAY, Ali Rıza (2004), “Bir Sosyal Politika Olarak Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yeri”, **Sivil Toplum Dergisi**, Yıl 2004, Sayı 6-7, Nisan Eylül.
- ADAMAN, Fikret ve Çağlar Keyder, “Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma”
http://www.sd-certificate.info/dyn_files/info/317.doc (01.12.2010)
- AKDOĞAN, Yalçın (2002), “Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik”, **Eminönü Bülteni**, Yıl 2002, Şubat Sayısı.
- AKDOĞAN, Yalçın (1999), “Sosyal Belediyecilik”, **İstanbul Dergisi**, Yıl 1999, Mart Sayısı.
- AKTAN, Coşkun Can (2002), **Yoksullukla Mücadele Stratejileri**, Hak-İş Yayınları, Ankara.
- AKTAN, Coşkun Can ve Hüseyin Şen (2002), “Ekonomik Kriz: Nedenler ve Çözüm Önerileri”,
[http://www.canaktan.org/canaktan_personal/canaktan-arastirmalari/ toplam-kalite/aktan-sen-ekonomik-kriz.pdf](http://www.canaktan.org/canaktan_personal/canaktan-arastirmalari/toplam-kalite/aktan-sen-ekonomik-kriz.pdf) (21.09.2010)
- AKTAN, Coşkun Can (2002), “Global Ekonomik Krizler ve Yoksulluk”,
<http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/ikinci-bol/kriz-yoksulluk.pdf> (21.09.2010)
- AKTAN, Coşkun Can ve İstiklal Yaşar Vural (2002), “Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri”
<http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/birinci-bol/aktan-vural-yoksulluk.pdf> (11.10.2010)
- ALTAN, Ömer Zühtü (2004), “İstihdam Politikaları ve Yoksulluk”, **I.Ulusal Sosyal Politika Kongresi “Yaşam Boyu Sosyal Koruma”**, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

- BAĞDADIÖĞLU, Enis (2003), “Yoksulluk Sınırı ve Asgari Ücret”, Editörler: BİLGİLİ, Ahmet Emre ve ALTAN, İbrahim, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, c.3.
- BAŞARAN, M., R. Altunkülçe, B. Barçın ve A. Kazan (2009), **Mahalli İdarelerin İdari ve Mali Mevzuatı: Açıklamalı-Örnekli**, İzden Yayıncılık, İzmir.
- BİLGİÇ, Veysel K. (1998), **Yerel Yönetimler**, 21. Yüzyıl Yayınları, Ankara.
- BİRCAN, İsmail (2002), “Türkiye’de Yoksulluk ve Kadınlar”, Editör: ÖZDEK, Yasemin, **Yoksulluk Şiddet ve İnsan Hakları**, TODAİE.
- ÇEVİKBAŞ, Rafet (2010), “Sosyal Hizmetler Etkinliklerinde Belediyeler”, **Yerel Siyaset Dergisi**, Yıl 2010, Sayı 36.
- DERDİMAN, Ramazan C. (2005), **Yerel Yönetimler: Yeni Düzenlemelere Göre**, Alfa-Aktüel Yayınları, İstanbul.
- Devlet Denetleme Kurulu (1996), **Yerel Yönetimlerin Sorunları ve çözüm önerileri**, DDK Başkanlığı Yayını, Ankara.
- DUMANLI, Recep (1996), **Yoksulluk ve Türkiye’deki Boyutları**, DPT, Ankara.
- ENSARİ, Sıddık (2010), “TÜİK’in Yoksulluk Analizleri Üzerine”
http://www.finanskulup.org.tr/assets/maliyefinans/87/MFY-87_Siddik_Ensari_Yoksulluk_Analizleri.pdf (10.08.2011)
- ERYILMAZ, Bilal (2004), **Kamu Yönetimi**, Gözden Geçirilmiş Baskı, Erkam Matbaası, İstanbul
- FALAY, Nihat ve Nezih Varcan (2008), **Yerel Yönetimler**, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.
- GENÇ, Yusuf (2009), “Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmet Uygulamaları”, **Kamu’da Sosyal Politika Dergisi**, Sayı 9.
- GEREK, Nüvit ve İlhan Oral (2004), **Sosyal Güvenlik Hukuku**, 1.Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1574, Eskişehir.
- GİRİTLİ, İ., P. Bilgen, T. Akgüner (2001), **İdare Hukuku**, Der Yayınları, İstanbul.

- GÖZLER, Kemal (2000), **Türk Anayasa Hukuku**, Bursa Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.
- GÜNDOĞAN, Naci (2003), “Yoksullukla Mücadelede İstihdam Politikalarının Rolü ve Önemi”, Editörler: BİLGİLİ, Ahmet Emre ve ALTAN, İbrahim, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, c.1.
- GÜRDOĞAN, Nazif (2003), “Yoksulluğun Çelik Çemberini Kırma”, Editörler: BİLGİLİ, Ahmet Emre ve ALTAN, İbrahim, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, c.1.
- HACIMAHMUTOĞLU, Hande (2009), *Türkiye’de Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi ve Yeniden Yapılandırılması Önerileri*, TC. Başbakanlık DPT Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Planlama Uzmanlığı Tezi, Ankara.
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI (2009), **2008 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu**, T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını. Ankara.
- İKİZOĞLU, Musa (2000), *Yoksulluk ve Sosyal Yardım İlişkisi: Ankara Mamak İlçesi’nde Ampirik Bir Araştırma*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İLLER DAİRESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2010), Mülki ve Mahalli İdare Bölümleri İstatistikleri.http://www.illeridaresi.gov.tr/default_B0.aspx?content=151
(10.09.2010)
- İZVEREN, Adil (1968), **Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar**, Sevinç Matbaası, Ankara.
- KAR, Bülent (2008), **Yerel Demokrasi ve Kent Yönetimi**, Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- KARATAŞ, Kasım (2003), “Yoksullukla Mücadelede Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Sosyal Yardımlar”, **Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı 2002 Bildirileri**, Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınları, Ankara.

- KARLUK, S. Rıdvan (2002), Türkiye Ekonomisi: Tarihsel Gelişim Yapısal ve Sosyal Değişim, Beta, İstanbul.
- KAYA, Erol (2007), **Kentleşme ve Kentleşme**, Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- KELEŞ, Ruşen (1998), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınevi, İstanbul.
- KONGAR, Emre (1972), **Sosyal Çalışmaya Giriş**, Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 1.basım, Ankara.
- KOBAK, Kadriye (2006), *Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelede Uyguladığı Sosyal Yardım ve Hizmet Programları*, basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KOŞAR, Nesrin G. (2000), **Sosyal Hizmetlerde Sosyal Yardım Alanı-Yoksulluk ve Sosyal Hizmet**, Şafak Matbaacılık, Ankara.
- KÖSE, H. Ömer (2004), “ Yerel Yönetim Olgusu ve Küreselleşme Sürecindeki Yükselişi”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 52. <http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der52m1.pdf> (10.02.2010)
- MÜFTÜOĞLU, Özgür (2007), “GATS ve Türkiye’de Çalışma Yaşamının Dönüşümü” <http://www.emekdunyasi.net/ed/arastirmalar/453-gats-ve-turkiye-de-calisma-yasaminin-donusumu> (11.10.2010).
- NADAROĞLU, Halil (2001), **Mahalli İdareler**, Yenilenmiş 7. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul.
- NEBATİ, Nurettin (2010), “Yerel Demokrasi ve Türkiye Kitabı Özeti”, **Yerel Siyaset**, Sayı 38.
- ÖKMEN, Mustafa ve Bekir Parlak (2008), **Yerel Yönetimler, İlkeler-yaklaşımlar ve Mevzuat**, Aktüel Yayınları, 1.Baskı, İstanbul.
- ÖZDEMİR, Murat (2008), *Türkiye’de İç Göç Olgusu nedenleri ve Çorlu Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZSOY, Esin (2003), “Kalkınma ve Yoksulluk İkilemi ve Türkiye”, **İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, Sayı 1, <http://www.isguc.org/?p=makale&id=44&cilt=5&sayi=1&yil=2003>(11.09.2010)

Poverty and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights :.10/05/2001.E/C.12/2001/10http://www.acpp.org/RBAVer1_0/archives/CESCR%20Statement%20on%20Poverty.htm (10.07.2010).

SAĞIR, Gül ve A. Yeşim Yüksel (2002), İnsani Kalkınma: İnsani Yoksulluk ve Gelir Yoksulluğu, Dünyada ve Türkiye’de İnsani Yoksulluk, <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/iletisimgm/gulsagir.htm> (11.09.2010).

SAPANCALI, Faruk (2005), **Sosyal Dışlanma**, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir.

SEYYAR, Ali (2005), “Yerel Kamu Yöneticileri Sosyal Devletin Görevlerini Ne Derecede Yerine Getirebilmektedir”, **İdarecinin Sesi**, Yıl 2004, Sayı 109, Mart Nisan.

SEYYAR, Ali ve Oral Demir (2008), **Katılımcılık ve Kalkınma Ekseninde Yerel Sosyal Politikalar**, Kam Yayınları, İstanbul.

SEYYAR, Ali (2008) **Sosyal Siyaset Terimleri Ansiklopedik Sözlük**, 2. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.

SEYYAR, Ali (2003), “Sosyal Siyaset Açısından Yoksulluğa Karşı Mücadele”, Editörler: BİLGİLİ, Ahmet Emre ve ALTAN, İbrahim, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, c.1.

SEYYAR, Ali (2004a), “Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede STK’lerin Roller ve Önemleri (Deniz Feneri Derneği Örneği)”, I. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, 4-6 Haziran,

http://www.sosyalsiyaset.net/documents/yoksullukla_mucadele.htm(15.09.2010)

SEYYAR, Ali (2004b), “Yoksul Ailelere Dönük Sosyal Politikalar”, **IV. Aile Şurası Bildirileri**, Editör: ŞEN, Rahime Beder, IV. Aile Şurası Bildirileri: “Aile ve Yoksulluk”, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara.

ŞEN, Mustafa (2008), **Yerel Üzerine Aykırı Yazılar**, Okutan Yayıncılık, İstanbul.

- ŞENTÜRK, Hulusi (2005), **Belediyelerde Stratejik Planlama**, İlke Yayıncılık, İstanbul.
- TANYERİ, Burcu (2003), *Küreselleşme Sürecinin Türkiye’de Yoksulluk Sorununa Etkileri*, Basılmamış Yüksek Lisans tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TDK (1988), *Büyük Türkçe Sözlük*, Türk dil kurumu yayınları, Ankara.
- TEMİZ, Hasan Ejder (2004), **Küreselleşmenin Sosyal Boyutları ve Türkiye Açısından Etkileri**, Birleşik Metal İşçileri Sendikası, İzmir.
- TORTOP, N., B. Aykaç, H. Yayman ve M. A. Özer (2006), **Mahalli İdareler**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- TÜİK, Analitik Çerçeve, Kapsam, Tanımlar ve Sınıflamalar
http://www.tuik.gov.tr/MetaVeri.do?tb_id=23&ust_id=7 (10.07.2010).
- TÜİK (2006a), “2004 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=228> (01.09.2010)
- TÜİK (2006b), “2005 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=409> (01.09.2010)
- TÜİK (2007a), “2006 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=626> (01.09.2010)
- TÜİK (2008), “2007 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=2080> (01.09.2010)
- TÜİK (2009), “2008 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=4151> (01.09.2010)
- TÜİK (2007b), “Nüfus ve Kalkınma Göstergeleri”
<http://nkg.tuik.gov.tr/goster.asp?aile=2> (03.09.2010)

TÜİK (2010a), ‘‘Hanehalkı İş Gücü Araştırması 2010 Temmuz Dönemi Sonuçları’’

<http://www.tuik.gov.tr/ZipGetir.do?id=6340&class=onceki> (19.10.2010)

TÜİK (2011), ‘‘2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları’’

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6365> (02.12.2011)

TÜİK (2010b), Gelir ve yaşam koşulları araştırması sonuçları,

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6295> (15.10.2010)

ULUSOY, Ahmet ve Tekin Akdemir (2006), **Mahalli İdareler Teori-Uygulama-Maliye** Genişletilmiş 4.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.

UNPD, HDR 2009 http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf

UZUN, Turgay ve Hüseyin Kurt (2002), ‘‘Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Türkiye’de

Yerel Yönetimler ve Sorunlar’’, Editör: PARLAK, Bekir ve ÖZGÜR, Hüseyin,
Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler, Alfa
Basım, İstanbul

ÜNAL, Gülsen (2004), ‘‘Türkiye’de Yoksulluk Kavramı ve Yoksulluk Araştırmaları’’,

Editör: ŞEN, Rahime Beder, IV. Aile Şurası Bildirileri: ‘‘Aile ve Yoksulluk’’,

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara.

EKLER

EK 1: Yardım müracaat formu

T.C. SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI YARDIM MÜRACAAT FORMU		Sicil No:
D İ L E K Ç E		
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞINA SAKARYA		
<p>Mağdur durumdayım, Sakarya Büyükşehir Belediyesinin yardımlarından yararlanmak istiyorum. Durumumun incelenerek tarafıma yardım yapılmasını arz ederim.</p> <p>Belediyenizin; hakkımda her türlü araştırmayı yapmasına, gerekirse bana ait yerlere girilmesine, incelemenizin usul ve esaslarına muafakat ettiğimi, verdiğim bilgilerin yanlış olması halinde hakkımda kanuni işlemlerin yürütülebileceğini, tüm sorumluluğun tarafıma ait olacağını beyan ve kabul ederim.</p> <p style="text-align: right;">...../...../..... İ M Z A</p>		
NÜFUS VE İKAMETGAH BİLGİLERİ		ARAŞTIRMA BİLGİLERİ BELEDİYE GÖREVLİLERİNCE DOLDURULACAK
<p style="text-align: center;">FOTOĞRAF</p> <p>T.C Kimlik No : Adı Soyadı : Baba Adı : Ana Adı : Doğum Yeri : Doğum Tarihi : Medeni Hali :</p> <p>İşi : İkametgahı : Mahallesi : Sokak/Cad : Site Adı : Kapı No : İç Kapı : Telefon :</p>	<p>Ailenin Aylık Geliri : Ailenin Toplam Nüfus Sayısı : Ailede Çalışan Fert Sayısı : Ailede Çalışabilir Fert Sayısı :</p> <p>Eş Durumu ☐ Ölü ☐ Sağ ☐ Ayrı Yaşıyor</p> <p>(Dul İse) Nafaka ☐ Yok ☐ Var</p> <p>Öğrenci ☐ Yok ☐ Var . Öğrenci Sayısı ☐ İlk Öğretim :Sınıflar 1-2-3-4-5-6-7-8 Öğrenci Sayısı ☐ Lise :Sınıflar 1-2-3-4 Öğrenci Sayısı ☐ Üniversite :Sınıflar 1-2-3-4-5</p> <p>Sosyal Güvence ☐ Yok ☐ Var ☐ SGK ☐ Özürlü Maaşı ☐ 2022 Yaşlılık Maaşı ☐ Bakım Ücreti</p> <p>Yeşil Kart ☐ Yok ☐ Var No: Sağlık Durumu ☐ Sağlam ☐ Özürlü Özürlü Raporu ☐ Yok ☐ Var % Özür Durumu Özürlü Kimlik Kartı ☐ Yok ☐ Var No:</p> <p>Ailenin Oturduğu Mesken Durumu ☐ Sobalı ☐ Kaloriferli ☐ Ev Sahibi ☐ Akraba Evi ☐ Diğer ☐ Kiracı Kira Miktarı :</p> <p>Ailenin Yardım Aldığı Kuruluş ☐ Sosyal Hizmetler İl Müd. ☐ Sosyal Yardımlaşma Vakfı ☐ Sivil Toplum Kuruluşları</p>	
DEĞERLENDİRME		
☐ A Grubu ☐ B Grubu ☐ Bakıma Muhtaç ☐ Yardıma Muhtaç Değil		
İHTİYAÇ DURUMU		
☐ Gıda Kolisi ☐ Giyim ☐ Sıcak Aş ☐ Tedavi ☐ Kırtasiye ☐ P.D.R ☐ Yakacak		
Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sosyal İşler Şube Müdürü		
...../...../20		
FORM VE EVRAKLAR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL İŞLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜNE TESLİM EDİLECEKTİR. SOSYAL İŞLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ TEL: (0264 273-41-52 -8 HAT) sosyal.isler@sakarya.bel.tr		

İNCELEME EKİBİ TARAFINDAN DÖİ DURULACAKTIR

AİLE REİSİNİN BAKMAKLA YÜKÜMLÜ OLDUĞU KİŞİLER

S. No	ADI SOYADI	YAKINLIK DERECEĞİ	YAŞI	YAPTIĐIŐI
1-
2-
3-
4-
5-
6-
7-
8-
9-
10-

İNCELEME RAPORU

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İSTENEN BELGELER

YEŞİL KARTI OLMAYANLAR

- 1- NÜFUS CÜZDAN FOTOKOPİŐİ
- 2- 1 ADET RESİM
- 5- TAPU MÜDÜRLÜĞÜ

- 3- VARSA ÖZÜRLÜ RAPORU FOTOKOPİŐİ
- 4- NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ
- 6- VERĐİ MÜDÜRLÜĞÜ

VERĐİ MÜDÜRLÜĞÜ

VERĐİ MÜKELLEĞİ OLUP OLMADIĞI

TAPU MÜDÜRLÜĞÜ

GAYRİMENKUL KAYDI OLUP OLMADIĞI

İNCELEME GÖREVLİLERİ

ADI SOYADI :

ADI SOYADI :

TARİH :

TARİH :

EK 2 : Sakarya Büyükşehir Belediyesi yemek listesi

3	04.07.2011	ETLİ KURU FASULYE	PIRINÇ PILAVI	YOĞURT
4	05.07.2011	ETLİ BEZELYE	PEYNİRLİ TEPSE BÖREĞİ	CACIK
5	06.07.2011	FIRIN KÖFTE	SEBZE ÇORBASI	ERİK
6	07.07.2011	ETLİ BİBER DOLMA	EZOĞELİN ÇORBASI	İRMİK HELVASI
7	08.07.2011	SEBZELİ TAVUK YAHNİ	PEYNİRLİ MAKARNA	KARPUZ
8	09.07.2011	ETLİ TÜRLÜ (TAZE)	MERCİMEK ÇORBASI	SÜTLAÇ
	3.HAFTA			
9	11.07.2011	ETLİ NOHUT	PIRINÇ PILAVI	CACIK
10	12.07.2011	KARIŞIK YAZ KIZARTMASI	PATATESLİ KOL BÖREĞİ	YOĞURT
11	13.07.2011	PATLICAN KEBAP	SOSLU MAKARNA	KARPUZ
12	14.07.2011	ETLİ TAZE FASULYE	ŞEHİRİYELİ PİRİNÇ PILAVI	CACIK
13	15.07.2011	SEBZELİ TAVUK YAHNİ	BULGUR PILAVI	KARPUZ
14	16.07.2011	ETLİ BİBER DOLMA	PEYNİRLİ TEPSE BÖREĞİ	KARIŞIK SALATA
	4.HAFTA			
15	18.07.2011	ETLİ KURU FAS.	PIRINÇ PILAVI	TULUMBA
16	19.07.2011	KABAK DOLMA	EZOĞELİN ÇORBASI	YOĞURT
17	20.07.2011	TAVUK DÖNER	BULGUR PILAVI	KARIŞIK SALATA
18	21.07.2011	KIYMALI PATATES	ŞEHİRİYELİ PİRİNÇ PILAVI	CACIK
19	22.07.2011	FIRIN KÖFTE	DOMATES ÇORBASI	SÜTLAÇ
20	23.07.2011	ETLİ BEZELYE	BULGUR PILAVI	KARPUZ
	5.HAFTA			

21	25.07.2011	ETLİ NOHUT	PIRINÇ PILAVI	TULUMBA
22	26.07.2011	KARIŞIK YAZ KIZARTMASI	PEYNİRLİ TEPSE BÖREĞİ	YOĞURT
23	27.07.2011	TERBİYELİ KÖFTE	ŞEHİRİYELİ PİRİNÇ PILAVI	CACIK
24	28.07.2011	PATLICAN MUSAKKA	DOMATES ÇORBASI	SÜTLAÇ
25	29.07.2011	TAS KEBABI	BULGUR PILAVI	KARPUZ
26	30.07.2011	ETLİ TAZE FASULYE	EZOĞELİN ÇORBASI	İRMİK HELVASI

26 GÜN

1 kişi, günlük 2 öğün için 350 gr.taze ekmeK verilecektir.

EK 3 : Engelli vatandaş tespit formu

 SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI ENGELLİ HİZMETLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ ENGELLİ VATANDAŞ TESPİT FORMU		 ENGELLİ HİZMETLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KİMLİK BİLGİLERİ :	/...../2011
Adı Soyadı :	Kimlik No :	
Doğum Tarihi :	Doğum Yeri :	
Cinsiyeti : Kadın ☐ Erkek ☐	Baba Adı :	
Telefon Numaranız :	Adresiniz :	
1-Özür Türünüz?	10-Resmi Kurumlarla İlgili İşlemlerinizi Yapabiliyor musunuz ?	
☐ Zihinsel ☐ Ortopedik ☐ İşitme-Konuşma ☐ Görme ☐ Süreğen Hastalıklar ☐ Ruhsal Duygusal ☐ Diğer	☐ Yapamıyorum ☐ Kısmen Yapabiliyorum ☐ Yapabiliyorum	
2-Özür Dereceniz ? %.....	11-Resmi Kurumlarla İlgili İşlemlerinizi Yapılabilmesi İçin Yardım İstermisiniz?	
3-Oturduğunuz Ev?	☐ Yardım isterim ☐ Yardıma ihtiyacım yok	
☐ Size ait ☐ Aileme ait ☐ Kiracıyım ☐ Kiracıysanız ne kadar kira ödüyorsunuz ?TL.	12-Engelli Hakları Konularında Bilgin ;	
4-Bağlı Bulduğunuz Sosyal Güvenlik Kurumu yada Kuruluşu Var mı? (Çalışmayan bireyler için ebeveynlerden dolayı tabi olunan sosyal güvenlik kuruluşu belirtilir)	☐ Hiç yok ☐ Kısmen biliyorum ☐ Tüm haklarımı biliyorum	
☐ Emekli Sandığı ☐ SSK ☐ Bağ-Kur ☐ Özel Sandık ☐ Özel Sigorta ☐ Hiçbiri	13-Özürülü Kimlik Kartınız Var mı? ☐ Yok ☐ Var	
5-2002 Sayılı Kanuna Göre Emekli Sandığından Maaş Alıyor musunuz?	14- Herhangi Bir Derneğe Üyelüğünüz Varmı ?	
☐ Evet ☐ Hayır	☐ Yok ☐ Var	
6-Ailede çalışan Başka Birey Var mı?.....	15-Hobileriniz Nelerdir ?	
7-Ailenizin Aylık Toplam Maddi Geliri(TL)?	☐ Kitap okumak ☐ Sinema ☐ Tiyatro ☐ Müzik ☐ Spor ☐ Diğer...	
☐ ...- 500 ☐ 500-1000 ☐ 1000-1500 ☐ 1500-2000 ☐ 2000-2500 ☐ 2500-.....	16-Bediyemizin Düzenlediği Sosyal ve Kültürel Etkinliklerden Haberdar Olmak ve Katılmak İster misiniz ?	
8-Yeşil Kartınız Var mı ?	☐ Evet ☐ Hayır	
☐ Evet ☐ Hayır	17-Belediyemizden Yardım Talepleriniz Nelerdir?	
9-Herhangi Bir Dernek ya da Vakıftan Yardım Alıyor musunuz ?	☐ Nakit ☐ Gıda ☐ Giyim ☐ Sağlık ☐ Yakacak ☐ T.sandalye ☐ A.Araç ☐ Ev eşyası ☐ Temizlik ☐ Tamir ☐ S. yemek	
☐ Evet ☐ Hayır Açıklar mısınız ?.....	18-GENEL DEĞERLENDİRME	
	☐ Çok iyi ☐ İyi ☐ Orta ☐ Kötü ☐ Çok Kötü	
SOSYAL İNCELEME RAPOR	SONUÇ-KANAATLER	
Tespit Eden Personelin Görevi		
İmza		

EK 4 : Özürlü kimliği bilgi formu

	T.C. SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ENGELLİ HİZMETLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ ÖZÜRLÜ KİMLİĞİ BİLGİ FORMU	
---	--	---

Tarih:

A- NÜFUSA KAYIT BİLGİLERİ

T.C. Kimlik Numarası :

Adı :
Soyadı :
Baba Adı :
Anne Adı :
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi : / ... /
Cinsiyeti : () E () K

Nüfusa Kayıtlı olduğu Yer :

İl : İlçe : Mahalle /Köy :
Cilt No : Aile Sıra No : Sıra No :
Kan Grubu : Veriliş Tarihi :

B- ADRES BİLGİLERİ

İl : İlçe :
Köy/Mahalle : Cadde/Sokak :
Kapı No : Posta Kodu :
Telefon : İletişim Kurulacak Kişi ve Telefon :

C- ÖZÜRLÜLERE İLİŞKİN BİLGİLER

1) Özur Grubu ve yüzdesi (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- () Ortopedik %
() Görme %
() İşitme %
() Dil ve Konuşma %
() Zihinsel %
() Ruhsal ve Duygusal %
() Süreğen Hastalık %
() Diğer (Belirtiniz)..%.....

2) Özur Nedeni

- () Doğum Öncesi () Doğum Sırası
() Doğum Sonrası () Bilinmiyor

3) Doğum sonrası ise nedenini belirtiniz.

- () Kazalar
() Hastalıklar
() Diğer

(Belirtiniz).....

- 4) Özürlü günlük yaşam aktivitelerini nasıl yerine getirebiliyor?
() Yardım almadan () Az yardımla () Başkasına tam bağımlı
() Özürlünün bakımı kim tarafınsan sağlanıyor? (belirtiniz.....)

D- KULLANDIĞI YARDIMCI CİHAZ, ARAÇ VE GERECE İLİŞKİN BİLGİLER

Özürlünün sürekli kullandığı :

- () Protez (Belirtiniz)
() Ortez (Belirtiniz)
() Tekerlekli sandalye
() Mekanik () Akülü () Motorsuz
() Koltuk değneği
() İşitme cihazı
() Beyaz Baston
() Diğer (Belirtiniz)

E- ÖZÜRLÜNÜN SOSYAL DURUMUNA İLİŞKİN BİLGİLER

1) Medeni Durumu

- () Evli () Bekar () Boşanmış-Ayrı yaşıyor

2) Boşanmış veya ayrı yaşıyorsa bu özrünlüyle ilgili mi ?

- () Evet () Hayır

3) Özürlü kiminle yaşıyor?

- () Anne ve baba ile
() Anne veya baba ile
() Eşi ile
() Çocukları ile
() Yakınları ile
() Kuruluş bakımında
() Yalnız
() Diğer (Belirtiniz)

4) Özürlünün anne ve babası akraba mı?

- () Evet () Hayır

5) 4.Sorunun cevabı "evet" ise açıklayınız.

Anne babanın yakınlık derecesi :.....

6) Aile ile ilgili bilgiler (Sayı olarak belirtiniz)

- () Aile kaç kişiden oluşmaktadır () Ailede başka engelli var mı? Varsa Engeli.....
() Aile içindeki öğrenci sayısı () Kardeş sayısı

F- ÖZÜRLÜNÜN EĞİTİM VE ÇALIŞMA DURUMUNA İLİŞKİN BİLGİLER

1) Eğitim Durumu

(Son bitirdiği okul temel alınır)

- () Eğitimsiz
() Okur-yazar

Okulun bulunduğu il Okul adı

- () Okul öncesi
() İlkokul
() Ortaokul
() İlk Öğretim
() Lise
() Meslek Lisesi
() Lisans

- Lisansüstü
 Özel eğitim
 Diğer (Belirtiniz)

- 2) Özürlünün varsa mesleği yazınız
3) Özürlü herhangi bir beceri veya meslek edindirme kursuna katılmış mı?
 Evet Hayır

- 4) 3.Sorunun cevabı "evet" ise uygun seçeneği işaretleyiniz.

- İş ve İşçi Bulma Kurumu
 MEB Yaygın Eğitim
 Vakıf
 Dernek
 Diğer (Belirtiniz)

- 5) Çalışma Durumu

- Çalışıyor Çalışmıyor

- 6) 5.sorunun cevabı "çalışıyor" ise uygun seçeneği işaretleyiniz.

- Kamu
 Özel Sektör
 İşyeri kendisine ait
 Geçici/Mevsimlik iş
 Diğer (Belirtiniz)

- 7) Bağlı olduğu sosyal güvenlik kurum veya kuruluşu (Çalışmayan bireyler için ebeveynlerdenden dolayı tabi olunan sosyal güvenlik kuruluşu belirtilir)

- Emekli Sandığı
 SSK
 Bağ-Kur
 Özel Sandık
 Özel Sigorta
 Hiçbiri

- 8) 2002 sayılı Kanuna göre Emekli Sandığından maaş alıyor mu?

- Evet Hayır

- 9) Özürlünün Yeşil Kartı var mı?

- Evet Hayır

- 10) Herhangi bir kurumdan veya kuruluştan yardım alıyor mu?

- Evet Hayır

- 11) 10.sorunun cevabı evet işe uygun seçeneği işaretleyiniz?

- İl Sosyal Hizmetler Müd. Belediye Dernek ve Vakıflar Diğer.....

- 12) Hangi imkanlardan yararlanıyorsunuz?

- Bakım ücreti
 Engelli maaşı
 Su indirim
 Engelli kimlik kartı
 Vergi indirim

Not: Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlemiş olduğu kurslara ve etkinliklere katılmak ister misiniz?

- Evet Hayır

EK 5 : Hizmet takip formu

 <p>SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI SOSYAL HİZMETLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SOSYAL GELİŞİM MERKEZİ YAŞLI HİZMET BİRİMİ</p> <p>HİZMET TAKİP FORMU</p>	
KİMLİK BİLGİLERİ	
ADI SOYADI:	
DOĞUM TARİHİ:	
TC KİMLİK NO:	
KİŞİSEL BİLGİLER	
MEDENİ DURUMU: ☐ Evli ☐ Bekar ☐ Dul ☐ Boşanmış	
SOSYAL GÜVENCE: ☐ SSK ☐ Bağkur ☐ Yeşilkart ☐ Yok	
YAŞLILIK MAAŞI: ☐ Var ☐ Yok	
ADRES:	
TELEFON:	
ÖZÜRLÜ ÜYELERE İLİŞKİN BİLGİLER	
ÖZÜR GRUBU	
☐ Ortopedik ☐ Zihinsel ☐ İşitme ☐ Görme	☐ Dil ve Konuşma ☐ Süreğen Hastalık ☐ Ruhsal ve Duygusal ☐ Diğer (Belirtiniz)
Özürlü Maaşı: ☐ Var ☐ Yok	
ÜYEMİZİN YARARLANACAĞI HİZMETLER	
SOSYAL HİZMETLER	
☐ Boş Zaman Uğraşları	☐ Gezi, Kamp

PSİKOLOJİK DESTEK HİZMETLERİ	
☐ Psikolojik Destek	
SAĞLIK HİZMETİ	
☐ Periyodik Sağlık Hizmeti	☐ Tansiyon, Şeker ve Kolesterolün ölçülmesi
☐ Evde Sağlık Kontrolü	☐ Check-up
REHBERLİK VE DANIŞMANLIK HİZMETİ	
☐ Psiko-Sosyal Danışmanlık	☐ Hukuki Danışmanlık
☐ Kurum Hizmetlerine Yönelik Danışmanlık	
REFAKAT VE DANIŞMANLIK HİZMETİ	
☐ Kitap, Gazete, Dergi Okunması	☐ Banka İşlemleri
☐ Gezintiye Çıkılması	☐ Günlük Alışveriş
☐ Fatura Ödenmesi	☐ Akraba Dost Ziyaretleri
EKONOMİK DESTEK HİZMETİ	
☐ Gıda	☐ İlaç
☐ Sıcak Aş	☐ Akülü Araç
☐ Yakacak	☐ Tekerlekli Sandalye
☐ Giyecek	☐ Hasta Bezi
TEMİZLİK VE BAKIM HİZMETİ	
☐ Genel Ev Temizliği	☐ Yemek Yapımı ve Bulaşık Yıkama
☐ Çamaşır Yıkama ve Ütüleme	☐ Vücut Temizliği
EV İÇİ TAMİRAT HİZMETİ	
☐ Marangozluk	☐ Su Tesisatı
☐ Elektrik Tesisatı	☐ Dışarıda Yaptırılacak Onarımlar

Başvuruda bulunanların beyanlarının doğru olduğunu tasdik eder, hak sahipliği durumundaki değişiklikleri en kısa zamanda Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'na bildireceğimi taahhüt ederim.

.....Mahallesi / Köyü
Muhtarın Adı - Soyadı

Tarih:/...../.....
İmza ve Mühür

Nüfus Müdürlüğü (başvuru ve Bilgi Formunda beyan edilen kişileri gösterecek şekilde düzenleyeceğimiz vukuatlı nüfus kayıt örneğini onaylanarak bu formu iştiriniz.)

Defterdarlık

Tapu Sicil Müdürlüğü

S.S.K'lı Olup Olmadığı		Bağ-Kur'lu Olup Olmadığı	
Evet ()	Hayır ()	Evet ()	Hayır ()
Tarım Sigortası Varmı?		Tarım Sigortası Varmı?	
Evet ()	Hayır ()	Evet ()	Hayır ()
İsteğe Bağlı Sigortası Varmı?		İsteğe Bağlı Sigortası Varmı?	
Evet ()	Hayır ()	Evet ()	Hayır ()
Maaşı Varmı Varsa Miktarı		Maaşı Varmı Varsa Miktarı	
(.....) YTL.		(.....) YTL.	
Babasının, Anasının, Eşinin Maaşı Varmı Varsa Miktarı		Babasının, Anasının, Eşinin Maaşı Varmı Varsa Miktarı	
(.....) YTL.		(.....) YTL.	
Yetkili İmza		Yetkili İmza	

Büyükşehir Belediye Başkanlığınca Yapılan Özel Araştırma:

BAŞVURU BELGENİZE

- 1) SOSYAL GÜVENCENİZE AİT BELGENİZİN FOTOKOPİSİ
- 2) BİR ENGELİNİZ VARSA, RAPORUNUZUN FOTOKOPİSİ
- 3) SÜREGELEN BİR RAHATSIZLIĞINIZ VARSA, RAPORUNUZUN FOTOKOPİSİNİ EKLEMENİZ ZORUNLUDUR. ŞEHİT VEYA GAZİ YAKINI OLMANIZ DURUMUNDA, BAŞVURU FORMUNUZA NOT OLARAK BELİRTİNİZ. KURUMUMUZDAN ALDIĞINIZ BAŞVURU FORMLARINI, EN GEÇ 1 HAFTA İÇİNDE TESLİM ETMENİZ ZORUNLUDUR.

EK 7 : Aşevi müracaat formu

T.C. ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ AŞEVİ MÜRACAAT FORMU 2011					DOSYA NO.
Adı:		Soyadı:		Baba Adı:	
D.Yeri:		D.Tarihi:...../...../.....		T.C.Kimlik No:	
Nüfusa Kayıtlı Olduğu İl/İlçe:			Köy / Mahalle:		
Cilt No:		Aile Sıra No:			
İkametgah Adresi ve Süresi :					
Tel :					
Ne İş Yaptığı :					
Babasının Yaşı ve İşi :					
Annesinin Yaşı ve İşi :					
Eşinin Adı-Soyadı:		Baba Adı:		Doğum Yeri:	
Kızlık Soyadı:		Ana Adı:			
Çocuklarının Adı-Soyadı:		D.Tarihi:	Mesleği/Okulu	Medeni Hali	Adresi
1-					
2-					
3-					
4-					
5-					
6-					
7-					
Sağlık Durumu:		Sağlam ()		Hasta ()	
		Sakat ()		Çalışmıyor ()	
Mesken Durumu:		Kendi Evinde ()		Kiracı ise Miktar:	
Sosyal Güvenlik Durumu:		Emekli Sandığı		Bağ-Kur	
		Çalışarak		Belediye	
Geçim Durumu:		Konu Komşu		Akraba	
		Yiyecek		Yakacak	
İstenilen Yardım Şekli		Giyecek		Tedavi	
Diğer Yardım Şekli:					
Müracaatçının Adı-Soyadı-İmzası		Yukarıda bilgilerin tarafımdan doğru olarak beyan edildiğini, aksi söz konusu olduğu takdirde sebebiyet verdiğim ve vereceğim yersiz ödemelerin yıllık kanuni faiziyle birlikte geri alınacağını bilerek ve taahhüt ederek ve hakkımda cezai kovuşturma yapılacağını taahhüt ederim.			

Başvuruda bulunanların beyanlarının doğru olduğunu tasdik eder, hak sahipliği durumundaki değişiklikleri en kısa zamanda Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'na bildireceğimi taahhüt ederim.

.....Mahallesi / Köyü
Muhtarın Adı - Soyadı

Tarih:/...../.....
İmza ve Mühür

Nüfus Müdürlüğü (başvuru ve Bilgi Formunda beyan edilen kişileri gösterecek şekilde düzenleyeceğimiz vukuatlı nüfus kayıt örneğini onaylanarak bu formu iliştiniriz.)

Tapu Sicil Müdürlüğü (Yeşil Kartı Olan Vatandaşların Tapuya Gitmelerine Gerek Yoktur)

Eskişehir Vakıflar İrtibat Bürosu:

Yardım Alıyor

Yardım Almıyor

Yetkili Kaşe-İmza-Tarih

()

()

S.S.K'lı Olup Olmadığı		Bağ-Kur'lu Olup Olmadığı	
Evet ()	Hayır ()	Evet ()	Hayır ()
Tarım Sigortası Varmı?		Tarım Sigortası Varmı?	
Evet ()	Hayır ()	Evet ()	Hayır ()
İsteğe Bağlı Sigortası Varmı?		İsteğe Bağlı Sigortası Varmı?	
Evet ()	Hayır ()	Evet ()	Hayır ()
Maaşı Varmı Varsa Miktarı		Maaşı Varmı Varsa Miktarı	
(.....) YTL.		(.....) YTL.	
Babasının, Anasının, Eşinin Maaşı Varmı Varsa Miktarı		Babasının, Anasının, Eşinin Maaşı Varmı Varsa Miktarı	
(.....) YTL.		(.....) YTL.	
Yetkili İmza		Yetkili İmza	

Büyükşehir Belediye Başkanlığınca Yapılan Özel Araştırma:

EK 8 : Aşevi yemek kartı

ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

01	☐	☐	☐	☐	☐	☐	17	☐	☐	☐	☐	☐	☐
02	☐	☐	☐	☐	☐	☐	18	☐	☐	☐	☐	☐	☐
03	☐	☐	☐	☐	☐	☐	19	☐	☐	☐	☐	☐	☐
04	☐	☐	☐	☐	☐	☐	20	☐	☐	☐	☐	☐	☐
05	☐	☐	☐	☐	☐	☐	21	☐	☐	☐	☐	☐	☐
06	☐	☐	☐	☐	☐	☐	22	☐	☐	☐	☐	☐	☐
07	☐	☐	☐	☐	☐	☐	23	☐	☐	☐	☐	☐	☐
08	☐	☐	☐	☐	☐	☐	24	☐	☐	☐	☐	☐	☐
09	☐	☐	☐	☐	☐	☐	25	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10	☐	☐	☐	☐	☐	☐	26	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11	☐	☐	☐	☐	☐	☐	27	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	28	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13	☐	☐	☐	☐	☐	☐	29	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14	☐	☐	☐	☐	☐	☐	30	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	31	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<i>Erdal ACARTÜRK</i> İdari İşler Şb. Md V						

...../...../.....

ESKİŞEHİR
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

AŞEVI YEMEK KARTI

ADI SOYADI :

MAHALLESİ :

KİŞİ SAYISI :

E. SAYISI :

ONAY
Prof. Dr. Yılmaz BÜYÜKERŞEN
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

EK 9 : Eskişehir büyükşehir belediyesi aşevi yemek listesi

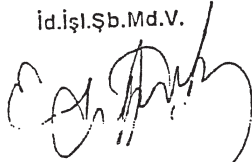
AŞEVİ YEMEK LİSTESİ

01.08.2011 PAZARTESİ	KUZU HAŞLAMA	ŞEHİRİYE PİLAVI - HURMA
02.08.2011 SALI	ETLİ KURU FASULYE	MERCİMEK ÇORBA- MEYVA
03.08.2011 ÇARŞAMBA	ETLİ BEZELYE	BULGUR PİLAVI-BARDAK YOĞURT
04.08.2011 PERŞEMBE	ETLİ TÜRLÜ	YAYLA ÇORBA-TAHİN HELVA
05.08.2011 CUMA	SEBZELİ TAVUK	NOHUTLU PİRİNÇ PİLAVI-TULUMBA
06.08.2011 CUMARTESİ	ETLİ NOHUT	EZOĞELİN ÇORBA- KARPUZ
07.08.2011 PAZAR	KIYMALI YEŞİLMERCİMEK	SALÇALI MAKARNA-MEYVA SUYU
08.08.2011 PAZARTESİ	KUZU HAŞLAMA	BULGUR PİLAVI-BARDAK AYRAN
09.08.2011 SALI	ETLİ BARBUNYA	PİRİNÇ PİLAVI-KAVUN
10.08.2011 ÇARŞAMBA	SEBZELİ TAVUK	ŞEHİRİYE PİLAVI-BAKLAVA
11.08.2011 PERŞEMBE	ETLİ BEZELYE	DÜĞÜN ÇORBA-TAHİN HELVA
12.08.2011 CUMA	TAZE FASULYE	PEYNİRLİ MAKARNA- MEYVA
13.08.2011 CUMARTESİ	ETLİ NOHUT	PİRİNÇ PİLAVI-BARDAK YOĞURT
14.08.2011 PAZAR	ETLİ PATATES	MERCİMEK ÇORBA-ŞEKER PARE
15.08.2011 PAZARTESİ	KIYMALI YEŞİLMERCİMEK	SALÇALI MAKARNA-BARDAK AYRAN
16.08.2011 SALI	ETLİ KURUFASULYE	MERCİMEK ÇORBA-TULUMBA
17.08.2011 ÇARŞAMBA	ETLİ TÜRLÜ	BULGUR PİLAVI-BARDAK YOĞURT
18.08.2011 PERŞEMBE	ETLİ PATATES	PİRİNÇ PİLAVI-MEYVA SUYU
19.08.2011 CUMA	ETLİ BEZELYE	YAYLA ÇORBA-KAVUN
20.08.2011 CUMARTESİ	ETLİ NOHUT	ŞEHİRİYE PİLAVI-BARDAK AYRAN
21.08.2011 PAZAR	KUZU HAŞLAMA	DÜĞÜN ÇORBA-TAHİN HELVA
22.08.2011 PAZARTESİ	ETLİ BARBUNYA	MAKARNA-BARDAK YOĞURT
23.08.2011 SALI	ETLİ BEZELYE	ŞEHİRİYE ÇORBA-ŞEKER PARE
24.08.2011 ÇARŞAMBA	ETLİ KURU FASULYE	PİRİNÇ PİLAVI-BARDAK AYRAN
25.08.2011 PERŞEMBE	ETLİ TÜRLÜ	YAYLA ÇORBA-MEYVA
26.08.2011 CUMA	SEBZELİ TAVUK	BULGUR PİLAVI-TULUMBA
27.08.2011 CUMARTESİ	ETLİ KURU FASULYE	PEYNİRLİ MAKARNA-KARPUZ
28.08.2011 PAZAR	ETLİ NOHUT	MERCİMEK ÇORBA-MEYVA SUYU
29.08.2011 PAZARTESİ	KUZU HAŞLAMA	PİRİNÇ PİLAVI-BAKLAVA

Murat ÖZMEN
Aşçı

Erdal ACARTÜRK
İd.İşl.Şb.Md.V.

Faruk PEKER
Aşevi Sorumlusu

ÖZGEÇMİŞ

Sertaç KİRAZALDI, 1983 yılında Sakarya’da doğdu. Orta öğretimini Ali Dilmen Süper Lisesinde tamamladı. 2004 yılında Kocaeli Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünü kazandı ve 2008 yılında mezun oldu. Yine 2008 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset Bilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı. Öğrenim hayatı boyunca faal olarak sporla ilgilendi, Milli Takım kamplarında bulundu.